Logistiikan perustutkinto

Ammatillisen peruskoulutuksen peruste

Logistiikan perustutkinto: Ammatillisen peruskoulutuksen peruste

Logistiikka-ala käsittää tässä autokuljetuksen ja varastoinnin sekä lentoaseman logistisia palveluja. Kuljetusalan ammattilainen kuljettaa ihmisiä, tavaroita ja ajoneuvoja paikasta toiseen tehokkaasti ja turvallisesti ja palvelee asiakkaita mahdollisimman hyvin. Varastoalalla toimivat käsittelevät ja siirtävät erilaisia tavaroita varastoihin ja sieltä edelleen kuluttajille. Lentoasemapalveluiden toiminnoissa huolletaan lentoasemalla olevia rakennuksia sekä lentokenttää ja käsitellään rahtia. Ala on kansainvälinen ja edellyttää ammattilaiselta laaja-alaista osaamista, kykyä kehittyä, erilaisten autojen, työkoneiden ja laitteiden käsittelykykyä, tietoteknisiä taitoja ja kielitaitoa.

Perusteen nimi	Logistiikan perustutkinto
Määräyksen diaarinumero	61/011/2014
Korvattavat määräykset	Ei asetettu
Koulutuskoodit	Logistiikan perustutkinto (381408)
Osaamisalat	Varastopalvelujen osaamisala (1532) Lentoasemapalvelujen osaamisala (1617) Kuljetuspalvelujen osaamisala (1531)
Tutkintonimikkeet	Autonkuljettaja (10030) Linja-autonkuljettaja (10119) Yhdistelmäajoneuvonkuljettaja (10120) Varastonhoitaja (10031) Lentoasemahuoltaja (10121)
Voimaantulo	01.08.2016
Voimassaolon päättyminen	Ei asetettu

Sisällys

1. Tutkinnon muodostuminen 1
2. Ammattialan kuvaus 8
3. Ammattialan arvoperusta 9
4. Tutkinnon tavoitteet 10
    4.1. Kuljetuspalvelujen osaamisala 11
    4.2. Varastopalvelujen osaamisala 12
    4.3. Lentoasemapalvelujen osaamisala 12
5. Elinikäisen oppimisen avaintaitojen kuvaus 13
6. Tutkinnon osat 15
    6.1. Elintarvikekuljetukset, 30 osp 15
    6.2. Huippuosaajana toimiminen, 15 osp 20
    6.3. Ilma-aluksen kuormaaminen, 15 osp 26
    6.4. Inventointi ja saldonhallinta, 15 osp 30
    6.5. Kaukoliikenteenkuljettajan tehtävät, 15 osp 34
    6.6. Kuljetusalan perustason ammattipätevyyden laajennus, 15 osp 39
    6.7. Kuljetusalan perustason ammattipätevyys, 10 osp 40
    6.8. Kuorma-autokuljetukset, 40 osp 44
    6.9. Kuorma-auton tavarankuljetusten hallinta, 40 osp 49
    6.10. Lentoasema-alueen liikennöinti ja kunnossapito, 45 osp 55
    6.11. Lentoaseman huoltaminen, 15 osp 62
    6.12. Lentoliikennealueen kunnossapito, 15 osp 66
    6.13. Linja-autokuljetukset, 40 osp 70
    6.14. Linja-auton tavarankuljetusten hallinta, 40 osp 75
    6.15. Maapalvelut ja turvallisuus, 25 osp 80
    6.16. Massatavarakuljetukset, 30 osp 85
    6.17. Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 9 osp 90
    6.18. Osto- ja myyntitoiminnot varastoissa, 15 osp 99
    6.19. Palveluliikenteenkuljettajan tehtävät, 15 osp 103
    6.20. Pelastustehtävät, 10 osp 107
    6.21. Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen, 7 osp 110
    6.22. Taksikuljetukset, 15 osp 120
    6.23. Tavaran keräily ja lähetys, 30 osp 125
    6.24. Tavaran kuljettaminen, 15 osp 130
    6.25. Tavaran vastaanotto ja säilytys, 30 osp 134
    6.26. Terminaalitoiminnot ja lastaus, 15 osp 139
    6.27. Tilausajoliikenteenkuljettajan tehtävät, 15 osp 144
    6.28. Trukinkuljettajan tehtävät, 15 osp 148
    6.29. Työkoneiden käyttö ja huolto, 15 osp 153
    6.30. Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp 157
    6.31. Ulkomaanliikenteen kuljetukset, 15 osp 160
    6.32. Vaarallisten aineiden käsittely, 5 osp 165
    6.33. Varaston tietojärjestelmät, 10 osp 169
    6.34. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp 172
    6.35. Yhdistelmäajoneuvokuljetukset, 40 osp 206
    6.36. Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen, 8 osp 211
    6.37. Ympäristönhuollonkuljetukset, 30 osp 227
    6.38. Yrityksessä toimiminen, 15 osp 231
    6.39. Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp 237

1. Tutkinnon muodostuminen

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettava perustutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista (135 osaamispistettä), yhteisistä tutkinnon osista (35 osaamispistettä) ja vapaasti valittavista tutkinnon osista (10 osaamispistettä). Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelija voi yksilöllisesti sisällyttää perustutkintoonsa enemmän tutkinnonosia, jos se on tarpeellista työelämän alakohtaisten tai paikallisten ammattitaitovaatimusten tai opiskelijanammattitaidon syventämisen kannalta.

Logistiikan perustutkinto sisältää kolme osaamisalaa, kuljetuspalvelujen osaamisalan (autonkuljettaja, linjaautonkuljettaja tai yhdistelmäajoneuvonkuljettaja), varastopalvelujen osaamisalan (varastonhoitaja) ja lentoasemapalvelujen osaamisalan (lentoasemahuoltaja).

AMMATILLISET TUTKINNON OSAT | 135 OSP

Kuljetuspalvelujen osaamisala | 135 osp

Autonkuljettaja

- **Pakolliset tutkinnon osat | 90 osp**
  - Kuljetusalan perustason ammattipätevyys, 10 osp, **P**
  - Kuorma-auton tavarankuljetusten hallinta, 40 osp, **P**
  - Kuorma-autokuljetukset, 40 osp, **P**
- **Valinnaiset tutkinnon osat | 45 osp**
  - Työkoneiden käyttö ja huolto, 15 osp
  - Kuljetusalan perustason ammattipätevyyden laajennus, 15 osp
  - Ulkomaanliikenteen kuljetukset, 15 osp
  - Taksikuljetukset, 15 osp
  - Elintarvikekuljetukset, 30 osp
  - Massatavarakuljetukset, 30 osp
  - Ympäristönhuollonkuljetukset, 30 osp
  - Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
  - Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
  - Yrityksessä toimiminen, 15 osp
  - Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
  - **Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta | 10-15 osp**
  - **Tutkinnon osa ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta**
    Tämän valinnaisen tutkinnon osan laajuudeksi lasketaan 15 osp

- **Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista**
  Tämän valinnaisen tutkinnon osan laajuudeksi lasketaan 15 osp.

- **Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia | 5-15 osp**
  Tämä voi sisältää työelämän alueellisten ja paikallisten ammattitaitovaatimusten ja opiskelijan ammattitaidon syventämistarpeiden mukaisia tutkinnon osia, joiden tulee vastata laajemmin paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin kuin pelkästään yhden yrityksen tarpeisiin. Nämä tutkinnon osat nimetään työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä (5-15 osp). Lisäksi määritellään tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevan arviointitaulukon mukaisesti.

- **Tutkinnon osa vapaasti valittavista tutkinnon osista | 5-15 osp**

Yhdistelmäajoneuvonkuljettaja

- **Pakolliset tutkinnon osat | 90 osp**
  - Kuljetusalan perustason ammattipätevyys, 10 osp, **P**
  - Kuorma-auton tavarankuljetusten hallinta, 40 osp, **P**
  - Yhdistelmäajoneuvokuljetukset, 40 osp, **P**
- **Valinnaiset tutkinnon osat | 45 osp**
  - Työkoneiden käyttö ja huolto, 15 osp
  - Kuljetusalan perustason ammattipätevyyden laajennus, 15 osp
  - Ulkomaanliikenteen kuljetukset, 15 osp
  - Taksikuljetukset, 15 osp
  - Elintarvikekuljetukset, 30 osp
  - Massatavarakuljetukset, 30 osp
  - Ympäristönhuollonkuljetukset, 30 osp
  - Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
  - Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
  - Yrityksessä toimiminen, 15 osp
  - Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
  - **Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta | 10-15 osp**
  - **Tutkinnon osa ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta**
    Tämän valinnaisen tutkinnon osan laajuudeksi lasketaan 15 osp

- **Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista**
  Tämän valinnaisen tutkinnon osan laajuudeksi lasketaan 15 osp.

- **Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia | 5-15 osp**
  Tämä voi sisältää työelämän alueellisten ja paikallisten ammattitaitovaatimusten ja opiskelijan ammattitaidon syventämistarpeiden mukaisia tutkinnon osia, joiden tulee vastata laajemmin paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin kuin pelkästään yhden yrityksen tarpeisiin. Nämä tutkinnon osat nimetään työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä (5-15 osp). Lisäksi määritellään tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevan arviointitaulukon mukaisesti.

- **Tutkinnon osa vapaasti valittavista tutkinnon osista | 5-15 osp**

Linja-autonkuljettaja

- **Pakolliset tutkinnon osat | 90 osp**
  - Kuljetusalan perustason ammattipätevyys, 10 osp, **P**
  - Linja-auton tavarankuljetusten hallinta, 40 osp, **P**
  - Linja-autokuljetukset, 40 osp, **P**
- **Lisäksi valittava yksi tutkinnon osa seuraavista | 15 osp**
  Tutkinnon osista valittava yksi
  - Kaukoliikenteenkuljettajan tehtävät, 15 osp
  - Palveluliikenteenkuljettajan tehtävät, 15 osp
  - Tilausajoliikenteenkuljettajan tehtävät, 15 osp
- **Valinnaiset tutkinnon osat | 30 osp**
  - Työkoneiden käyttö ja huolto, 15 osp
  - Kuljetusalan perustason ammattipätevyyden laajennus, 15 osp
  - Ulkomaanliikenteen kuljetukset, 15 osp
  - Taksikuljetukset, 15 osp
  - Terminaalitoiminnot ja lastaus, 15 osp
  - Kaukoliikenteenkuljettajan tehtävät, 15 osp
  - Palveluliikenteenkuljettajan tehtävät, 15 osp
  - Tilausajoliikenteenkuljettajan tehtävät, 15 osp
  - Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp

- Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
- Yrityksessä toimiminen, 15 osp
- Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
- **Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta | 10-15 osp**
- **Tutkinnon osa ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta**
  Tämän valinnaisen tutkinnon osan laajuudeksi lasketaan 15 osp
- **Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista**
  Tämän valinnaisen tutkinnon osan laajuudeksi lasketaan 15 osp.
- **Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia | 5-15 osp**
  Tämä voi sisältää työelämän alueellisten ja paikallisten ammattitaitovaatimusten ja opiskelijan ammattitaidon syventämistarpeiden mukaisia tutkinnon osia, joiden tulee vastata laajemmin paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin kuin pelkästään yhden yrityksen tarpeisiin. Nämä tutkinnon osat nimetään työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä (5-15 osp). Lisäksi määritellään tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevan arviointitaulukon mukaisesti.
- **Tutkinnon osa vapaasti valittavista tutkinnon osista | 5-15 osp**

Varastopalvelujen osaamisala

Pakolliset tutkinnon osat | 90 osp

- Tavaran vastaanotto ja säilytys, 30 osp, **P**
- Tavaran keräily ja lähetys, 30 osp, **P**
- Inventointi ja saldonhallinta, 15 osp, **P**
- Trukinkuljettajan tehtävät, 15 osp, **P**

Valinnaiset tutkinnon osat | 45 osp

- Työkoneiden käyttö ja huolto, 15 osp
- Vaarallisten aineiden käsittely, 5 osp
- Varaston tietojärjestelmät, 10 osp
- Tavaran kuljettaminen, 15 osp
- Osto- ja myyntitoiminnot varastoissa, 15 osp
- Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
- Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
- Yrityksessä toimiminen, 15 osp

- Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
- **Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta | 10-15 osp**
- **Tutkinnon osa ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta**
  Tämän valinnaisen tutkinnon osan laajuudeksi lasketaan 15 osp
- **Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista**
  Tämän valinnaisen tutkinnon osan laajuudeksi lasketaan 15 osp.
- **Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia | 5-15 osp**
  Tämä voi sisältää työelämän alueellisten ja paikallisten ammattitaitovaatimusten ja opiskelijan ammattitaidon syventämistarpeiden mukaisia tutkinnon osia, joiden tulee vastata laajemmin paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin kuin pelkästään yhden yrityksen tarpeisiin. Nämä tutkinnon osat nimetään työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä (5-15 osp). Lisäksi määritellään tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevan arviointitaulukon mukaisesti.
- **Tutkinnon osa vapaasti valittavista tutkinnon osista | 5-15 osp**

Lentoasemapalvelujen osaamisala

Pakolliset tutkinnon osat | 90 osp

- Lentoasema-alueen liikennöinti ja kunnossapito, 45 osp, **P**
- Maapalvelut ja turvallisuus, 25 osp, **P**
- Kuljetusalan perustason ammattipätevyys, 10 osp, **P**
- Pelastustehtävät, 10 osp, **P**

Valinnaiset tutkinnon osat | 45 osp

- Työkoneiden käyttö ja huolto, 15 osp
- Lentoaseman huoltaminen, 15 osp
- Ilma-aluksen kuormaaminen, 15 osp
- Lentoliikennealueen kunnossapito, 15 osp
- Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
- Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
- Yrityksessä toimiminen, 15 osp
- Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
- **Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta | 10-15 osp**
- **Tutkinnon osa ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta**
  Tämän valinnaisen tutkinnon osan laajuudeksi lasketaan 15 osp

- **Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista**
  Tämän valinnaisen tutkinnon osan laajuudeksi lasketaan 15 osp.

- **Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia | 5-15 osp**
  Tämä voi sisältää työelämän alueellisten ja paikallisten ammattitaitovaatimusten ja opiskelijan ammattitaidon syventämistarpeiden mukaisia tutkinnon osia, joiden tulee vastata laajemmin paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin kuin pelkästään yhden yrityksen tarpeisiin. Nämä tutkinnon osat nimetään työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä (5-15 osp). Lisäksi määritellään tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevan arviointitaulukon mukaisesti.

- **Tutkinnon osa vapaasti valittavista tutkinnon osista | 5-15 osp**

YHTEISET TUTKINNON OSAT | 35 OSP *Tutkinnon perusteissa määrättyjen osa-alueiden valinnaisten osaamistavoitteiden lisäksi tai niiden sijaan koulutuksen järjestäjä voi päättää erilaajuisia muita valinnaisia osaamistavoitteita. Koulutuksen järjestäjän itse päättämille valinnaisille osaamistavoitteille määritellään osaamisen arviointi ja laajuus osaamispisteinä. Tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet voivat olla myös opiskelijan aikaisemmin hankkimaa osaamista, joka tukee kyseisen tutkinnon osan ja sen osa-alueiden osaamistavoitteita.*
Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp, **P**
Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 9 osp, **P**
Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen, 8 osp, **P**
Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen, 7 osp, **P**

VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT | 10 OSP *Vapaasti valittavat tutkinnon osat (10 osp) tukevat tutkinnon ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita ja ne voivat koostua yhdestä tai useammasta tutkinnon osasta. Tutkinnon osat voivat olla seuraavia:*
Ammatillisia tutkinnon osia | 10 osp *Tämä voi sisältää ammatillisia tutkinnon osia oman tai jonkin muun koulutusalan ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista tai erikoisammattitutkinnoista.*
Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia | 10 osp *Tämä voi sisältää työelämän alueellisten ja paikallisten ammattitaitovaatimusten ja opiskelijan ammattitaidon syventämistarpeiden mukaisia tutkinnon osia, joiden tulee vastata laajemmin paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin kuin pelkästään yhden yrityksen tarpeisiin. Nämä tutkinnon osat nimetään työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä. Lisäksi määritellään tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen*

muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevan arviointitaulukon mukaisesti.

Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita tai lukio-opintoja | 10 osp

Tämä voi sisältää ammatillisen perustutkinnon yhteisiä tutkinnon osia tai niiden osa-alueita tai lukio-opintoja, jotka toteutetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia opintoja | 10 osp

Tämä voi sisältää jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia tutkinnon osia. Nämä tutkinnon osat nimetään ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä. Lisäksi voidaan määritellä tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat. Osaaminen voidaan koulutuksen järjestäjän päätöksellä arvioida asteikolla hyväksytty/hylätty. Mikäli käytetään arviointiasteikkoa T1-K3, määrittelyssä voidaan hyödyntää Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevaa arviointitaulukkoa.

Työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvia yksilöllisiä tutkin-non osia | 10 osp

Työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvat yksilölliset tutkinnon osat voivat olla oman tai muiden alojen työssä, itsenäisessä ammatin harjoittamisessa tai yrittämisessä hankittua osaamista. Nämä tutkinnon osat nimetään ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä. Lisäksi voidaan määritellä tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat. Osaaminen voidaan koulutuksen järjestäjän päätöksellä arvioida asteikolla hyväksytty/hylätty. Mikäli käytetään arviointiasteikkoa T1-K3, määrittelyssä voidaan hyödyntää Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevaa arviointitaulukkoa.

TUTKINTOA YKSILÖLLISESTI LAAJENTAVAT TUTKINNON OSAT

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelija voi yksilöllisesti sisällyttää perustutkintoonsa enemmän tutkinnon osia, jos se on tarpeellista työelämän alakohtaisten tai paikallisten ammattitaitovaatimusten tai opiskelijan ammattitaidon syventämisen kannalta. Ne voivat olla ammatillisia tutkinnon osia tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia.

2. Ammattialan kuvaus

Logistiikan tehtävänä on yhteiskunnan, henkilö- ja tavaraliikenteen sekä muiden logististen palvelujen turvaaminen. Näiden toimivuudella ja tehokkuudella on yrityksissä sekä laajemmin valtakunnallisesti suuri merkitys. Logistiikka on käsitettävä laajempana kokonaisuutena kuin pelkästään tavaroiden varastointiin ja kuljetuksiin liittyvät toiminnot, kuten materiaali-, informaatio- ja pääomavirtojen hallinta. Tavaroiden varastoinnilla ja niiden kuljettamisella on kuitenkin keskeinen osa kokonaislogistiikassa.

Kuljetus-, varasto- ja lentoasemapalvelut ovat tyypillisiä palvelualojen merkittäviä työllistäjiä. Työelämässä tarvitaan näitä tehtäviä ja toimintoja hoitavia ammattitaitoisia henkilöitä. Autonkuljettajat työllistyvät erilaisiin henkilö- ja tavaraliikenteen tehtäviin. Varastoalan työntekijät työllistyvät kaupan-, teollisuuden-, liikenteen- ja julkisen sektorin palvelukseen. Lentoaseman huoltajat työllistyvät ilmailuliikennettä tukeviin yrityksiin.

Yllä mainittujen alojen toimintaympäristöt ovat yhä kansainvälisempiä ihmisten ja tavaroiden liikkuvuuden lisääntyessä erityisesti EU-alueella. Markkinoiden kansainvälistyminen synnyttää useilla aloilla osin täysin uusia logistiikkatarpeita ja -rakenteita. Vastaavasti vientiteollisuuden aloilla kansainvälistyminen edellyttää uusien markkinoiden hallintaa jakelun osalta ja osin jakeluketjunkin ulkoisille markkinoille. Jakelualueen laajentuminen ja samanaikaisesti yhä tehokkaammin ajoitettavat toimitukset lisäävät moninkertaisiksi koko logistisen ketjun hallintaan sisältyvät vaikeudet. Tavarantoimittajien on pystyttävä kaikilla jakelualueillaan kilpailemaan paikallisten valmistajien kanssa toimitusten täsmällisyydessä, nopeudessa ja kustannustehokkuudessa.

Logistiikka-alan palvelut ja toiminta räätälöidään entistä enemmän asiakkaiden tarpeiden ja toiveiden mukaisesti. Yhä tiukentuvat ympäristömääräykset ja laatuvaatimukset, materiaalin kierrätys ja uudelleenkäyttö edellyttävät ajantasaisia tietoja ja toimintatapoja.

3. Ammattialan arvoperusta

Logistiikan alan työn keskeisenä vaatimuksena on hyvä työmoraali ja ammattietiikka sekä yhteistyöhaluisuus. Toiminnan on perustuttava kestäville arvoille, rehellisyydelle ja vastuullisuudelle. Työn hyvän laadun ja hyvän asiakaspalvelun tavoitteet korostuvat kaikissa tehtävissä. Työn tekemisen arvoina ovat ahkeruus, oma-aloitteisuus, sovitun noudattaminen ja kanssaihmisten näkemysten arvostaminen.

Työsuoritukset on osattava tehdä tehokkaasti ja taloudellisesti työ- ja liikenneturvallisuutta edistävin menetelmin, energiankulutusta ja ympäristöhaittoja minimoiden. Kuljettajilla on suuri vastuu kalliiden kuljetusajoneuvojen turvallisesta kuljettamisesta tai monesti arvokkaan tai ympäristölle vaarallisen lastin turvallisesta perille viennistä tai henkilöiden turvallisesta kuljettamisesta kotimassa tai ulkomailla. Liikenteessä tulee toimia joustavasti, huomaavaisesti ja esimerkillisesti.

Varastonhoitajilla on vastuullaan arvokkaita tavaroita, joiden oikea varastoiminen, oikea-aikainen asiakkaille toimittaminen ja oikeiden kuljetusmuotojen käyttäminen edellyttävät vankkaa ammatillista osaamista

Lentoasemahuoltajan yksi merkittävistä tehtävistä on huolehtia lentoturvallisuudesta pitämällä kiitotiet, rullaustiet ja asematasoalueet liikennöitävässä kunnossa tiukkojen yleiseurooppalaisten normien mukaan.

4. Tutkinnon tavoitteet

Logistiikan perustutkinnon suorittaneen ammattitaitoon kuuluvat oma-aloitteisuus, täsmällisyys, luotettavuus, joustavuus ja kyky oppia jatkuvasti uutta sekä työturvallinen ja ympäristövastuullinen työskentelytapa.

Tutkinnon suorittaneen tulee osata toimia laaja-alaisen logistisen osaamisensa turvin erilaisissa ympäristöissä ja muuttuvissa oloissa. Hänen on pystyttävä omaksumaan yrityksen laatu- ja ympäristöjärjestelmän mukainen toiminta ja myös kehittämään sitä. Hänen on suhtauduttava arvostavasti sidosryhmiin yrityksessä ja sen ulkopuolella. Logistiikan perustutkinnon suorittaneella on oltava valitsemansa koulutusohjelman ja muun valinnaisuuden perusteella sellainen työelämän vaatima ammattitaito, että hän voi työllistyä koulutusohjelman mukaisiin tehtäviin.

Logistiikan perustutkinnon suorittaneen on osattava palvella henkilö- tai tavaraliikenteessä asiakkaita eri tilanteissa heidän tarpeidensa ja odotustensa mukaisesti ja hyviä käytöstapoja noudattaen. Hänen on osattava huolehtia asiakkaiden ja omasta turvallisuudesta. Hänen on pyrittävä toiminnassaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti parhaaseen mahdolliseen suoritukseen. Hänellä on oltava luovuutta, innovatiivisuutta ja rohkeutta tehdä itsenäisiä ratkaisuja työntekijänä tai ammatinharjoittajana.

Logistiikan perustutkinnon suorittaneen on osattava noudattaa työsuojelumääräyksiä ja -ohjeita sekä osattava ottaa toiminnassaan huomioon keskeinen työsuhdetta koskeva lainsäädäntö ja keskeiset seikat oman alansa työehtosopimuksista. Hänen on osattava huolehtia omasta terveydestään sekä työ- ja toimintakyvystään. Logistiikan perustutkinnon suorittaneen on osattava kohdata ja palvella eri kulttuureista tulevia asiakkaita. Hänen on osattava toimia valitsemissaan työtehtävissä kansainvälisissä ympäristöissä. Hänellä on oltava valmiudet tarvitsemansa tiedon hankkimiseen ja vuorovaikutukseen uusimman tieto- ja viestintätekniikan välityksellä. Hänen on osattava tehdä yhteistyötä yksi- ja monikulttuurisessa työympäristössä.

Logistiikan perustutkinnon suorittaneen on kyettävä arvioimaan omaa oppimistaan ja osaamistaan, suunnittelemaan omaa opiskeluaan ja asettamaan oppimisen tavoitteita. Hänen on osattava arvioida ja jäsentää tietoa. Hänen on osattava toimia joustavasti ja luovasti uusissa ja erilaisissa tilanteissa sekä kyettävä ratkaisemaan työssään ongelmatilanteita. Logistiikan perustutkinnon suorittaneen on osattava toimia logistiikka-alan ammattieettisten periaatteiden mukaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti sekä liikenneturvallisuutta edistäen. Hänen on noudatettava mm. tehtyjä sopimuksia ja asiakkaita ja työnantajaa koskevaa vaitiolovelvollisuus-, tietosuoja- ja kuluttajalainsäädäntöä sekä liikennesääntöjä

Hänen on osattava käsitellä eettisiä ongelmia ja ratkaista ne yleisesti hyväksyttävällä tavalla. Hänen on osattava käyttäytyä suvaitsevasti ja tasa-arvoisesti toisia ihmisiä kohtaan. Hänen on osattava ottaa toiset ihmiset huomioon käyttäytymällä työpaikan edellyttämällä tavalla ja huolehtimalla työpaikan viihtyisyydestä ja yleisestä siisteydestä. Hänen tulee hyväksyä työtoverien ja asiakkaiden erilaiset tunteet sekä hallita omat tunteensa palvelu- ja muissa vuorovaikutustilanteissa. Hänen on osattava vaalia suomalaista kulttuuriperintöä sekä arvostaa omaa ammattiaan ja oltava valmis jatkuvasti kehittämään itseään ja työtään.

Logistiikan tehtävissä toimiminen edellyttää tilaus-toimitusketjun ymmärtämistä, yrittäjämäistä asennetta, yrittäjyystaitoja ja hyviä asiakaspalvelu- ja kommunikaatiotaitoja palvelun onnistumiseksi. Tietoteknisten valmiuksien lisäksi tarvitaan tiedon hankintataitoja, suunnittelutaitoja ja olennaisen tiedon erottelutaitoja. Logistiikka-alan työntekijän erikoistumisen tarpeeseen vaikuttaa paljolti se toiminnan ala, jolle työntekijä kulloinkin sijoittuu. Erikoistuminen omaan alaan tapahtuu usein vasta työpaikalla.

Logistiikka-alalla työskentelevän henkilöllä tulee olla valmiuksia työskennellä ergonomisesti ja ylläpitää työ- ja toimintakykyään sekä toimia joustavasti työtilanteen mukaan. Arvopäämäärinä ovat korkea työn laatu, luotettavuus, turvallisuus sekä asiakastyytyväisyys.

Toimiminen logistiikka-alan työtehtävissä edellyttää teknisten tietojen ja taitojen monipuolista osaamista ja soveltamista. Lisäksi tarvitaan asiakaslähtöistä lisäarvopalvelujen tuottamista logistisen palveluketjun toteuttamisessa.

Kansainvälistymiskehityksen jatkuminen, elinkeinoelämän vilkastuminen ja liikkuvuuden lisääntyminen tulevat ylläpitämään alan kovaa kasvuvauhtia. Koulutustarve tulee jatkuvasti lisääntymään johtuen alan yleisen kehityksen ja säädöksien tuomien vaatimusten vuoksi. Yritysten henkilöstön rooli on korostumassa palvelujen laatutason kohottamisessa ja myynnin tehostamisessa. Asiakkaat ovat yhä ympäristö- , kustannus- ja laatutietoisempia. Myös työntekijöiden on tunnettava kuluttajien oikeudet ja velvollisuudet sekä yleisimmät laatujärjestelmät ja toimintatavat.

Alalla on hallittava muuttuvia prosesseja ja kokonaisuuksia, omattava entistä parempaa kommunikaatio- ja kielitaitoa, tuotetietoutta sekä myyntiä ja markkinointia tukevaa osaamista teknisen osaamisen lisäksi. Alan kehitystä on seurattava jatkuvasti ja täydennettävä omaa ammatillista osaamistaan valitsemassaan ammatissa. Energian hinnan kasvun ja ympäristön saastumisen vähentämiseksi on kaikilla logistiikan osa-alueilla kiinnitettävä erityistä huomiota kyseisiin asioihin.

Telemaattisten sovellusten kehitys logistiikan eri osa-alueilla kasvaa jatkuvasti. Uusia teknologisia ratkaisuja hyödynnetään enenevässä määrin logistiikan ohjauksessa. Telematiikan opetuksella ammatillisessa koulutuksella pyritään antamaan opiskelijoille henkilökohtaisen tietojenkäsittelyn perustietojen lisäksi perustiedot telematiikan mahdollisuuksista ja järjestelmistä sekä sovellusten käyttökohteista ja vaatimuksista.

Lisäksi ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia yrittäjyyteen. Koulutuksen tavoitteena on myös tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. (L630/1998, 5 § (muutos 787/2014)).

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteisiin sekä niiden arviointikriteereihin. Avaintaitojen tavoitteena on tukea sellaisen osaamisen kehittymistä, jota tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, työelämän tilanteissa selviytymisessä ja tulevaisuuden uusissa haasteissa.

4.1. Kuljetuspalvelujen osaamisala

Kuljetuspalvelujen osaamisalan suorittaneen on osattava toimia asiakaspalvelun ja kuljetusten tehtävissä. Hänen on osattava kuljettaa asiakkaan tuotteita kannattavasti ja turvallisesti sekä palvella asiakkaita. Hänen on tunnettava ajoneuvonsa liikennekelpoisuuden vaatimukset ja osattava varmistaa ajoneuvon ja sen lisälaitteiden tekninen ja turvallinen toimivuus. Hänen on hallittava ajoneuvonsa ajonlähtöön liittyvät tarkastukset ja tavallisimmat huoltotoimet. Hänen on osattava lastata ajoneuvo säädösten ja olosuhteiden sallimaan maksimikuormaan ja kuljettaa ajoneuvoa turvallisesti, taloudellisesti ja vastuullisesti. Hänen on tunnettava kuljetuksiin liittyvät vakuutukset ja työhönsä liittyvät työsuojelusäädökset. Hänen on osattava kommunikoida ajoneuvojen ja kuljetusalan viestintävälineillä. Kuljettajalta vaaditaan ajokorttiasetuksen edellyttämä ajokortti ja kuljetusalan perustason ammattipätevyyskoulutus.

4.2. Varastopalvelujen osaamisala

Varastopalvelujen osaamisalan suorittaneen on hallittava varastoalan tehtäviä käsin ja koneellisesti esim. trukilla tai automaattisilla laitteilla. Hänen on osattava tehdä varaston asiakirjat ja varastokirjanpito käsin tai tietotekniikkaa käyttäen. Varastonhoitajan on osattava logistiikan perusvalmiuksiin kuuluvat asiat, kuten tavaran varastointi, kuljetukset, kierrätys ja varastontietojärjestelmien käyttö. Hänen on tunnettava varastotalous ja sen vaikutus yrityksen talouteen sekä kansainvälisten materiaalitoimintojen perusasiat. Varastonhoitajan tutkinnon suorittaneet sijoittuvat kaupan, teollisuuden, liikenteen ja julkisen sektorin palvelukseen.

4.3. Lentoasemapalvelujen osaamisala

Lentoasemapalvelujen osaamisalan suorittaneen on osattava toimia lentokentän kunnossapidon ja maapalvelun perustehtävissä. Lentoasemien kunnossapito käsittää kiito- ja rullausteiden sekä asematasojen ja niihin kuuluvien rakennusten kunnossapidon sekä lentoasemien pelastuspalvelun. Maapalvelu käsittää lentokoneiden saapumiseen, lähettämiseen sekä niiden väliseen aikaan sijoittuvat tehtävät. Hyvän ammattitaidon lisäksi lentoasemahuoltajalta vaaditaan huolellisuutta ja vastuullisuutta, korkeaa moraalia ja ammattietiikkaa sekä positiivista asennoitumista toisiin ihmisiin. Lentoasemahuoltajan tulee olla järjestelykykyinen, sopeutua kiireelliseen työrytmiin ja omata kyky toimia ryhmässä sekä itsenäisesti. Näiden lisäksi lentoasemapalvelujen koulutusohjelman suorittaneen on pystyttävä suorittamaan kuljettajan perustehtävät.

5. Elinikäisen oppimisen avaintaitojen kuvaus

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteisiin sekä niiden arviointikriteereihin. Avaintaitojen tavoitteena on tukea sellaisen osaamisen kehittymistä, jota tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, työelämän tilanteissa selviytymisessä ja tulevaisuuden uusissa haasteissa.

Oppiminen ja ongelmanratkaisu

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja suunnittelee toimintaansa sekä kehittää itseään ja työtään. Hän arvioi omaa osaamistaan. Hän ratkaisee työssään ongelmia sekä tekee valintoja ja päätöksiä. Hän toimii työssään joustavasti, innovatiivisesti ja uutta luovasti. Hän hankkii tietoa, jäsentää, arvioi ja soveltaa sitä.

Vuorovaikutus ja yhteistyö

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ilmaisee erilaisia näkökantoja selkeästi, rakentavasti ja luottamusta herättäen. Hän toimii yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa ja työryhmän jäsenenä sekä kohtelee erilaisia ihmisiä tasavertaisesti. Hän noudattaa yleisesti hyväksyttyjä käyttäytymissääntöjä ja toimintatapoja. Hän hyödyntää saamaansa palautetta toiminnassaan.

Ammattietiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii työssään ammatin arvoperustan mukaisesti. Hän sitoutuu työhönsä ja toimii vastuullisesti noudattaen tehtyjä sopimuksia ja ammattiinsa kuuluvaa etiikkaa.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii turvallisesti ja vastuullisesti työ- ja vapaa-aikana sekä liikenteessä ja ylläpitää terveellisiä elintapoja sekä toiminta- ja työkykyään. Hän työskentelee ergonomisesti ja hyödyntää alallaan tarvittavan terveysliikunnan sekä ehkäisee työhön ja työympäristöön liittyviä vaaroja ja terveyshaittoja.

Aloitekyky ja yrittäjyys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja edistää toiminnallaan tavoitteiden saavuttamista. Hän toimii aloitteellisesti ja asiakaslähtöisesti työntekijänä ja/tai yrittäjänä. Hän suunnittelee toimintaansa ja työskentelee tavoitteiden saavuttamiseksi. Hän toimii taloudellisesti ja tuloksellisesti ja johtaa itseään. Hän mitoittaa oman työnsä tavoitteiden mukaan.

Kestävä kehitys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii ammattinsa kestävän kehityksen ekologisten, taloudellisten, sosiaalisten sekä kulttuuristen periaatteiden mukaisesti. Hän noudattaa alan työtehtävissä keskeisiä kestävän kehityksen säädöksiä, määräyksiä ja sopimuksia.

Estetiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja ottaa toiminnassaan huomioon oman alansa esteettiset tekijät. Hän edistää tai ylläpitää työympäristönsä viihtyisyyttä ja muuta esteettisyyttä.

Viestintä ja mediaosaaminen

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja viestii monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti tilanteeseen sopivalla tavalla hyödyntäen kielitaitoaan. Hän havainnoi, tulkitsee sekä arvioi kriittisesti erilaisia mediatuotteita, käyttää mediaa ja viestintäteknologiaa sekä tuottaa media-aineistoja.

Matematiikka ja luonnontieteet

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja käyttää peruslaskutoimituksia työssä vaadittavien ja arkipäivän laskutehtävien ratkaisemisessa. Hän käyttää esim. kaavoja, kuvaajia, kuvioita ja tilastoja ammattitehtävien ja -ongelmien ratkaisemisessa ja hän soveltaa fysiikan ja kemian lainalaisuuksiin perustuvia menetelmiä ja toimintatapoja työssään.

Teknologia ja tietotekniikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja hyödyntää ammatissa käytettäviä teknologioita monipuolisesti. Hän ottaa työssään huomioon tekniikan hyödyt, rajoitukset ja riskit. Hän käyttää tietotekniikkaa monipuolisesti ammatissaan ja kansalaisena.

Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja käyttää hyödykseen tietoa yhteiskunnan perusrakenteista ja toimintavoista sekä osallistuu rakentavalla tavalla yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon. Hän toimii oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti sekä työssä että arkielämässä. Hän pyrkii aktiivisella toiminnalla vaikuttamaan epäkohtien poistamiseen. Hän noudattaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakeja. Hän toimii asiallisesti ja työelämän vaatimusten mukaisesti eri kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa kotimaassa ja kansainvälisissä toiminnoissa.

6. Tutkinnon osat

6.1. Elintarvikekuljetukset, 30 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella ja valita kuljetustehtävään soveltuvan reitin
- kuormata ja purkaa kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän elintarvikkeilla säädösten ja työtehtävän edellyttämällä tavalla
- kuljettaa kuorma-autoa tai ajoneuvoyhdistelmää säädösten ja määräysten mukaan työtehtävän edellyttämissä olosuhteissa
- suorittaa annetun kuljetustehtävän
- käyttää elintarvikekuljetuksissa kuormaukseen, kuljettamiseen ja purkamiseen tarvittavia lisälaitteita ja välineitä
- tunnistaa ja erottaa toisistaan eri elintarvikelajit (pakaste, tuoretavara, vihannekset)
- käyttää erilaisia lämmönsäätölaitteita
- tarkastaa ja säätää elintarvikkeiden kuljetus- ja varastointilämpötilat
- selvittää elintarvikekuljetukseen liittyvät viranomaiset ja viranomaistoiminnan
- erilaisia kuormaustapoja kuormatessaan eri elintarvikelaatuja samaan kuormatilaan
- käyttää lämmönseurantalaitteiden taltioimislaitteita
- käyttää työtehtävän edellyttämiä telemaattisia sovelluksia
- huolehtia työympäristönsä järjestyksestä ja siisteydestä
- ottaa kuljetustehtävässään huomioon terveyteen, turvallisuuteen ja toimintakykyyn vaikuttavat asiat
- noudattaa työssään sisäisen yrittäjyyden periaatteita ja laatujärjestelmien vaatimuksia
- toimia asiakaspalvelutilanteissa

Lisäksi opiskelija tai tutkinnon suorittaja suorittaa

- hygieniapassin edellyttämän koulutuksen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa suorittamalla kuorma-autolla tai ajoneuvoyhdistelmällä elintarvikekulje-

tustehtävän. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suorittaa omaa työtään ohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• suoriutuu itsenäisesti annetusta tehtävästä
Kiitettävä K3	• noudattaa työsuunnitelmaa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa kuljetusalan perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa kuljetusalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet sekä työympäristön
Kiitettävä K3	• suoriutuu kuljetusalan prosessista vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Reittisuunnittelu	
Tyydyttävä T1	• löytää opastettuna kartan tai navigaattorin tai molempien avulla oikean määränpään • tekee kylmälaitteille tarvittavat tarkastukset ohjattuna ennen kuormausta • suorittaa elintarvikekuljetustehtävän säädösten mukaisesti • selvittää kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän asiakirjoista säädösten mukaisen kuormauksen
Hyvä H2	• suunnittelee valitsemansa reitin ja purkupaikat • tekee kylmälaitteille tarvittavat tarkastukset ennen kuormausta • suorittaa elintarvikekuljetustehtävän turvallisesti ja säädösten mukaisesti • täyttää kuljetustehtävän edellyttämiä raportteja
Kiitettävä K3	• suunnittelee ja valitsee kuljetustehtävään ja olosuhteisiin soveltuvan taloudellisen ja turvallisen reitin • kuormaa kuljetustehtävän edellyttämään kuormaautoon tai ajoneuvoyhdistelmään mahdollisimman suuren hyötykuorman erilaisilla elintarvikelajeilla • suorittaa elintarvikekuljetustehtävän turvallisesti, taloudellisesti ja ennakoivan ajon periaatteiden mukaisesti • laatii laatujärjestelmän edellyttämiä poikkeama- tai vahinkoraportteja

Lisälaitteet ja välineet	
Tyydyttävä T1	• käyttää elintarvikkeiden käsittelyssä ja kuljetuksessa tarvittavia ajoneuvossa olevia peruslaitteita ja välineitä
Hyvä H2	• käyttää elintarvikkeiden käsittelyssä ja kuljetuksessa tarvittavia ajoneuvossa olevia erikoislaitteita ja välineitä
Kiitettävä K3	• tarkastaa ja käyttää ajoneuvossa olevia laitteita ja välineitä määräysten mukaan sekä huomioida olosuhteiden vaikutukset turvalliseen ja taloudelliseen käyttöön

Asiakaspalvelu	
Tyydyttävä T1	• käyttäytyy ja vastaa puhelimeen ohjeiden mukaisesti.
Hyvä H2	• pukeutuu ja toimii asiallisesti työtehtävän edellyttämällä tavalla.
Kiitettävä K3	• on aloitteellinen sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Turvallinen kuljettaminen	
Tyydyttävä T1	• kuljettaa ajoneuvoa turvallisesti säädösten edellyttämällä tavalla ja ottaa huomioon elintarvikelajien vaikutuksen kuljetustehtävän suorittamiseen • tietää maksimiajoajat sekä minimilepoajat vuorokaudessa ja käyttää ajopiirturia oikein • tunnistaa ennakoivan ajon periaatteet
Hyvä H2	• tietää elintarvikelajien kuljettamiseen ja näihin käytettäviin ajoneuvoihin liittyvät säädökset • tietää keskeiset ajo- ja lepoaikasäädökset sekä keskeiset työaikasäädökset ja soveltaa niitä työssään • ymmärtää ennakoivan ajamisen turvallisuusvaikutukset
Kiitettävä K3	• valitsee oikeat kuljetuslämpötilat sekä soveltaa työhön kuuluvia säädöksiä ja fysiikan lakeja erilaisissa työtilanteissa • suunnitteleee ja aikatauluttaa työtehtävänsä ottaen huomioon ajo- ja lepoaikasäädökset sekä työaikasäädökset • suorittaa oman työtehtävänsä ennakoivan ja taloudellisen ajon periaatteita noudattaen

Lainsäädäntö	
Tyydyttävä T1	• tietää kuljetusta koskevan elintarvikelainsäädännön.
Hyvä H2	• noudattaa työssään lainsäädännön ohjeita ja määräyksiä.
Kiitettävä K3	• tietää elintarvikekuljetukseen liittyvät viranomaiset ja viranomaistoiminnan (esim. laadunvalvonnan velvoitteet).

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita sekä tietää työvireyteen vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskentelee asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• johdattaa asiakkaan vuorovaikutustilanteeseen

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.2. Huippuosaajana toimiminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- työskennellä alan huippuosaamista vaativissa tehtävissä
- hallita alan työt ja työtehtäväkokonaisuudet sekä laajan materiaalivalikoiman
- huomioida huipputuotannon, -tuotteen tai -palvelun laatuvaatimukset
- ratkoa ongelmia ja sopeutua muutoksiin
- varmistaa työturvallisuusmääräyksien ja -ohjeiden toteutumisen
- kommunikoida asiakkaan kanssa äidinkielellään ja vähintään yhdellä itselleen vieraalla kielellä
- arvioida ja uudistaa omaa osaamistaan
- mitoittaa omat henkiset voimavaransa työtehtävän mukaan
- kehittää työtä ja työympäristöä
- toimia alan verkostoissa
- osallistua työyhteisön kehittämiseen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä toimimalla huippuosaamista vaativissa oman alan työtilanteissa. Osaaminen on mahdollista osoittaa myös kansallisissa ja kansainvälisissä kilpailutilanteissa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

TYÖPROSESSIEN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• asettaa tavoitteensa ja suunnittelee oman työnsä ja aikataulun realistiseksi ja toteuttamiskelpoiseksi huomioiden korkeat laatuvaatimukset
Hyvä H2	• asettaa tavoitteensa ja suunnittelee oman työnsä ja aikataulun realistiseksi ja toteuttamiskelpoiseksi muuttuvissa olosuhteissa huomioiden korkeat laatuvaatimukset
Kiitettävä K3	• asettaa tavoitteensa ja suunnittelee oman työnsä itsenäisesti ja aikataulun realistiseksi ja vaiheiltaan toteuttamiskelpoiseksi muuttuvissa olosuhteissa huomioiden korkeat laatuvaatimukset ja kykenee tarvittaessa muuttamaan suunnitelmaa

Työn arviointi	
Tyydyttävä T1	• arvioi työnsä onnistumista ja omaa osaamistaan
Hyvä H2	• arvioi realistisesti työnsä onnistumista ja omaa osaamistaan sekä perustelee arviotaan
Kiitettävä K3	• arvioi realistisesti työnsä onnistumista ja omaa osaamistaan sekä perustelee arviotaan ja määrittelee kehittämistarpeitaan

Toimiminen työssä ja työyhteisössä	
Tyydyttävä T1	• toimii työssään työyhteisön työhyvinvointia edistävästi sekä kehittää työympäristöään yhdessä muiden kanssa.
Hyvä H2	• pyrkii aktiivisesti edistämään työyhteisön työhyvinvointia sekä kehittämään työympäristöään yhdessä muiden kanssa.
Kiitettävä K3	• osallistuu työyhteisön työhyvinvoinnin kehittämiseen sekä tukee yhdessä muiden kanssa työympäristön kehittymistä huippuosaamisen vaatimalle tasolle.

TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Työtehtävään ja työympäristöön soveltuvan työmenetelmän ja työvälineiden sekä materiaalin valinta ja käyttö	
Tyydyttävä T1	• käyttää omatoimisesti työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja • työskentelee huolellisesti
Hyvä H2	• valitsee omatoimisesti työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit sekä käyttää niitä muuttuvissa tilanteissa • työskentelee huolellisesti ja rauhallisesti sekä luovasti ja innovatiivisesti
Kiitettävä K3	• valitsee rohkeasti uusiakin työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja sekä käyttää niitä sujuvasti muuttuvissa tilanteissa • työskentelee järjestelmällisesti, tarkasti ja varmasti sekä luovasti ja innovatiivisesti

Laadukas ja kestävän kehityksen mukainen toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii yrityksen tai organisaation laatu- ja kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti • kehittää osaamistaan ja työtapojaan
Hyvä H2	• toimii aktiivisesti yrityksen tai organisaation laatu- ja kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti ja havaitsee kehittämiskohteita • kehittää aktiivisesti osaamistaan ja työtapojaan
Kiitettävä K3	• toimii sitoutuneesti yrityksen tai organisaation laatu- ja kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti sekä kehittää toimintamalleja näiden tavoitteiden aikaansaamiseksi • kehittää aktiivisesti osaamistaan ja työtapojaan haastavien työtehtävien tasolle

Kustannustehokas ja tuloksellinen toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii aika- ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden kustannustehokkaasti ja tuloksellisesti • havaitsee poikkeamia • toimii työssään edistäen pysyviä asiakassuhteita • sopeutuu muutoksiin ja työskentelee pitkäjänteisesti huippuosaamista vaativissa työtehtävissä.
Hyvä H2	• toimii oma-aloitteisesti aika ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden kustannustehokkaasti ja yrityksen tai organisaation tuloksellisuutta edistävästi • neuvottelee ja etsii ratkaisuja poikkeamille • edistää aktiivisesti toiminnan jatkuvuutta ja pysyviä asiakassuhteita • sopeutuu nopeasti muutoksiin ja työskentelee pitkäjänteisesti työtään kehittäen huippuosaamista vaativissa työtehtävissä.
Kiitettävä K3	• työskentelee yrittäjämäisellä asenteella huomioiden ajan ja muut käytettävissä olevat resurssit kustannustehokkaasti ja yrityksen tai organisaation tuloksellisuutta edistävästi • korjaa toimintaa sovittujen ratkaisujen mukaan • edistää itsenäisesti toiminnan jatkuvuutta ja pysyviä asiakassuhteita • ennakoi muutoksia, jotta voi helpommin sopeutua niihin ja työskentelee pitkäjänteisesti työtään itsenäisesti kehittäen huippuosaamista vaativissa työtehtävissä.

TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Työssä tarvittavan tiedon hallinta ja soveltaminen	
Tyydyttävä T1	• hankkii ja käyttää työssä tarvittavaa tietoa omatoimisesti ja kysyy tarvittaessa neuvoa.
Hyvä H2	• hankkii ja soveltaa työssä tarvittavaa tietoa omatoimisesti ja pystyy ratkomaan ongelmatilanteita yhdessä muiden kanssa.
Kiitettävä K3	• hankkii ja soveltaa itsenäisesti työssä tarvittavaa tietoa vaihtelevissa työtilanteissa ja perustelee ratkaisujaan hankkimansa tiedon pohjalta.

ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• laatii itselleen yksilöllisen kehittymissuunnitelman omista lähtökohdistaan • selviytyy tavallisimmista ongelmatilanteista oppimateriaaleja ja ohjekirjoja hyödyntäen
Hyvä H2	• laatii itselleen yksilöllisen kehittymissuunnitelman omista lähtökohdistaan niin, että se tukee kasvua alan huippuammattilaiseksi • selviytyy itsenäisesti ongelmatilanteista
Kiitettävä K3	• uudistaa omaa osaamisaan yksilöllisen kehittymissuunnitelman mukaisesti niin, että se tukee kasvua alan huippuammattilaiseksi • selviytyy itsenäisesti ongelmatilanteista ja pystyy perustelemaan valintansa

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• kommunikoi asiakkaiden kanssa ja työyhteisössä omalla kielellään sekä välttävästi vähintään yhdellä itselle vieraalla kielellä • toimii työryhmän aktiivisena jäsenenä ja sopeutuu työyhteisöön
Hyvä H2	• kommunikoi asiakkaiden kanssa ja työyhteisössä omalla kielellään sekä vähintään yhdellä itselle vieraalla kielellä • toimii työryhmän aktiivisena jäsenenä ja sopeutuu hyvin työyhteisöön
Kiitettävä K3	• kommunikoi sujuvasti asiakkaiden kanssa ja työyhteisössä omalla kielellään sekä vähintään yhdellä itselle vieraalla kielellä • toimii työryhmän aktiivisena jäsenenä ja työyhteisön huippuammattilaisena osaamistaan muille välittäen

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• käyttäytyy työpaikan sääntöjen mukaisesti ja noudattaa työaikoja • toimii vastuullisesti ja noudattaa alan ammattieettisiä periaatteita
Hyvä H2	• käyttäytyy asiallisesti ja noudattaa työaikoja • toimii vastuullisesti ja oma-aloitteisesti alan ammattieettisten periaatteiden mukaan
Kiitettävä K3	• käyttäytyy hyvin ja noudattaa työaikoja • on ylpeä ammatistaan ja osaamisestaan, toimii vastuullisesti ja kehittää työtään alan ammattieettisten periaatteiden mukaan

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• ottaa vastuun oman toimintansa työturvallisuudesta ja noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita • työskentelee ergonomisesti ja pitää työympäristönsä siistinä koko työprosessin ajan • ylläpitää omaa työhyvinvointiaan ja noudattaa terveellisiä elämäntapoja.
Hyvä H2	• ottaa vastuun oman toimintansa työturvallisuudesta ja havaitsee työhönsä liittyvät vaarat sekä noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita • työskentelee ergonomisesti ja pitää työympäristönsä siistinä koko työprosessin ajan myös haasteellisissa työtilanteissa • ylläpitää aktiivisesti omaa työhyvinvointiaan ja edistää terveellisiä elämäntapoja.
Kiitettävä K3	• ottaa vastuun oman ja työtiimin toiminnan työturvallisuudesta, noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita sekä havaitsee ilmoittaa havaitsemistaan työhönsä liittyvistä vaaroista • työskentelee ergonomisesti ja pitää työympäristönsä siistinä koko työprosessin ajan myös haasteellisissa työtilanteissa ja osallistuu työolosuhteiden kehittämiseen • ylläpitää aktiivisesti omaa työhyvinvointiaan, edistää terveellisiä elämäntapoja sekä kannustaa tähän myös muita työyhteisön jäseniä.

6.3. Ilma-aluksen kuormaaminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- purkaa ja kuormata työryhmän jäsenenä lentokoneen lastin kuormausohjeiden ja viranomaismääräysten mukaisesti
- huolehtia saapuvan matkatavaran jatkokäsittelystä ja käyttää terminaalin matkatavarakuljetinta
- selvittää lentoaseman informaatiojärjestelmistä lentojen saapumiset ja lähdöt sekä koneen seisontapaikan sijainnin
- tulkita kuormasähkeen tietoja ja toimia niiden mukaisesti
- avata ja sulkea eri lentokonetyyppien ruumien luukut
- kuljettaa kuormausryhmän ajoneuvoa (matkatavarahihna, vetotrukki tai vastaava).

Opiskelijalla tai tutkinnon suorittajalla on voimassa oleva DGR-lupa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä lentokoneen kuormaukseen ja kuorman purkuun liittyvää työtä kuormausryhmän jäsenenä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu ja työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään ja noudattaa työaikoja • suorittaa ilma-alusten kuormaamisen perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan viivyttelemättä
Hyvä H2	• suunnittelee oman työnsä ja noudattaa työaikoja • suorittaa ilma-alusten kuormaamisen keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet
Kiitettävä K3	• tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman ja noudattaa työaikoja • suoriutuu keskeisistä ilmaalusten kuormaamisen tehtävistä vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti sekä hävittää jätteet ohjeiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, #VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Lentokoneen kuormaus ja purkaus	
Tyydyttävä T1	• osallistuu lentokoneen kuormaus- tai kuorman purkutehtävään ohjatusti • erottelee ohjattuna erilaiset matkatavaratyypit merkintöjen perusteella. • varmistaa kuorman ohjattuna.
Hyvä H2	• suorittaa keskeiset lentokoneen kuorman purkamiseen ja kuormaamiseen liittyvät tehtävät sekä avaa ja sulkee ruuman luukut ohjeiden mukaisesti • purkaa ja suorittaa irtotavararuuman kuormauksen ohjeiden mukaisesti työryhmän jäsenenä • varmistaa kuorman ohjeiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• työskentelee itsenäisesti kuormausryhmän jäsenenä kuorman purku- ja lastaustehtävässä • purkaa ja suorittaa lentokoneen ruuman kuormauksen ohjeiden mukaisesti työryhmän jäsenenä sekä sijoittaa lähtevän matkatavaran ja rahdin kuormausohjeen mukaisesti • varmistaa kuorman itsenäisesti vaatimusten mukaisesti oikeilla valineillä.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Kuormasähkeen tulkitseminen	
Tyydyttävä T1	• tulkitsee ohjattuna kuormasähkeen tiedot
Hyvä H2	• tulkitsee kuormaussähkeen tiedot ja toimii ohjeiden mukaan saapuvalla lennolla
Kiitettävä K3	• tulkitsee kuormasähkeen tiedot itsenäisesti ja varaa saapuvalle lennolle oikeat välineet

Kuormausohjeiden tulkitseminen	
Tyydyttävä T1	• sijoittaa kuorman ohjattuna kuormausohjeen mukaisesti.
Hyvä H2	• sijoittaa kuorman ohjeiden mukaisesti sekä tietää konetyyppi- ja lentoyhtiökohtaiset ruuman numeroinnit sekä sijoitukset sekä tuntee koneen ruuman luukun aukaisumekanismin.
Kiitettävä K3	• sijoittaa kuorman itsenäisesti kuormausohjeen mukaan huomioiden massakeskipisteen vaikutuksen.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen	
Tyydyttävä T1	• asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään • noudattaa turvallisuusmääräyksiä ja turvaetäisyyksiä koneella toimiessaan eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä sekä turvallisia nostoja kantotekniikoita
Hyvä H2	• vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa turvallisuusmääräyksiä ja turvaetäisyyksiä koneella toimiessaan ja ottaa työskennellessään huomioon muun ryhmänsä turvallisuuden • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet
Kiitettävä K3	• kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• noudattaa annettuja työaikoja ja toimii ryhmän jäsenenä • hallitsee ilmailuenglannin alkeet
Hyvä H2	• työskentelee yhteistyössä ryhmän jäsenenä • ymmärtää ryhmän ja miehistön välisen englanninkielisen kommunikoinnin pääosin
Kiitettävä K3	• työskentelee yhteistyössä aktiivisena ryhmän jäsenenä • osallistuu miehistön ja ryhmän väliseen kommunikointiin englannin kielellä

Itsearviointi	
Tyydyttävä T1	• arvioi ohjattuna omaa työtään.
Hyvä H2	• arvioi omaa työtään.
Kiitettävä K3	• arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti.

6.4. Inventointi ja saldonhallinta, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- tehdä inventoinnin ja ilmoittaa havaitsemansa saldoerot
- käyttää inventaariotyössä tarvittavia työvälineitä
- varaston ohjauksen periaatteet ja tuntee varaston kustannusrakenteen
- tulkita varaston valvonnan ja ohjauksen raportteja
- varastokirjanpidon perusteet
- automaattisen tunnistejärjestelmän periaatteet
- käyttää jotain viivakoodien lukulaitetta sekä osaa tulostaa mm. osoitetarroja oheislaitteilla
- käyttää tekstinkäsittely-, laskenta- ja esitysgrafiikkaohjelmia
- käyttää sähköpostia ja internetiä
- tunnistaa muut informaation välitysmahdollisuudet ja pystyy käyttämään yhtä niistä ohjeiden avulla

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä inventoinnin varastossa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä H2	• tekee itsenäisesti työsuunnitelman
Kiitettävä K3	• noudattaa toteuttamiskelpoista työsuunnitelmaansa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa varastoalan perustehtäviä annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa varastoalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet
Kiitettävä K3	• suoriutuu keskeisistä varastoalan tehtävistä vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Inventoinnin suorittaminen	
Tyydyttävä T1	• tekee inventoinnin ohjattuna
Hyvä H2	• suunnittelee ja tekee inventoinnin ohjeiden mukaan
Kiitettävä K3	• tekee inventoinnin suunnitelmallisesti, järjestelmällisesti ja itsenäisesti

Saldonhallinta	
Tyydyttävä T1	• havaitsee mahdolliset saldoerot
Hyvä H2	• tekee yrityksen ohjeiden mukaiset saldotarkastukset ja raportoinnit
Kiitettävä K3	• tarkastaa fyysisen saldon ja varastokirjanpidon saldon yhdenmukaisuuden ja välttää saldovirheiden syntymistä omassa työssään

ATK-taidot	
Tyydyttävä T1	• käyttää tekstinkäsittely-, laskenta- ja esitysgrafiikkaohjelmia ja tehdä näillä ohjelmilla yksinkertaisia asiakirjoja ja laskentataulukoita sekä käyttää sähköpostia ja internetiä
Hyvä H2	• tekee tekstinkäsittely-, laskenta- ja esitysgrafiikkaohjelmia hyödyntäen vaadittavat tehtävät sekä käyttää internetiä vastuullisesti ja kriittisesti
Kiitettävä K3	• tekee tekstinkäsittely-, laskenta- ja esitysgrafiikkaohjelmia hyödyntäen vaativampia tehtäviä ja auttaa muita ryhmän jäseniä

Telematiikka	
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjattuna viivakoodien luku- ja tulostuslaitteita.
Hyvä H2	• hallitsee viivakooditekniikan ja saattomuistien perusasiat ja yleisimmät oheislaitteet sekä käyttää viivakoodien lukulaitetta ja tulostaa mm. osoitetarroja oheislaitteilla.
Kiitettävä K3	• hyödyntää viivakooditekniikan ja saattomuistien edut ja yleisimmät oheislaitteet sekä käyttää viivakoodien lukulaitetta ja tulostaa mm. osoitetarroja oheislaitteilla.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Varaston ohjauksen tunnuslukujen tuntemus	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää ohjattuna varastonohjauksen periaatteet ja käyttötarkoituksen sekä tietää varastoinnin kustannuksia
Hyvä H2	• tietää tärkeimpien varaston tunnuslukujen tarkoituksen ja tietää varastoinnin kustannuksia sekä tietää ABC-analyysin vaikutuksen varastopaikkojen valintaan
Kiitettävä K3	• tuntee varaston tunnuslukujen sisällöt ja kustannusvaikutukset sekä kertoo, mitkä toimenpiteet vaikuttavat mihinkin suuntaan tunnusluvuissa, lisäksi kertoo ABC-analyysin merkityksen yritykselle

Inventointityön tuntemus	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää inventointityön merkityksen ja tuntee laskentayksiköt
Hyvä H2	• tietää erilaisia inventointitapoja ja erilaisia varastoraportteja
Kiitettävä K3	• kertoo eri inventointimenetelmien hyödyistä ja tulkitsee erilaisia varastoraportteja

Varastokirjanpito	
Tyydyttävä T1	• hallitsee varastokirjanpidon perusteet osittain ohjattuna
Hyvä H2	• hallitsee varastokirjanpidon perusteet
Kiitettävä K3	• hallitsee varastokirjanpidon perusteet ja tuntee varastokirjanpidon merkityksen koko yrityksen toiminnalle

Organisaatioiden sisäisen ja niiden välisen tiedonsiirron toimintaperiaatteet	
Tyydyttävä T1	• tietää mitä organisaatioiden sisäisellä ja organisaatioiden väliselllä tiedonsiirrolla tarkoitetaan.
Hyvä H2	• tietää perusasiat organisaatioiden sisäisestä ja organisaatioiden välisestä tiedonsiirrosta.
Kiitettävä K3	• tietää miten organisaatioiden sisäisen tai organisaatioiden välisen tiedonsiirron toimivuus vaikuttaa esimerkiksi varastosaldoihin.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita sekä tietää työhyvinvointiin vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskennellä asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.5. Kaukoliikenteenkuljettajan tehtävät, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- tehdä linja-autoon ajoonlähtötarkastuksen
- palvelutehtävässään toimia, tiedottaa, neuvoa ja opastaa asiakasta kaukoliikenteessä
- käyttää käytössä olevaa lipunmyyntijärjestelmää sujuvasti asiakkaan maksaessa eri maksutavoilla
- käsitellä yleisesti käytössä olevien lipputuotteita kaukoliikenteessä
- tarvittaessa myydä muita linja-autossa myytäviä tuotteita
- tehdä tilityksen
- käsitellä ja kuljettaa linja-autossa kuljetettavaa rahtia sekä niihin kuuluvia asiakirjoja ja laitteita
- kuljettaa linja-autoa säädösten mukaisesti, turvallisesti ja taloudellisesti erilaisissa liikenneympäristöissä ja ajo-olosuhteissa
- toimia oikein onnettomuustilanteessa
- noudattaa työssään työ- sekä ajo- ja lepoaikasäädöksiä
- vaikuttaa omalla toiminnallaan positiivisen tuloksen syntymiseen kuljetustehtävän aikana
- toimia aikataulujen ja ajosarjojen edellyttämällä tavalla

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa suorittamalla kuljetustehtävät linja-ajon kaukoliikenteessä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suorittaa omaa työtään ohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• suoriutuu itsenäisesti annetusta tehtävästä
Kiitettävä K3	• noudattaa työsuunnitelmaa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa kuljetusalan perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa kuljetusalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet sekä työympäristön
Kiitettävä K3	• suoriutuu kuljetusalan prosessista vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Linja-auton ajoon lähtötarkastus	
Tyydyttävä T1	• tekee tarkastukset ennen ajoon lähtöä ohjekirjan mukaan
Hyvä H2	• tarkistaa linja-auton liikenneturvallisuuskunnon ja ilmoittaa havaitsemistaan puutteista
Kiitettävä K3	• tarkistaa linja-auton liikenneturvallisuuskunnon ja suorittaa kuljettajalle kuuluvia toimenpiteitä

Asiakaspalvelu linjaautoliikenteessä	
Tyydyttävä T1	• toimii normaalissa asiakaspalvelutilanteessa asiallisesti
Hyvä H2	• toimii itsenäisesti erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
Kiitettävä K3	• tiedottaa, neuvoo ja opastaa eri asiakasryhmiä palveluja vuorovaikutustilanteessa sujuvasti

Lipun myynti ja lipunmyyntijärjestelmien käyttö	
Tyydyttävä T1	• käsittelee kaukoliikenteen peruslippuja ja matkakortteja sekä hallitsee lipunmyyntijärjestelmän peruskäytön
Hyvä H2	• käyttää lipunmyyntijärjestelmää lähes itsenäisesti ja tunnistaa erilaiset kaukoliikenteen lipputuotteet
Kiitettävä K3	• käyttää oikein ja sujuvasti yleisesti käytössä olevaa lipunmyyntijärjestelmää sekä myy erilaisia kaukoliikenteen lipputuotteita ja muita autossa myytäviä tuotteita

Tavarankuljetusketju linja-autoliikenteessä	
Tyydyttävä T1	• kuljettaa opastettuna rahtia linja-autossa
Hyvä H2	• kuljettaa lähes itsenäisesti rahtia ja käyttää niihin kuuluvia asiakirjoja ja laitteita
Kiitettävä K3	• kuljettaa rahtia ja käyttää niihin kuuluvia asiakirjoja ja laitteita sekä kuormaa linja-auton säädöksien edellyttämällä tavalla

Turvallinen ja taloudellinen ajo	
Tyydyttävä T1	• kuljettaa linja-autoa turvallisesti erilaisissa liikenneympäristöissä.
Hyvä H2	• kuljettaa linja-autoa turvallisesti ja taloudellisesti helpossa liikenneympäristössä.
Kiitettävä K3	• kuljettaa linja-autoa turvallisesti ja taloudellisesti kaupunkiliikenteessä.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Lainsäädäntö, ohjeet ja määräykset	
Tyydyttävä T1	• tietää ja noudattaa ajo- ja lepoajoista annettuja määräyksiä
Hyvä H2	• toimii lähes itsenäisesti linja-autoliikennettä ohjaavien säädösten mukaan liikenteessä
Kiitettävä K3	• toimii itsenäisesti määräysten ja ohjeiden mukaisesti liikenteessä sekä toimittaa löytötavarat ohjeiden mukaisesti

Toiminta konflikti tilanteissa	
Tyydyttävä T1	• toimii asiallisesti ristiriita ja reklamaatiotilanteessa
Hyvä H2	• tietää pääosin heitteillejättöä koskevat säädökset ja järjestyksen pitämiseen liittyvät toimet
Kiitettävä K3	• tietää säädökset ja toimii oikein erilaisissa ristiriitatilanteissa linjaautoliikenteessä

Linja-autoliikenteen yrittäjälähtöisyys	
Tyydyttävä T1	• pyrkii toimimaan myönteistä yrityskuvaa edistäen.
Hyvä H2	• toimii myönteistä yrityskuvaa edistäen.
Kiitettävä K3	• tietää linjaautoliikenteeseen vaikuttavien tulojen ja kustannuksien perusteet ja pyrkii vaikuttamaan myönteisesti niihin omalla toiminnallaan.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita, tietää työvireyteen vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä.

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskennellä asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa sekä osaa johdattaa asiakkaan vuorovaikutustilanteeseen

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.6. Kuljetusalan perustason ammattipätevyyden laajennus, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Tavaraliikenteen opiskelijat tutkinnon suorittajat, jotka laajentavat tai muuttavat toimintaansa harjoittaakseen henkilöliikennettä tai päinvastoin ja joilla on ammattitaitoa osoittava todistus (CAP), vapautetaan perustason ammattipätevyyttä koskevien yhteisten osien suorittamisesta uudelleen ja heidän on suoritettava vain uuden pätevyyden edellyttämät erityiset osat. Tällöin koulutuksen keston on oltava 70 tuntia, joista 5 tuntia on henkilökohtaista ajo-opetusta.

Osat, 1.4; 2.2; ja 3.7 ovat pakollisia suoritettaessa tavaraliikenteen ammattipätevyyttä ja osat 1.5; 1.6; 2.3; ja 3.8 suoritettaessa henkilöliikenteen ammattipätevyyttä. Katso 2.1.1

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa liikennöidä turvallisesti, jotta voi suorittaa ajo-oikeuden lisäyksen tutkinnon vastaanottajan kriteereiden mukaisesti.

Arviointi

Koe suoritetaan, kun säädetty opetus on saatu. Koe saadaan suorittaa vaiheittain kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetussa koulutuksessa tai ammattiosaamisen näytön tai näyttötutkintosuorituksen yhteydessä, kun kysymys on mainitun lain 15 §:n 1 momentin mukaisesti järjestettävästä kokeesta. Koe on kirjallinen. Koe saadaan järjestää suullisesti ammattiosaamisen näytön tai näyttötutkinnon yhteydessä tai jos se erityisestä syystä, kuten kokelaan lukihäiriön vuoksi, katsotaan tarpeelliseksi. Kokeen on sisällettävä vähintään yksi kysymys oppiaineiden jokaista tavoitetta kohden. Kokeen kaikista kysymyksistä pitää olla yhteensä vähintään 75 % oikein. Kokeen kielet ovat suomi tai ruotsi, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuksen järjestämisluvasta muuta johdu. Kokeen arvioijalla on oltava tehtävän edellyttämä asiantuntemus ja ammattitaito. Opiskelija tai tutkinnon suorittaja suorittaa ammattipätevyyden laajennuksen aiheesta riippuen joko C/CE tai D1/D luokan ajo-oikeuden.

6.7. Kuljetusalan perustason ammattipätevyys, 10 osp

Tavoitteet

1. **TURVALLISUUSSÄÄNTÖIHIN PERUSTUVA JÄRKEVÄN AJOKÄYTTÄYTYMISEN PARANTAMINEN**

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

1.1 Tavoite on tuntea voimansiirron ominaisuudet sen käytön optimoimiseksi

Keskeiset sisällöt:

vääntömomenttiin, tehoon ja moottorin ominaiskulutukseen liittyvät käyrät, käyntinopeus-mittarin optimi käyttö, vaihteiston välityssuhteeseen liittyvät kaaviot.

1.2 Tavoite on tuntea hallintalaitteiden tekniset ominaisuudet ja toiminta ajoneuvon hallitsemiseksi, kulumisen minimoimiseksi ja toimintahäiriöiden ennalta ehkäisemiseksi

Keskeiset sisällöt:

Hydraulisten jarrupiirien erityisominaisuudet, jarrujen ja hidastinten käyttörajoitukset, jarrujen ja hidastimen yhteiskäyttö, nopeuden ja vaihteiston välityssuhteen yhteyden parantaminen, ajoneuvon inertian hyödyntäminen, hidastus- ja jarrutuskeinojen käyttö alamäessä, toimenpiteet toimintahäiriön varalle.

1.3 Tavoite on osata optimoida polttoaineen käyttö

Keskeiset sisällöt:

Polttoaineen käytön optimointi soveltamalla kohtien 1.1 ja 1.2 tietotaitoa.

1.4 Tavoite on osata kuormittaa ajoneuvo turvallisuussääntöjen ja ajoneuvon tarkoituksenmukaisen käytön mukaisesti

Keskeiset sisällöt:

Ajoneuvon liikkeessä vaikuttavat voimat, vaihteiston välityssuhteiden käyttö ajoneuvon kuorman ja tieprofiilin mukaan, ajoneuvon tai ajoneuvoyhdistelmän hyötykuorman määrittäminen, hyötytilavuuden määrittäminen, kuormituksen jakautuminen, akselin ylikuormituksen seuraukset, ajoneuvon vakaus ja painopiste, pakkausten ja kuormalavojen tyypit, tärkeimmät lukitusta edellyttävät tavaraluokat, kiilaus- ja lukitusmenetelmät, lukitushihnojen käyttö, lukituslaitteiden tarkistus, käsittelylaitteiden käyttö, suojapeitteiden asettaminen ja poistaminen.

1.5 Tavoite on pystyä huolehtimaan matkustajien turvallisuudesta ja mukavuudesta

Keskeiset sisällöt:

Pitkittäisten ja poikittaisten liikkeiden hallinta, tienkäytön jakaminen, sijainti ajoradalla, pehmeä jarrutus, akselinylityksen hallinta, erityisinfrastruktuurien käyttö (julkiset alueet, erikoiskaistat), turvallisen ajamisen ja kuljettajan muiden tehtävien välisten ristiriitojen ratkaiseminen, vuorovaikutus matkustajien kanssa, tiettyjen matkustajaryhmien kuljettamiseen liittyvät erityispiirteet (vammaiset, lapset)

1.6 Tavoite on osata kuormittaa ajoneuvo turvallisuussääntöjen ja ajoneuvon tarkoituksenmukaisen käytön mukaisesti

Keskeiset sisällöt:

Ajoneuvon liikkeessä vaikuttavat voimat, vaihteiston välityssuhteiden käyttö ajoneuvon kuorman ja tieprofiilin mukaan, ajoneuvon tai ajoneuvoyhdistelmän hyötykuorman määrittäminen, kuormituksen jakautuminen, akselin ylikuormituksen seuraukset, ajoneuvon vakaus ja painopiste.

2. **SÄÄNNÖSTÖN SOVELTAMINEN**

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

2.1 Tavoite on tuntea tieliikenteen sosiaalinen ympäristö ja siihen liittyvä säännöstö

Keskeiset sisällöt:

Kuljetusalan enimmäistyöajat; asetusten (ETY) nro 3820/85 ja (ETY) nro 3821/85 periaatteet, soveltaminen ja seuraukset; seuraamukset ajopiirturin käyttämättä jättämisestä, virheellisestä käytöstä tai väärentämisestä; tieliikenteen sosiaalisen ympäristön tunteminen: kuljettajan oikeudet ja velvollisuudet perustason ammattipätevyyden ja jatkokoulutuksen osalta.

2.2 Tavoite on tuntea tavarankuljetusta koskeva säännöstö

Keskeiset sisällöt:

Kuljetusluvat, tavarankuljetusta koskevien vakiosopimusten velvoitteet, kuljetussopimukseen kuuluvien asiakirjojen laadinta, kansainvälisten kuljetusluvat, tavaran kansainvälisessä tiekuljetuksessa käytettävästä rahtisopimuksesta tehdyn yleissopimuksen (CRM-sopimuksen) velvoitteet, kansainvälisen rahtikirjan laadinta, rajanylitys, huolitsijat, tavaroiden mukana olevat erityisasiakirjat.

2.3 Tavoite on tuntea matkustajien kuljetusta koskeva säännöstö

Keskeiset sisällöt:

erityisryhmien kuljettaminen, bussien turvalaitteet, turvavyöt, ajoneuvon kuormitus

3. **TERVEYS, TIE- JA YMPÄRISTÖTURVALLISUUS, PALVELU, LOGISTIIKKA**

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

3.1 Tavoite on tiedostaa liikenteeseen ja työtapaturmiin liittyvät riskit

Keskeiset sisällöt:

Kuljetusalan työtapaturmien tyypit, tieliikenteen onnettomuustilastot, raskaiden ajoneuvojen ja linja-autojen osallisuus onnettomuuksiin, inhimilliset, aineelliset ja taloudelliset seuraukset

3.2 Tavoite on pystyä ennalta ehkäisemään rikollisuus ja salamatkustajien kuljetus

Keskeiset sisällöt:

Yleinen informaatio, seuraukset kuljettajien kannalta, torjuntatoimenpiteet, tehtävät tarkastukset, kuljettajien vastuuseen liittyvä lainsäädäntö

3.3 Tavoite on pystyä ennalta ehkäisemään fyysiset riskit

Keskeiset sisällöt:

Ergonomiaperiaatteet: riskialttiit liikkeet ja asennot, fyysinen kunto, käsittelyharjoitukset, henkilökohtaiset suojavarusteet.

3.4 Tavoite on tiedostaa fyysisen ja henkisen suorituskyvyn merkitys

Keskeiset sisällöt:

Terveellisen ja tasapainoisen ruokavalion periaatteet, alkoholin vaikutukset, lääkkeet ja muut käyttäytymiseen vaikuttavat aineet, väsymyksen ja stressin oireet, syyt ja vaikutukset, työn ja levon perusrytmin keskeinen merkitys.

3.5 Tavoite on kyetä arvioimaan hätätilanteita

Keskeiset sisällöt:

Toiminta hätätilanteessa: tilanteen arviointi, tilanteen pahenemisen estäminen, avun kutsuminen paikalle, loukkaantuneiden auttaminen ja ensiavun antaminen, toimenpiteet tulipalon varalta, raskaan tavaraliikenteen ajoneuvossa olevien ja bussimatkustajien evakuoiminen, kaikkien matkustajien turvallisuudesta huolehtiminen, väkivaltatilanteissa toimiminen, vahinkoilmoituksen laadinnan periaatteet.

3.6 Tavoite on osata käyttäytyä yrityksen imagoa tukevalla tavalla

Keskeiset sisällöt:

Kuljettajan käyttäytyminen ja yrityksen imago: kuljettajan työn laadun merkitys yritykselle, kuljettajan eri roolit, kuljettajan työssään kohtaamat henkilöt, ajoneuvon kunnossapito, työn organisointi, riidan seuraukset kaupallisella ja taloudellisella tasolla.

3.7 Tavoite on tuntea tavarankuljetusten taloudellinen ympäristö ja markkinajärjestelmä

Keskeiset sisällöt:

Tiekuljetukset suhteessa muihin kuljetusmuotoihin (kilpailu, rahtaajat), tiekuljetusten eri toimintamuodot (muiden lukuun tehtävät kuljetukset, kuljetuksiin liittyvät toiminnot), kuljetusyritysten päätyyppien ja kuljetuksiin liittyvien toimintojen organisaatiot, erityis-kuljetusmuodot (säiliökuljetukset, kylmäkuljetukset jne.), alan kehitys (palvelujen monipuolistaminen, rautatie-maantiekuljetukset, alihankinnat jne.)

3.8 Tavoite on tuntea matkustajakuljetusten taloudellinen ympäristö ja markkinajärjestelmä

Keskeiset sisällöt:

Tiekuljetukset suhteessa muihin kuljetusmuotoihin (raideliikenne, yksityisautot), tiekuljetusten eri toimintamuodot, maan rajojen ylittäminen (kansainvälinen liikenne), matkustajayritysten päätyyppien organisaatiot.

Logistiikan perustutkintoon ei sisälly kuljetusalan perustason jatkokoulutusta.

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittajan on suoritettava Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/59/EY maanteiden tavara- ja henkilöliikenteen kuljettajien vaatimusten mukaisesti sellaisena kuin se on viety Suomen kansalliseen lainsäädäntöön (laki 273/2007 ja ase-

tus 640/2007). Asetuksessa 640/2007 on määritelty mm. tarkemmin määräykset ennakoivan ajon koulutuksesta.

Perustason ammattipätevyyden hankkimiseen sisältyy opetusta kaikissa tässä opintokokonaisuudessa tai tutkinnon osassa luetelluissa oppi-aineissa. Tämän perustason ammattipätevyyteen liittyvän koulutustason keston on oltava 280 tuntia. Kunkin opiskelijan tai tutkinnon suorittajan on saatava vähintään 20 tuntia henkilökohtaista ajo-opetusta asian-omaisen luokan ajoneuvolla, joka täyttää vähintään direktiivissä 91/439/ETY vahvistetut kouluajoneuvojen vaatimukset.

Perustason ammattipätevyyden koskevaan nopeutettuun koulutukseen on sisällytettävä opetusta kaikissa tässä opintokokonaisuudessa tai tutkinnon osassa luetelluissa oppiaineissa. Sen keston on oltava 140 tuntia. Kunkin opiskelijan tai tutkinnon suorittajan on saatava vähintään 10 tuntia henkilökohtaista ajo-opetusta asianomaisen luokan ajoneuvolla, joka täyttää vähintään direktiivissä 91/439/ETY vahvistetut testiajoneuvojen vaatimukset.

Direktiivin mukaiselle koulutukselle tulee olla kansallisen valvovan viranomaisen lupa.

Oppiaineluettelon osat 1.1 1.2 1.3 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4 3.5 ja 3.6 ovat pakollisia kaikille direktiivin mukaisille tavara- ja henkilöliikenteen kuljettajille ja osat, 1.4; 2.2; ja 3.7 ovat pakollisia suoritettaessa tavaraliikenteen ammattipätevyyttä ja osat 1.5 1.6 2.3 ja 3.8 suoritettaessa henkilöliikenteen ammattipätevyyttä.

Arviointi

Koe suoritetaan, kun säädetty opetus on saatu. Koe saadaan suorittaa vaiheittain kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetussa koulutuksessa tai ammattiosaamisennäytön tai näyttötutkintosuorituksen yhteydessä, kun kysymys on mainittu lain 15 §:n 1 momentinmukaisesti järjestettävästä kokeesta. Koe on kirjallinen. Koe saadaan järjestää suullisesti ammattiosaamisennäytön tai näyttötutkinnon yhteydessä tai jos se erityisestä syystä, kuten kokelaan lukihäiriön vuoksi, katsotaan tarpeelliseksi. Kokeen on sisällettävä vähintään yksi kysymys oppiaineiden jokaista tavoitettakohden. Kokeen kaikista kysymyksistä pitää olla yhteensä vähintään 75 % oikein. Kokeen kieli on suomi tai ruotsi, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuksen järjestämisluvasta muuta johdu. Kokeenarvioijalla on oltava tehtävän edellyttämä asiantuntemus ja ammattitaito.

6.8. Kuorma-autokuljetukset, 40 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- suorittaa päivittäiset tarkastukset ja tarvittavat huoltotoimet kuorma-autolle
- käyttää työtehtävässään tarvittavia asiakirjoja
- valita työtehtävän edellyttämän kuorma-auton ja siihen soveltuvan kuormatilan
- suunnitella ja valita kuljetustehtävään soveltuvan reitin
- käyttää vähintään kahta erityyppistä kappaletavarakuljetuksissa kuormaukseen, purkamiseen ja kuljettamiseen tarvittavaa lisälaitetta ja välinettä (taka-tai sivulaitanostin, trukki, kappaletavaranosturi)
- kuormata ja purkaa kuorma-auton säädösten ja työtehtävän edellyttämällä tavalla
- kuljettaa kuorma-autoa säädösten ja määräysten mukaan (noudattaa työssään työaika-, ajoaika- ja lepoaikasäädöksiä)
- suorittaa annetun kuljetustehtävän turvallisesti, taloudellisesti ja ennakoiden
- käyttää trukkia turvallisesti työtehtävässään
- huolehtia työympäristönsä järjestyksestä ja siisteydestä
- ottaa kuljetustehtävässään huomioon terveyteen, turvallisuuteen ja toimintakykyyn vaikuttavat asiat
- noudattaa työssään sisäisen yrittäjyyden periaatteita ja laatujärjestelmien vaatimuksia
- toimia asiakaspalvelutilanteissa

Lisäksi opiskelija tai tutkinnon suorittaja suorittaa

- C-luokan kuljettajatutkinnon
- ADR-peruskurssin ja kokeen hyväksytysti
- kuljetusalan työturvakortin hyväksytysti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa suorittamalla päivittäiset huolto- ja tarkastustoimet ajoneuvolle sekä kuljettamalla kuorma-autolla kappaletavarakuorman. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suorittaa omaa työtään ohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• suoriutuu itsenäisesti annetusta tehtävästä
Kiitettävä K3	• noudattaa työsuunnitelmaa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa kuljetusalan perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa kuljetusalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet sekä työympäristön
Kiitettävä K3	• suoriutuu kuljetusalan prosessista vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Päivittäiset tarkastukset ja huoltotoimet	
Tyydyttävä T1	• tarkastaa kuorma-auton liikenneturvallisuuskunnon ennen ajoon lähtöä
Hyvä H2	• tekee tarvittavat täydennykset ja toimenpiteet ennen ajoon lähtöä ja ajon päätyttyä
Kiitettävä K3	• seuraa kuorma-auton kuntoa ja osaa vian ilmetessä informoida korjaamohenkilökuntaa

Reittisuunnittelu	
Tyydyttävä T1	• löytää opastettuna, kartan tai navigaattorin tai molempien avulla oikean määränpään
Hyvä H2	• suunnittelee ja aikatauluttaa valitsemansa reitin
Kiitettävä K3	• suunnittelee ja valitsee kuljetustehtävään ja olosuhteisiin soveltuvan taloudellisen ja turvallisen reitin

Kuljetustehtävä	
Tyydyttävä T1	• kuormaa, varmistaa ja purkaa kuorma-auton kappaletavarakuorman säädösten mukaisesti • suorittaa kuljetustehtävän säädösten mukaisesti • selvittää ajoneuvon ja kuorman asiakirjoista säädösten mukaisen kuormauksen
Hyvä H2	• kuormaa, varmistaa ja purkaa kappaletavarakuorman säädösten mukaisesti oikeassa purkujärjestyksessä • suorittaa kuljetustehtävän turvallisesti ja säädösten mukaisesti • täyttää kuljetustehtävän edellyttämiä raportteja
Kiitettävä K3	• kuormaa mahdollisimman suuren hyötykuorman oikeassa purkujärjestyksessä kuljetustehtävän edellyttämään kuorma-autoon. • suorittaa kuljetustehtävän turvallisesti, taloudellisesti ja ennakoivan ajon periaatteiden mukaisesti • laatii laatujärjestelmän edellyttämiä poikkeama- tai vahinkoraportteja

Lisälaitteet ja välineet	
Tyydyttävä T1	• tietää lämmönsäätölaiteen toimintaperiaatteen ja käyttää kappaletavaran käsittelyssä tarvittavia ajoneuvossa olevia laitteita ja välineitä
Hyvä H2	• käyttää lämmönsäätölaitteita ja kappaletavaran käsittelyssä tarvittavia työkoneita
Kiitettävä K3	• tarkastaa ja käyttää lämmönsäätölaitteita ja työkoneita määräysten mukaan ja huomioida olosuhteiden vaikutukset turvalliseen ja taloudelliseen käyttöön

Asiakaspalvelu	
Tyydyttävä T1	• käyttäytyy ja vastaa puhelimeen ohjeiden mukaisesti.
Hyvä H2	• pukeutuu ja toimii asiallisesti työtehtävän edellyttämällä tavalla.
Kiitettävä K3	• on aloitteellinen sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Turvallinen kuljettaminen	
Tyydyttävä T1	• kuljettaa ajoneuvoa turvallisesti säädösten edellyttämällä tavalla ja ottaa huomioon fysiikan lakien vaikutuksen kuljetustehtävän suorittamiseen • tietää maksimiajoajat sekä minimilepoajat vuorokaudessa ja käyttää ajopiirturia oikein • tunnistaa ennakoivan ajon periaatteet.
Hyvä H2	• tietää henkilöiden ja tavaran luvanvaraiseen kuljettamiseen ja näihin käytettäviin ajoneuvoihin liittyvät säädökset • tietää keskeiset ajo- ja lepoaikasäädökset sekä keskeiset työaikasäädökset ja soveltaa niitä työssään • ymmärtää ennakoivan ajamisen turvallisuusvaikutukset.
Kiitettävä K3	• tietää tiekuljetussopimuslain perusasiat ja osaa soveltaa säädöksiä sekä fysiikan lakeja työssään erilaisissa tilanteissa • suunnittelee ja aikatauluttaa työtehtävänsä ottaen huomioon ajo- ja lepoaikasäädökset sekä työaikasäädökset • suorittaa oman työtehtävänsä ennakoivan ja taloudellisen ajon periaatteita noudattaen.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita sekä tietää työvireyteen vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskentelee asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• johdattaa asiakkaan vuorovaikutustilanteeseen

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.9. Kuorma-auton tavarankuljetusten hallinta, 40 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- tehdä perushuoltotoimet kuorma-autolle ja käyttää tarvittavia työvälineitä ja -menetelmiä
- tunnistaa kuorma-autoon kuuluvia hydrauliikan, pneumatiikan ja sähkötekniikan laitteita ja toimintaperiaatteita
- käyttää tekstinkäsittely-, laskenta- ja esitysgrafiikkaohjelmia
- käyttää sähköpostia ja etsiä tietoa internetistä
- toimia osana työtehtävänsä edellyttämää logistista järjestelmää
- käyttää logistiikan telemaattisia järjestelmiä
- määritellä tarvittaessa työtehtävässään rahdituspainon
- käyttää yleisimpiä kuljetusasiakirjoja
- pakata, tulkita ja tehdä yleisimpien pakkausten ja kuljetusyksiköiden merkinnät
- käyttää tavaraterminaalissa olevia apu – ja kuormankäsittelylaitteita
- vastaanottaa ja säilyttää tavaroita
- kerätä ja lähettää tavaroita
- kuormata, varmistaa ja purkaa erilaisia kappaleita säädösten ja määräysten mukaan kuorma-auton kuormatiloissa
- huolehtia työympäristönsä järjestyksestä ja siisteydestä
- ottaa tehtävissään huomioon terveyteen, turvallisuuteen ja toimintakykyyn vaikuttavat asiat
- noudattaa työssään yrittäjyyden ja sisäisen yrittäjyyden periaatteita ja laatujärjestelmien vaatimuksia
- toimia ohjeiden ja määräysten mukaisesti työtilanteissa
- toimia asiakaspalvelutilanteissa
- ensiapu 1-kurssia vastaavat tiedot ja taidot
- tehdä osaltaan työsopimuksen
- alansa työturvallisuusohjeet.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa valmistamalla kappaletavaralähetyksen sekä kuormaamiseen käytettävän kuorma-auton kuormatilan ja välineet sekä kuormaamalla ja varmistamalla kuorman kuljetuksen edellyttämään kuormatilaan mahdollisimman aidossa kuljetusalan ympäristössä. Työ-

tä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suorittaa omaa työtään ohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• suoriutuu itsenäisesti annetusta tehtävästä
Kiitettävä K3	• noudattaa työsuunnitelmaa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa kuljetusalan perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa kuljetusalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet sekä työympäristön
Kiitettävä K3	• suoriutuu kuljetusalan prosessista vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Terminaalitoiminnot	
Tyydyttävä T1	• punnitsee ohjattuna, kuutioi ja lavametrittää erilaisia tavaroita • lukee ja ymmärtää kuljetusasiakirjoista keskeiset tiedot
Hyvä H2	• rahdittaa itsenäisesti yleisimpiä kuljetettavia tavaroita • käyttää erilaisia kuljetusasiakirjoja
Kiitettävä K3	• rahdittaa itsenäisesti yleisimpiä kuljetettavia tavaroita ja neuvoo asiakasta • käyttää erilaisia kuljetusasiakirjoja ja tehdä tarvittaessa sähköiset kirjaukset

Tavaran käsittely	
Tyydyttävä T1	• tekee ohjattuna kestävän pakkauksen • purkaa ja vastaanottaa tavaran ohjattuna • tekee tavaran keräilyn ohjattuna
Hyvä H2	• pakkaa tavarat ja käyttää keskeisiä pakkausmerkintöjä ohjattuna • vastaanottaa ja sijoittaa tavaran ohjeiden mukaan • tekee tavaran keräilyn ja valmistelee tavaran kuljetusta varten ohjeiden mukaan
Kiitettävä K3	• pakkaa tavaran kuljetuksen edellyttämällä tavalla • vastaanottaa ja sijoittaa tavaran määrättyyn paikkaan • keräilee tavarat ja sijoittaa ne oikeisiin lähetyspaikkoihin

Kuormaaminen ja kuorman varmistaminen	
Tyydyttävä T1	• tarkastaa ohjattuna ja käyttää kuormansidontavälineitä ja haarukkavaunua • valmistelee kuorma-auton kuormatilan ja kuormata sen säädösten mukaisesti • varmistaa yksittäisen kappaleen määräysten mukaisesti
Hyvä H2	• käyttää itsenäisesti kuormansidontavälineitä sekä ohjatusti kuormankäsittelylaitteita määräysten mukaisesti • kuormaa kuorma-auton kuormatilan kuormauksen perusperiaatteiden mukaisesti käyttäen soveltuvia kuormankäsittelylaitteita • käyttää kollien sijoittelua ja tuentaa kuorman varmistuksen apukeinona
Kiitettävä K3	• tarkastaa ja käyttää kuormansidonta- ja käsittelylaitteita määräysten mukaan sekä huomioi olosuhteiden vaikutukset turvalliseen ja taloudelliseen käyttöön • kuormaa kuorma-autoon mahdollisimman suuren hyötykuorman oikeassa purkujärjestyksessä • soveltaa tarvittavia kuorman varmistuksen keinoja määräysten ja ohjeiden mukaisesti

Ajoneuvotekniikka	
Tyydyttävä T1	• osaa tunnistaa ajoneuvon huoltokohteet ja käyttää tarvittaviin toimenpiteisiin oikeita työvälineitä • tunnistaa hydraulisia, pneumaattisia ja sähköisiä järjestelmiä
Hyvä H2	• osaa suorittaa voiteluhuollon ympäristövaatimusten mukaisesti oikeilla välineillä • selvittää hydraulisten, pneumaattisten ja sähköisten järjestelmien toimintaperiaatteet erilaisissa ajoneuvoissa ja työlaitteissa
Kiitettävä K3	• osaa vaihtaa yleisimpiä kulutusosia oikeilla välineillä ja menetelmillä • tarkastaa ja huoltaa hydraulisia, pneumaattisia ja sähköisiä järjestelmiä erilaisissa ajoneuvoissa ja työlaitteissa

Työympäristö	
Tyydyttävä T1	• pitää tarvittavat työvälineet ja asiakirjat siisteinä ja järjestyksessä sekä osaa siivota työympäristönsä
Hyvä H2	• lajittelee työssä syntyneet jätteet
Kiitettävä K3	• toteuttaa työssään kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia valintoja

Tietotekniikka	
Tyydyttävä T1	• lähettää ja vastaanottaa sähköpostia sekä käyttää internetiä oman alansa tiedonhakuun
Hyvä H2	• tekee yksinkertaisia tehtäviä tekstinkäsittely-, laskentaja esitysgrafiikkaohjelmilla
Kiitettävä K3	• käyttää yhtä oman alansa tietotekniikan sovellusta

Asiakaspalvelu	
Tyydyttävä T1	• käyttäytyy ja vastata puhelimeen työtehtävän edellyttämällä tavalla.
Hyvä H2	• pukeutuu ja toimii asiallisesti työtehtävän edellyttämällä tavalla.
Kiitettävä K3	• on aloitteellinen sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Kuljetusyksiköt	
Tyydyttävä T1	• tietää yleisimmät kappaletavaroiden kuljetuksessa käytettävät kuljetusyksiköt
Hyvä H2	• tietää erilaisille kappaletavaroille soveltuvat kuljetusyksiköt
Kiitettävä K3	• valitsee erilaisille kappaletavaroille ja kuormatiloille soveltuvat kuljetusyksiköt

Laatu- ja ympäristöjärjestelmät	
Tyydyttävä T1	• tietää yleisimmät käytössä olevat laatu- ja ympäristöjärjestelmät
Hyvä H2	• selvittää laatu- ja ympäristöjärjestelmien perusperiaatteet
Kiitettävä K3	• tietää laatu- ja ympäristöjärjestelmien merkityksen yrityksen toiminnassa

Yrittäjyys	
Tyydyttävä T1	• noudattaa ohjattuna työssään taloudellisen työskentelyn periaatteita • tietää työsopimuksen solmimisen periaatteet
Hyvä H2	• noudattaa työssään sisäisen yrittäjyyden periaatteita • selvittää työsopimuksesta sopijaosapuolten oikeudet ja velvollisuudet
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työtään yrityksen taloudellisten ja laadullisten tavoitteiden suuntaisesti • tuntee työsopimusosapuolten oikeudet ja velvollisuudet työmarkkinajärjestelmän osana

Riskienhallinta	
Tyydyttävä T1	• kartoittaa yksinkertaisin menetelmin kuljetusvahinkojen riskejä • suorittaa ensiapukoulutuksen
Hyvä H2	• tietää säädösten velvoitteet kuljetuksen suorittajalle kuljetusvahinkotapauksissa • täyttää vahinkoilmoituksen ja antaa hätäensiavun
Kiitettävä K3	• tuntee kuljetus- ja vastuuvakuutusten korvausperiaatteet • tietää miten toimia onnettomuustilanteessa

Logistiset järjestelmät	
Tyydyttävä T1	• toimii osana työtehtävänsä edellyttämää logistista järjestelmää • tietää yleisimmät telemaattiset järjestelmät.
Hyvä H2	• selvittää kuljetuslogistiikan järjestelmän perusperiaatteet • käyttää yhtä telemaattista sovellusta.
Kiitettävä K3	• arvioi ja soveltaa sekä kehittää omaa toimintaansa erilaisissa logistisissa järjestelmissä • valitsee ja käyttää tehtävän edellyttämää telemaattista sovellusta.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita ja tietää työvireyteen vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskentelee asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• johdattaa asiakkaan vuorovaikutustilanteeseen

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.10. Lentoasema-alueen liikennöinti ja kunnossapito, 45 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- asennoitua ammattikuljettajan tehtävien edellyttämällä tavalla
- tehdä perushuoltotoimet ajoneuvolle ja käyttää tarvittavia työvälineitä ja -menetelmiä
- tunnistaa ajoneuvoihin kuuluvia hydrauliikan, pneumatiikan ja sähkötekniikan laitteita ja toimintaperiaatteita
- käyttää tekstinkäsittely-, laskenta- ja esitysgrafiikkaohjelmia
- käyttää sähköpostia ja etsiä tietoa internetistä
- toimia osana työtehtävänsä edellyttämää logistista järjestelmää
- käyttää logistiikan telemaattisia järjestelmiä
- määritellä tarvittaessa työtehtävässään rahdituspainon
- käyttää yleisimpiä kuljetusasiakirjoja
- pakata, tulkita ja tehdä yleisimpien pakkausten ja kuljetusyksiköiden merkinnät
- käyttää yleisimpiä kuormankäsittelylaitteita
- kuormata, varmistaa ja purkaa erilaisia kappaleita säädösten ja määräysten mukaan erilaisissa kuormatiloissa
- huolehtia työympäristönsä järjestyksestä ja siisteydestä
- ottaa tehtävissään huomioon terveyteen, turvallisuuteen ja toimintakykyyn vaikuttavat asiat
- noudattaa työssään sisäisen yrittäjyyden periaatteita ja laatujärjestelmien vaatimuksia
- toimia työtehtävissään ohjeiden ja määräysten mukaisesti
- toimia asiakaspalvelutilanteissa
- suorittaa ajoonlähtö- ja ajonlopetustoimet sekä päivittäiset huoltotoimet käytössä olevalle ajoneuvolle
- liikennöidä lentoasema-alueella maaliikenneohjeiden mukaisesti
- tiimin jäsenenä suorittaa lentoasema-alueen kesä- ja talvikunnossapitotehtäviä
- käyttää yhtä keskeistä pyöräalustaista kunnossapitoajoneuvoa
- suorittaa annetun kuljetustehtävän turvallisesti ja taloudellisesti
- huomioida työssään työ- ja ajoaikoja koskevat määräykset
- käsitellä ja kuljettaa ajoneuvoa tiellä säädösten ja määräysten mukaan
- huomioida kuorman ja olosuhteiden asettamat vaatimukset kuljetustehtävän aikana

- ensiapu 1 #kurssia vastaavat taidot ja tiedot.

Lisäksi opiskelija tai tutkinnon suorittaja

- osaa maaradioliikenteen perusteet ja osaa käyttää kirjaimia selkeyttäviä apusanoja
- tuntee lentokentän organisaation ja tietää kunnossapidon perustehtävät
- suorittaa C-ajoneuvoluokan kuljettajatutkinnon
- suorittaa ADR- peruskurssin ja kokeen hyväksytysti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kuljettamalla kuorma-autolla kappaletavarakuorman säädösten ja kuljetettavan tavaran vaatimusten mukaisesti taloudellisesti ja tarkoituksenmukaista reittiä käyttäen mahdollisimman aidossa kuljetusalan ympäristössä tai suorittamalla kunnossapitotehtäviä kuorma-autolla lentokenttäympäristössä tai vastaavissa olosuhteissa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä H2	• tekee itsenäisesti työsuunnitelman
Kiitettävä K3	• noudattaa toteuttamiskelpoista työsuunnitelmaansa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa kuljettamisen ja kunnossapidon perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan viivyttelemättä
Hyvä H2	• suorittaa kuljettamisen ja kunnossapidon keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet
Kiitettävä K3	• suoriutuu keskeisistä kuljettamisen ja kunnossapidon tehtävistä vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden suuntaisesti.
Hyvä H2	• toimii itsenäisesti ja taloudellisesti asetettujen laatutavoitteiden suuntaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii taloudellisuutta jatkuvasti arvioiden ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, #VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Kappaletavaran käsittely ja asiakirjat	
Tyydyttävä T1	• ohjattuna punnitsee, kuutioi ja lavametrittää erilaisia tavaroita • lukee ja ymmärtää kuljetusasiakirjoista keskeiset tiedot suomen tai ruotsin kielellä tai molemmilla • tekee ohjattuna kestävän pakkauksen • purkaa ja vastaanottaa tavaran ohjattuna
Hyvä H2	• rahdittaa itsenäisesti yleisimpiä kuljetettavia tavaroita • käyttää erilaisia kuljetusasiakirjoja • pakkaa tavarat ja käyttää keskeisiä pakkausmerkintöjä ohjattuna • vastaanottaa ja sijoittaa tavaran ohjeiden mukaan
Kiitettävä K3	• rahdittaa itsenäisesti yleisimpiä kuljetettavia tavaroita ja neuvoo asiakasta • käyttää erilaisia kuljetusasiakirjoja ja tekee tarvittaessa sähköiset kirjaukset • pakkaa tavaran kuljetuksen edellyttämällä tavalla • vastaanottaa ja sijoittaa tavaran määrättyyn paikkaan.

Kuormaaminen ja kuorman varmistaminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää ja ohjattuna tarkastaa kuormansidontavälineitä sekä käyttää haarukkavaunua • valmistelee kuormatilan ja kuormata sen säädösten mukaisesti • varmistaa yksittäisen kappaleen määräysten mukaisesti
Hyvä H2	• käyttää kuormansidontavälineitä sekä kuormankäsittelylaitteita määräysten mukaisesti • kuormaa kuormatilan kuormauksen perusperiaatteiden mukaisesti käyttäen soveltuvia kuormankäsittelylaitteita • käyttää kollien sijoittelua ja tuentaa kuorman varmistuksen apukeinona
Kiitettävä K3	• tarkastaa ja käyttää kuormansidonta# ja käsittelylaitteita määräysten mukaan sekä huomioi olosuhteiden vaikutukset turvalliseen ja taloudelliseen käyttöön • kuormaa mahdollisimman suuren hyötykuorman oikeassa purkujärjestyksessä • soveltaa tarvittavia kuorman varmistuksen keinoja määräysten ja ohjeiden mukaisesti

Kunnossapito	
Tyydyttävä T1	• käyttää yhtä pyöräalustaista kunnossapitoajoneuvoa ohjatusti
Hyvä H2	• käyttää yhtä pyöräalustaista kunnossapitoajoneuvoa
Kiitettävä K3	• suorittaa itsenäisesti kunnossapitotehtävän pyöräalustaisella ajoneuvolla

Ajoonlähtö- ja lopetustarkastus sekä ajonaikainen kunnonseuranta	
Tyydyttävä T1	• tekee ohjattuna ajoonlähtö- ja lopetustarkastuksen ajoneuvolle
Hyvä H2	• tarkistaa ajoneuvon liikenneturvallisuuskunnon mittareiden ja merkkivalojen informaation perusteella
Kiitettävä K3	• tekee ajoneuvon kunnonseurannan perusteella johtopäätöksiä vaadittavista korjaus- ja huoltotoimenpiteistä sekä tekee yksinkertaiset korjaukset ajoneuvossa mukana olevilla työkaluilla

Ajoneuvotekniikka	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa ajoneuvon huoltokohteet ja vaihtaa ajoneuvon valojen polttimoita ja sulakkeita • tunnistaa hydraulisia, pneumaattisia ja sähköisiä järjestelmiä
Hyvä H2	• suorittaa voiteluhuollon ympäristövaatimusten mukaisesti oikeilla välineillä • selvittää hydraulisten, pneumaattisten ja sähköisten järjestelmien toimintaperiaatteet erilaisissa ajoneuvoissa ja työlaitteissa
Kiitettävä K3	• vaihtaa yleisimpiä kulutusosia oikeilla välineillä ja menetelmillä • tarkastaa ja huoltaa hydraulisia, pneumaattisia ja sähköisiä järjestelmiä erilaisissa ajoneuvoissa ja työlaitteissa

Työympäristö	
Tyydyttävä T1	• pitää tarvittavat työvälineet ja asiakirjat siisteinä ja järjestyksessä sekä siivoaa työympäristönsä
Hyvä H2	• lajittelee työssä syntyneet jätteet
Kiitettävä K3	• toteuttaa työssään kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia valintoja

Tietotekniikka	
Tyydyttävä T1	• lähettää ja vastaanottaa sähköpostia sekä käyttää internetiä oman alansa tiedonhakuun
Hyvä H2	• tekee yksinkertaisia tehtäviä tekstinkäsittely-, laskentaja esitysgrafiikkaohjelmilla
Kiitettävä K3	• käyttää yhtä oman alansa tietotekniikan sovellusta

Asiakaspalvelu	
Tyydyttävä T1	• käyttäytyy ja vastaa puhelimeen ohjeiden mukaisesti.
Hyvä H2	• pukeutuu ja toimii asiallisesti työtehtävän edellyttämällä tavalla.
Kiitettävä K3	• on aloitteellinen sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Kuljetusyksiköt	
Tyydyttävä T1	• tietää yleisimmät kappaletavaroiden kuljetuksessa käytettävät kuljetusyksiköt
Hyvä H2	• tietää erilaisille kappaletavaroille soveltuvat kuljetusyksiköt
Kiitettävä K3	• valitsee erilaisille kappaletavaroille ja kuormatiloille soveltuvat kuljetusyksiköt

Yrittäjyys	
Tyydyttävä T1	• noudattaa ohjattuna työssään taloudellisen työskentelyn periaatteita • tietää työsopimuksen syntymisen periaatteet
Hyvä H2	• noudattaa työssään sisäisen yrittäjyyden periaatteita • selvittää työsopimuksesta sopijaosapuolten oikeudet ja velvollisuudet
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työtään yrityksen taloudellisten ja laadullisten tavoitteiden suuntaisesti • tuntee työsopimusjärjestelmän toimintaa ja osaa työehtosopimuksista tarkastaa työsuhteen ehdot

Riskienhallinta	
Tyydyttävä T1	• tuntee kuljetus- ja vastuuvakuutusten korvausperiaatteet
Hyvä H2	• tietää säädösten velvoitteet kuljetuksen suorittajalle kuljetusvahinkotapauksissa
Kiitettävä K3	• kartoittaa yksinkertaisin menetelmin kuljetusvahinkojen riskejä

Logistiset järjestelmät	
Tyydyttävä T1	• tuntee eri kuljetusmuodot • tietää yleisimmät telemaattiset järjestelmät
Hyvä H2	• tietää eri kuljetusmuotojen tehtävät • käyttää yhtä telemaattista sovellusta
Kiitettävä K3	• valitsee taloudellisimman kuljetusmuodon annettuun kuljetusongelmaan • valitsee ja käyttää tehtävän edellyttämää telemaattista sovellusta

Lentokenttää koskevat määräykset ja normit	
Tyydyttävä T1	• tuntee lentokenttäaluetta koskevat turvallisuusmääräykset • on suorittanut hyväksytysti kulkulupakoulutuksen • tuntee asematasoalueen maaliikennemääräykset.
Hyvä H2	• ottaa työtehtävissään huomioon määräykset ja normit • tuntee oman kulkulupansa liikkumisrajoitukset • tuntee lentokenttäalueen erityismääräykset liikkumisesta ja varoetäisyyksistä ilma-aluksiin ja muihin ajoneuvoihin
Kiitettävä K3	• toimii työtehtävissään määräyksien ja normien mukaisesti • tuntee lentoliikennealueiden turvavalvonnan periaatteet • tuntee toimintaohjeet huonon näkyvyyden olosuhteissa.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita sekä tietää työhyvinvointiin vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• toimii vuorovaikutustilanteissa • käyttää maaradioliikenteen yleisimpiä fraaseja ja ICAO-aakkoset
Hyvä H2	• osallistuu vuorovaikutukselliseen yhteistyöhön ja työskentelee asiakkaiden kanssa • tuntee maaradioliikenteen perusteet
Kiitettävä K3	• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella • kommunikoi maaradiolla lennonjohdon kanssa

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja neuvottelee poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti.
Hyvä H2	• toimii yleensä sovittujen toimintamallien mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii sovittujen toimintamallien mukaisesti, arvostaa tekemäänsä työtä sekä kehittää ammatin arvostusta toiminnallaan.

6.11. Lentoaseman huoltaminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- talotekniikan perusteet niin, että hän kykenee yleisimmissä häiriötilanteissa toimimaan vahinkoja ennaltaehkäisevästi
- lämmitys-, vesi- ja viemäritekniikan sekä ilmastointitekniikan perustaidot
- kiinteistönhoidon perustaidot
- yleisimpien valvontajärjestelmien perusteet.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä kiinteistön huoltoon liittyvää työtä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä H2	• suunnittelee annettujen ohjeiden mukaan oman työnsä
Kiitettävä K3	• tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• tekee lentoasemakiinteistön perushoitotehtäviä ohjatusti noudattaen työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• tekee lentoasemakiinteistön perushoitotehtäviä noudattaen työaikoja ja annettuja ohjeita
Kiitettävä K3	• tekee lentoasemakiinteistön perushoitotehtäviä itsenäisesti sekä noudattaa työaikoja ja suunnitelmia sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti sekä hävittää jätteet ohjeiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, #VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Kiinteistön huoltamisen perustaidot	
Tyydyttävä T1	• tekee pieniä ja yksinkertaisia taloteknisiä huoltoja ohjatusti • tekeee yksinkertaisia kiinteistön korjauksia ohjatusti • suorittaa alueiden puhtaanapitoa ohjatusti.
Hyvä H2	• tekee yksinkertaisia taloteknisiä huoltotoimenpiteitä • tekee yksinkertaisia kiinteistön korjauksia • huolehtii alueiden siisteydestä.
Kiitettävä K3	• tekee yksinkertaisia taloteknisiä huoltotoimenpiteitä itsenäisesti • tekee kiinteistön korjauksia ja huomioi korjauksiin liittyvät määräykset • huolehtii vastuualueiden siisteydestä oma-aloitteisesti.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Talotekniikka ja kiinteistön huolto	
Tyydyttävä T1	• tuntee koneellisen ilmanvaihdon periaatteet • tuntee peruslämmitysjärjestelmien periaatteet • tuntee sähköalan turvallisuusmääräykset kiinteistönhuoltotöiden kannalta • tietää viemäri- ja sadevesijärjestelmän eron
Hyvä H2	• tuntee ilmastointijärjestelmän huoltokohteet • tunnistaa lämmönjakohuoneesta pääkomponentit • tietää sallitut sähkötyöt • tietää kiinteistön vesi- ja viemärilaitteiston pääosat
Kiitettävä K3	• määrittää huollon tarpeen valvontajärjestelmän tietojen perusteella • määrittää huollon tarpeen valvontajärjestelmän tietojen perusteella • tuntee lentokentillä käytettävät sähköjärjestelmät ja ottaa sähköturvallisuusmääräykset ja ohjeet huomioon työtehtävissään • tuntee sade- ja pintavesien viemäröintijärjestelmän huollon periaatteet ja paikalliset määräykset

Kiinteistön valvontajärjestelmä	
Tyydyttävä T1	• tietää valvomon sijainnin
Hyvä H2	• Tulkitsee valvontailmoituksia
Kiitettävä K3	• toimii ilmoituksien perusteella

Jätelaki	
Tyydyttävä T1	• tuntee jätelain perusvaatimukset jätteiden lajittelun suhteen.
Hyvä H2	• osaa lajitella jätteet.
Kiitettävä K3	• on selvillä paikallisesta ongelmajätteiden käsittelytavasta.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen	
Tyydyttävä T1	• asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään • noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • pukeutuu työtehtävien edellyttämällä tavalla ja käyttää lakisääteisiä suojavälineitä
Hyvä H2	• vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa huomioon työssään työyhteisön muut jäsenet • kiinnittää huomiota käytettävien ajoneuvojen ja kuormausvälineiden kuntoon
Kiitettävä K3	• kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • tiedostaa nopeatempoisen ja vaihtelevan työrytmin mukanaan tuomat tapaturmariskit ja pyrkii toiminnassaan ennakoimaan vaaratilanteet

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• perehtyy vieraaseen laitteeseen niin, ettei aiheuta vaaraa itselle tai ympäristölle käyttäessään laitetta
Hyvä H2	• huomioi toimissaan säännöllisen lentoliikenteen vaatimukset ja pystyy sopeuttamaan työskentelyään olosuhteiden mukaisesti
Kiitettävä K3	• ennakoi sääolosuhteiden muutosten vaikutukset työturvallisuuteen ja työtehtäviin sekä toimii rauhallisesti ja harkiten olosuhteiden mukaisesti

Estetiikka	
Tyydyttävä T1	• työskentelee ohjatusti työja asiakasviihtyisyyden ja muiden työn lopputuloksen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden mukaisesti
Hyvä H2	• työskentelee työ- ja asiakasviihtyisyyden ja muiden työn lopputuloksen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden mukaisesti
Kiitettävä K3	• hyödyntää monipuolisesti alan esteettisiä periaatteita sekä toimii työympäristöön ja asiakas viihtyisyyteen sekä muiden työn lopputuloksen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• pystyy toimimaan erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja ryhmässä
Hyvä H2	• tekee vastuullaan olevat tehtävät huolellisesti ja toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä, ryhmässä ja asiakaspalvelutilanteessa
Kiitettävä K3	• toimii vastuullisesti, yhteistyökykyisesti ja tasavertaisesti erilaisten ihmisten kanssa • tukee ja auttaa muita sekä ottaa työssään huomioon asiakkaat ja muut työyhteisön jäsenet

Itsearviointi	
Tyydyttävä T1	• arvioi ohjattuna omaa työtään.
Hyvä H2	• arvioi omaa työtään.
Kiitettävä K3	• arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti.

6.12. Lentoliikennealueen kunnossapito, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- suorittaa keskeisiä lentoasema-alueen kesäkunnossapitotehtäviä
- tehdä talvikunnossapitotehtäviä koneellisesti
- suorittaa keskeisiä lentoasema-alueen talvikunnossapitotehtäviä.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja

- tekee työnsä sääolosuhteet huomioiden
- huomioi työssään lentokenttäalueen infrastruktuurin ja siihen liittyvät laitteet
- osaa ottaa työssään huomioon lentoaseman kunnossapito-ohjeiston.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa suorittamalla lentoliikennealueen kunnossapitokurssin hyväksytysti ja tekemällä koneen kanssa talvikunnossapitoa lentokenttäympäristössä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä H2	• tekee itsenäisesti työsuunnitelman
Kiitettävä K3	• noudattaa toteuttamiskelpoista työsuunnitelmaansa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa kunnossapidon perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan viivyttelemättä
Hyvä H2	• suorittaa kunnossapidon keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet
Kiitettävä K3	• suoriutuu keskeisistä kunnossapidon tehtävistä vastuullisesti ja turvallisesti ottaen huomioon työpaikan erityisvaatimukset

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden suuntaisesti.
Hyvä H2	• toimii itsenäisesti ja taloudellisesti asetettujen laatutavoitteiden suuntaisesti.
Kiitettävä K3	• etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti sovittaen työnsä työympäristön muuhun toimintaan.

2. TYÖMENETELMIEN, #VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Kunnossapito	
Tyydyttävä T1	• määrittelee ryhmän jäsenenä lentokenttäalueen kunnossapitoon liittyvät kunnossapitotehtävät säähavaintotietojen perusteella • käyttää pyöräalustaista kunnossapitoajoneuvoa ohjatusti • suorittaa ohjatusti yksinkertaisia kunnosapidon tehtäviä helpoissa olosuhteissa • osallistuu koneelliseen lumenaurakseen työryhmän jäsenenä
Hyvä H2	• ottaa aktiivisesti osaa kunnossapitotehtävien määrittelyyn ryhmän jäsenenä • käyttää pyöräalustaisia kunnossapitoajoneuvoja kunnossapitotehtävissä • suoriutuu toistuvista, rutiiniluonteisista kunnossapitotehtävistä • suorittaa koneellista lumenpoistoa
Kiitettävä K3	• suhtautuu vastuuntuntoisesti määriteltävien kunnossapitotehtävien turvalliseen suorittamiseen • suorittaa itsenäisesti kunnossapitotehtäviä pyöräalustaisella ajoneuvolla • suoriutuu kunnossapidon työtehtävistä itsenäisesti vaihtelevissa olosuhteissa • suorittaa itsenäisesti koneellista lumenpoistoa lentoliikennealueella

Ajoonlähtö- ja lopetustarkastus sekä ajonaikainen kunnonseuranta	
Tyydyttävä T1	• tekee ajoonlähtö- ja ajonlopetustarkastuksen ohjattuna ajoneuvolle
Hyvä H2	• tarkistaa ajoneuvon liikenneturvallisuuskunnon mittareiden ja merkkivalojen informaation perusteella
Kiitettävä K3	• tekee ajoneuvon kunnon seurannan perusteella johtopäätöksiä vaadittavista korjaus- ja huoltotoimenpiteistä sekä tekee yksinkertaiset korjaukset ajoneuvossa mukana olevilla työkaluilla

Työympäristö	
Tyydyttävä T1	• pitää tarvittavat työvälineet ja asiakirjat siisteinä ja järjestyksessä sekä siivoaa työympäristönsä.
Hyvä H2	• huolehtii työympäristönsä siisteydestä sekä lajittelee työssä syntyneet jätteet.
Kiitettävä K3	• toteuttaa työssään kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia valintoja.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Lentokenttää koskevat määräykset ja normit	
Tyydyttävä T1	• tuntee lentokenttäaluetta koskevat turvallisuusmääräykset • on suorittanut hyväksytysti kulkulupakoulutuksen • tuntee asematasoalueen maaliikennemääräykset • tietää eri säähavaintotietoihin perustuvat lentokenttäalueen kunnossapitotehtävät
Hyvä H2	• ottaa työtehtävissään huomioon määräykset ja normit • tuntee oman kulkulupansa liikkumisrajoitukset • tuntee lentokenttäalueen erityismääräykset liikkumisesta ja varoetäisyyksistä ilma-aluksiin ja muihin ajoneuvoihin • tietää kunnossapitotehtävien merkityksen turvallisuuden kannalta • on selvillä lentokenttäaluetta koskevista määräyksistä tehtävien edellyttämässä laajuudessa
Kiitettävä K3	• toimii työtehtävissään määräyksien ja normien mukaisesti • tuntee lentoliikennealueiden turvavalvonnan periaatteet • tuntee toimintaohjeet huonon näkyvyyden olosuhteissa • hallitsee työn perustana olevan tiedon kiitettävästi ja osaa hyödyntää sitä lentokenttäalueen kunnossapitotehtäviä määritellessään

Kunnossapito-ohjeisto	
Tyydyttävä T1	• tuntee lentokentän kunnossapito- ohjeiston.
Hyvä H2	• tietää ohjeiston asettamat vaatimukset kunnossapidolle.
Kiitettävä K3	• noudattaa kunnossapidosta annettua ohjeistoa.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita sekä tietää työhyvinvointiin vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• osaa toimia vuorovaikutustilanteissa • hallitsee maaradioliikenteen yleisimmät fraasit ja ICAOaakkoset
Hyvä H2	• osallistuu vuorovaikutukselliseen yhteistyöhön ja osaa työskennellä asiakkaiden kanssa • tuntee maaradioliikenteen perusteet
Kiitettävä K3	• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella • kommunikoi maaradiolla lennonjohdon kanssa

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja neuvottelee poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • hyväksyy alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteuttamisen.
Hyvä H2	• toimii yleensä sovittujen toimintamallien mukaisesti • suhtautuu alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen myönteisesti.
Kiitettävä K3	• toimii sovittujen toimintamallien mukaisesti, arvostaa tekemäänsä työtä sekä kehittää ammatin arvostusta toiminnallaan. • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.13. Linja-autokuljetukset, 40 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- palvelutehtävässään tiedottaa, neuvoa ja opastaa asiakasta joukkoliikenteen peruspalveluista
- toimia erilaisten asiakasryhmien kanssa palvelu- ja vuorovaikutustilanteessa
- noudattaa työssään työ- sekä ajo- ja lepoaikasäädöksiä
- käyttää käytössä olevaa lipunmyyntijärjestelmää asiakkaan maksaessa eri maksutavoilla
- kaupunki- ja seutuliikenteessä yleisesti käytössä olevien lipputuotteiden käsittelyn
- käsitellä linja-autossa kuljetettavaa rahtia
- kuljettaa linja-autoa kuljetustehtävässä turvallisesti ja taloudellisesti
- toimia tilanteen mukaisesti ristiriita- ja konfliktitilanteissa
- vaikuttaa omalla toiminnallaan positiivisen tuloksen syntymiseen kuljetustehtävän aikana
- toimia aikataulujen ja ajosarjojen edellyttämällä tavalla
- toimia koululaiskuljetuksista annettujen säädöksien mukaisesti
- tehdä tilityksen
- kertoa alan työehtosopimuksen sisällön pääpiirteittäin
- toimia onnettomuustilanteessa.

Lisäksi opiskelija tai tutkinnon suorittaja suorittaa

- D–luokan kuljettajantutkinnon.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa huolehtimalla asiakaspalvelutilanteista ja kuljettamalla D-luokan linja-autolla kaupunki- tai seutuliikenteessä määrätyllä reitillä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suorittaa omaa työtään ohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• suoriutuu itsenäisesti annetusta tehtävästä
Kiitettävä K3	• noudattaa työsuunnitelmaa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa kuljetusalan perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa kuljetusalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet sekä työympäristön
Kiitettävä K3	• suoriutuu kuljetusalan prosessista vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Linja-auton ajoonlähtötarkastus	
Tyydyttävä T1	• tekee tarkastukset ennen ajoonlähtöä ohjekirjan mukaan
Hyvä H2	• tarkistaa linja-auton liikenneturvallisuuskunnon ja ilmoittaa havaitsemistaan puutteista
Kiitettävä K3	• tarkistaa linja-auton liikenneturvallisuuskunnon ja suorittaa kuljettajalle kuuluvia toimenpiteitä

Asiakaspalvelu linja-autoliikenteessä	
Tyydyttävä T1	• toimii perusasiakaspalvelutilanteessa asiallisesti
Hyvä H2	• toimii itsenäisesti erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
Kiitettävä K3	• tiedottaa, neuvoa ja opastaa eri asiakasryhmiä palveluja vuorovaikutustilanteessa sujuvasti

Lipun myynti ja lipunmyyntijärjestelmien käyttö	
Tyydyttävä T1	• käsittelee peruslippuja ja matkakortteja sekä hallitsee lipunmyyntijärjestelmän peruskäytön
Hyvä H2	• käyttää lipunmyyntijärjestelmää itsenäisesti ja tunnistaa erilaiset lipputuotteet
Kiitettävä K3	• käyttää oikein ja sujuvasti yleisesti käytössä olevaa lipunmyyntijärjestelmää sekä myy erilaisia lipputuotteita

Tavarankuljetus linja-autoliikenteessä	
Tyydyttävä T1	• käsittelee ohjattuna rahtia linja-autoliikenteessä
Hyvä H2	• käsittelee itsenäisesti rahtia ja käyttää niihin kuuluvia asiakirjoja ja laitteita
Kiitettävä K3	• käsittelee rahtia ja käyttää niihin kuuluvia asiakirjoja ja laitteita sekä informoi asiakasta tavarankuljetusketjusta linja-autoliikenteessä

Turvallinen ja taloudellinen ajo	
Tyydyttävä T1	• kuljettaa linja-autoa turvallisesti erilaisissa liikenneympäristöissä
Hyvä H2	• kuljettaa linja-autoa turvallisesti ja taloudellisesti helpossa liikenneympäristössä
Kiitettävä K3	• kuljettaa linja-autoa turvallisesti ja taloudellisesti kaupunkiliikenteessä

Koululaiskuljetukset	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa koululaiskuljetuksiin liittyvät vaaratilanteet
Hyvä H2	• toimii ennakoiden ja vaaratilanteita välttäen
Kiitettävä K3	• toimii koululaiskuljetuksista annettujen säädöksien ja ohjeiden mukaisesti

Tilitys	
Tyydyttävä T1	• tekee ohjattuna vastuullaan olevasta kassasta tilityksen.
Hyvä H2	• tekee itsenäisesti tilityksen.
Kiitettävä K3	• tekee tilityksen ja osaa toimia mahdollisissa poikkeustilanteissa.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Lainsäädäntö, ohjeet ja määräykset	
Tyydyttävä T1	• tietää maksimiajoajat sekä minimilepoajat vuorokaudessa
Hyvä H2	• tietää keskeiset ajo- ja lepoaikasäädökset sekä keskeiset työaikasäädökset ja soveltaa niitä työssään
Kiitettävä K3	• suunnittelee työtehtävänsä ottaen huomioon ajo- ja lepoaikasäädökset sekä työaikasäädökset

Toiminta konfliktitilanteissa	
Tyydyttävä T1	• hälyttää apua ristiriitatilanteissa ja tietää heitteillejättöä koskevat säädökset
Hyvä H2	• toimii oikein erilaisissa ristiriitatilanteissa linjaautoliikenteessä
Kiitettävä K3	• hallitsee järjestyksen pitämiseen liittyvät toimet linja-autoliikenteessä

Linja-autoliikenteen yrittäjälähtöisyys	
Tyydyttävä T1	• pyrkii toimimaan myönteistä yrityskuvaa edistäen
Hyvä H2	• toimii myönteistä yrityskuvaa edistäen
Kiitettävä K3	• tietää linja-autoliikenteeseen vaikuttavien tulojen ja kustannuksien perusteet ja pyrkii vaikuttamaan myönteisesti niihin omalla toiminnallaan

Koululaiskuljetukset	
Tyydyttävä T1	• tietää koululaiskuljetuksia koskevan ohjeistuksen.
Hyvä H2	• toimii annettujen ohjeistusten mukaisesti.
Kiitettävä K3	• opastaa kuljetettavia toimimaan turvallisesti koululaiskuljetuksissa.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita, tietää työvireyteen vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskentelee asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa • johdattaa asiakkaan vuorovaikutustilanteeseen

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.14. Linja-auton tavarankuljetusten hallinta, 40 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- asennoitua ammattikuljettajan tehtävien edellyttämällä tavalla
- tehdä perushuoltotoimet linja-autolle ja käyttää tarvittavia työvälineitä ja -menetelmiä
- tunnistaa linja-autoihin kuuluvia hydrauliikan, pneumatiikan ja sähkötekniikan laitteita ja toimintaperiaatteita
- käyttää tekstinkäsittely-, laskenta- ja esitysgrafiikkaohjelmia
- käyttää sähköpostia ja etsiä tietoa internetistä
- toimia osana työtehtävänsä edellyttämää logistista järjestelmää
- käyttää telemaattisia järjestelmiä kuljettajan työssä
- käyttää yleisimpiä kuljetusasiakirjoja
- toimia yleisimpien pakkausten ja kuljetusyksiköiden merkintöjen mukaisesti
- käyttää tavaraterminaalissa olevia apu – ja kuormankäsittelylaitteita
- kuormata, varmistaa ja purkaa linja-autoon erilaisia kappaleita säädösten ja määräysten mukaan
- huolehtia työympäristönsä järjestyksestä ja siisteydestä
- ottaa tehtävissään huomioon terveyteen, turvallisuuteen ja toimintakykyyn vaikuttavat asiat
- noudattaa työssään yrittäjyyden ja sisäisen yrittäjyyden periaatteita ja laatujärjestelmien vaatimuksia
- toimia ohjeiden ja määräysten mukaisesti työtilanteissa
- toimia asiakaspalvelutilanteissa
- ensiapu 1-kurssia vastaavat tiedot ja taidot
- tehdä osaltaan työsopimuksen
- alansa työturvallisuusohjeet.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa valmistelemalla kappaletavaralähetyksen sekä kuormaamiseen käytettävän linja-auton kuormatilan ja välineet sekä kuormaamalla ja varmistamalla kuorman kul-

jetuksen edellyttämään kuormatilaan mahdollisimman aidossa henkilöliikenneympäristössä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suorittaa omaa työtään ohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• suoriutuu itsenäisesti annetusta tehtävästä
Kiitettävä K3	• noudattaa työsuunnitelmaa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa kuljetusalan perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa kuljetusalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet sekä työympäristön
Kiitettävä K3	• suoriutuu kuljetusalan prosessista vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Terminaalitoiminnot	
Tyydyttävä T1	• lukea ja ymmärtää kuljetusasiakirjoista keskeiset tiedot
Hyvä H2	• käyttää erilaisia kuljetusasiakirjoja
Kiitettävä K3	• käyttää erilaisia kuljetusasiakirjoja ja tehdä tarvittaessa sähköiset kirjaukset

Kuormaaminen ja kuorman varmistaminen	
Tyydyttävä T1	• tekee ohjattuna rahtikuorman • valmistelee linja-auton kuormatilan ja kuormata sen säädösten mukaisesti • varmistaa yksittäisen kappaleen määräysten mukaisesti
Hyvä H2	• tekee itsenäisesti rahtikuorman • kuormaa linja-auton kuormatilan kuormauksen perusperiaatteiden mukaisesti käyttäen soveltuvia kuormankäsittelylaitteita • käyttää kollien sijoittelua ja tuentaa kuorman varmistuksen apukeinona
Kiitettävä K3	• tekee rahtikuorman huomioiden olosuhteiden vaikutukset turvalliseen ja taloudelliseen käyttöön • kuormaa linja-auton ja hyödyntää tavaratilan käytön rahti- ja matkatavaroiden yhteen kuormauksessa huomioiden purkujärjestyksen • soveltaa tarvittavia kuorman varmistuksen keinoja määräysten ja ohjeiden mukaisesti

Ajoneuvotekniikka	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa ajoneuvon huoltokohteet ja käyttää tarvittaviin toimenpiteisiin oikeita työvälineitä • tunnistaa hydraulisia, pneumaattisia ja sähköisiä järjestelmiä
Hyvä H2	• suorittaa voiteluhuollon ympäristövaatimusten mukaisesti oikeilla välineillä • selvittää hydraulisten, pneumaattisten ja sähköisten järjestelmien toimintaperiaatteet erilaisissa ajoneuvoissa ja työlaitteissa
Kiitettävä K3	• vaihtaa yleisimpiä kulutusosia oikeilla välineillä ja menetelmillä • tarkastaa ja huoltaa hydraulisia, pneumaattisia ja sähköisiä järjestelmiä erilaisissa ajoneuvoissa ja työlaitteissa

Työympäristö	
Tyydyttävä T1	• pitää tarvittavat työvälineet ja asiakirjat siisteinä ja järjestyksessä sekä osaa siivota työympäristönsä
Hyvä H2	• lajittelee työssä syntyneet jätteet
Kiitettävä K3	• toteuttaa työssään kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia valintoja

Tietotekniikka	
Tyydyttävä T1	• lähettää ja vastaanottaa sähköpostia sekä käyttää internetiä oman alansa tiedonhakuun
Hyvä H2	• tekee yksinkertaisia tehtäviä tekstinkäsittely-, laskentaja esitysgrafiikkaohjelmilla
Kiitettävä K3	• käyttää yhtä oman alansa tietotekniikan sovellusta

Asiakaspalvelu	
Tyydyttävä T1	• käyttäytyy ja vastaa puhelimeen työtehtävän edellyttämällä tavalla.
Hyvä H2	• pukeutuu ja toimii asiallisesti työtehtävän edellyttämällä tavalla.
Kiitettävä K3	• on aloitteellinen sekä osaa arvioida ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Laatu- ja ympäristöjärjestelmät	
Tyydyttävä T1	• tietää yleisimmät käytössä olevat laatu- ja ympäristöjärjestelmät
Hyvä H2	• selvittää laatu- ja ympäristöjärjestelmien perusperiaatteet
Kiitettävä K3	• tietää laatu- ja ympäristöjärjestelmien merkityksen yrityksen toiminnassa

Yrittäjyys	
Tyydyttävä T1	• noudattaa ohjattuna työssään taloudellisen työskentelyn periaatteita • tietää työsopimuksen syntymisen periaatteet
Hyvä H2	• noudattaa työssään sisäisen yrittäjyyden periaatteita • selvittää työsopimuksesta sopijaosapuolten oikeudet ja velvollisuudet
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työtään yrityksen taloudellisten ja laadullisten tavoitteiden suuntaisesti • tuntee työsopimusosapuolten oikeudet ja velvollisuudet työmarkkinajärjestelmän osana

Riskienhallinta	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa herkästi rikkoutuvat tai rikkoutuneet pakkaukset sekä erottaa kuljetusasiakirjoista ja pakkausmerkinnöistä vaaralliset aineet • suorittaa ensiapukoulutuksen
Hyvä H2	• tietää säädösten velvoitteet kuljetuksen suorittajalle kuljetusvahinkotapauksissa sekä vaarallisten aineiden kuljetusmääräykset henkilöliikenteessä • täyttää vahinkoilmoituksen ja antaa hätäensiavun
Kiitettävä K3	• tuntee kuljetus- ja vastuuvakuutusten korvausperiaatteet sekä tekee vahinkoilmoituksen • tietää miten toimia onnettomuustilanteessa

Logistiset järjestelmät	
Tyydyttävä T1	• ohjattuna käyttää linjaautoliikenteen telemaattista järjestelmää rahdin kuljetuksessa
Hyvä H2	• käyttää itsenäisesti telemaattista sovellusta linjaauton kuormauksessa
Kiitettävä K3	• käyttää tehtävän edellyttämää telemaattista sovellusta ja toimia itsenäisesti mahdollisissa häiriötilanteissa.

Vaaralliset aineet	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa linja-autoon kuulumattomat vaaralliset aineet.
Hyvä H2	• toimii ADR-määräysten mukaiseti kuormauksessa.
Kiitettävä K3	• tietää ADR-määräysten mukaisen toiminnan onnettomuustilanteessa.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita ja tietää työvireyteen vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskennellä asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• johdattaa asiakkaan vuorovaikutustilanteeseen

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.15. Maapalvelut ja turvallisuus, 25 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- lentokoneen opastamiseen käytettävät menetelmät, merkit ja asematasomerkinnät
- noudattaa työturvallisuusohjeita sekä käyttää henkilökohtaisia suojavälineitä
- liittää lentokoneen maasähköjärjestelmään ja suorittaa lentokoneen paikoitusjärjestelyt työryhmän jäsenenä oikeita ja turvallisia työtapoja noudattaen
- suorittaa lentokoneen irtotavarakuorman kuormauksen ja kuorman purkamisen työryhmän jäsenenä
- lajitella ja kohdentaa eri matkatavara- ja rahtityypit, niitä koskevat varo-, viranomais- ja merkintämääräykset sekä niihin liittyvät asiakirjat
- toimia matkustajien tai matkatavaroiden turvatarkastustehtävissä työryhmän jäsenenä
- lentoasemapalveluissa tarvittavan keskeisen englanninkielisen sanaston ja selviytyy yleisimmistä lentoaseman asiakaspalvelutilanteista englannin kielellä
- toimia lennonjohdolta tai lentokoneen miehistöltä saamiensa englanninkielisten ohjeiden mukaisesti.

Lisäksi opiskelija tai tutkinnon suorittaja tuntee

- jäätymisen ehkäisyyn ja jään sekä lumen poistoon liittyvät toimenpiteet
- lentokoneen tankkaamiseen liittyvät menetelmät ja turvallisuusasiat
- lentokoneen työntämisen ja siirron periaatteet.

Lisäksi opiskelija tai tutkinnon suorittaja suorittaa ilmailuhallinnon hyväksymän ” Vaarallisten aineiden ilmakuljetuksen peruskurssin” (DGR-kurssin) hyväksytysti

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä lentokoneen paikoitusjärjestelyt ja tavarakuorman kuormauksen tai kuorman purkamisen työryhmän jäsenenä yhteydessä sekä toimimalla matkustajien tai matkatavaroiden turvatarkastustehtävissä työryhmän jäsenenä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä H2	• suunnittelee annettujen ohjeiden mukaan oman työnsä
Kiitettävä K3	• tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa maapalveluiden perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan viivyttelemättä
Hyvä H2	• suorittaa maapalveluiden keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet
Kiitettävä K3	• suoriutuu keskeisistä maapalveluiden tehtävistä vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti sekä hävittää jätteet ohjeiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, #VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Lentokoneen paikoitus	
Tyydyttävä T1	• tekee lentokonetyypin mukaiset paikoitustoimenpiteet ohjatusti työryhmän jäsenenä ja ilmoittaa toimenpiteiden suorittamisesta lentokoneen miehistölle käsimerkein
Hyvä H2	• opastaa lentokonetta käsimerkein paikoituksen yhteydessä ja tekee keskeiset lentokoneen paikoitustehtävät oikea-aikaisesti ja turvallisesti työryhmän jäsenenä
Kiitettävä K3	• suorittaa ryhmän jäsenenä yhden lentokonetyypin telakointitoimenpiteet ja purkaa telakoinnin

Kuorman purku ja kuormaaminen	
Tyydyttävä T1	• ohjattuna purkaa ja kuormaa lentokoneen irtotavararuuman lastin työryhmän jäsenenä
Hyvä H2	• purkaa ja kuormaa lentokoneen irtotavararuuman lastin työryhmän jäsenenä • tunnistaa kuormasta posti- ja rahtilähetykset sekä matkatavarat sekä erottelee matkatavaroista jatkolento-, priority- (business) ja toiselle lennolle poletoidut matkatavarat
Kiitettävä K3	• purkaa ja kuormaa lentokoneen irtotavararuuman työryhmän jäsenenä viranomaismääräysten ja lentoyhtiökohtaisten ohjeiden mukaisesti • tulkitsee saapuvan lennon totaalikuormasähkeen ja varautuu sen perusteella oikealla kalustolla

Turvatarkastus	
Tyydyttävä T1	• toimii turvatarkastuksessa työryhmän jäsenenä ohjeiden mukaan.
Hyvä H2	• suorittaa matkustajan tai muutoin kentällä oleskelevan henkilön turvatarkastuksen voimassa olevien määräysten mukaisesti.
Kiitettävä K3	• tunnistaa kielletyt esineet tai aineet läpivalaisulaitteen avulla ja toimii löydöksen edellyttämällä tavalla..

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Lentokoneen paikoittaminensiirtäminen ja lähettäminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee lentokoneen opastamiseen käytettävät merkit ja asematasomerkinnät • tuntee lentokoneiden siirtämiseen käytettävän kaluston • tuntee käynnissä olevan lentokoneen vaara-alueet • tuntee tankkausalueen turvamääräykset ja lentokoneissa käytettävät polttoainelaadut
Hyvä H2	• tuntee lentokoneen opastamissa käytettävät menetelmät, käsimerkit sekä asematasomerkinnät • tuntee lentokoneiden siirtomenetelmät • tietää liikkuvan ja paikallaan olevan koneen vaara-alueiden erot • tuntee lentokoneiden tankkausmenetelmän periaatteet
Kiitettävä K3	• tuntee lentokoneen paikoittamiseen ja lähettämiseen liittyvät tehtävät, merkinantotavat ja määräykset • tietää lentokonetyypin aiheuttamat rajoitukset siirrolle • tietää eri konetyyppien rullaavan ja paikallaan käyvän lentokoneen vaara-alueiden erot • tuntee lentokoneiden tankkausmenetelmän sekä polttoaineen vesinäytteenoton periaatteet

Jäätymisen ehkäisy ja jäänpoisto	
Tyydyttävä T1	• tuntee lentokoneen jäätymiseen liittyvät olosuhteet ja jäätymisen vaikutuksen aerodynamiikkaan
Hyvä H2	• tuntee jäänpoistoon ja jäätymisen ehkäisyyn käytettävät kemikaalit ja niiden ominaisuudet
Kiitettävä K3	• tietää jäätymisen ehkäisyssä käytettävien kemikaalien sekoitussuhteet ja niiden vaikutusajat

Matkatavarat ja rahti	
Tyydyttävä T1	• tuntee eri matkatavara- ja rahtityypit
Hyvä H2	• tuntee matkatavaroita ja lentorahtia koskevat varo-, viranomais- ja merkintämääräykset sekä niihin liittyvät asiakirjat
Kiitettävä K3	• tuntee matkatavaroita ja lentorahtia koskevat varo-, viranomais- ja merkintämääräykset sekä niihin liittyvät asiakirjat sekä tietää massakeskipisteen merkityksen lentokoneen kuormaamisessa

Turvallisuus	
Tyydyttävä T1	• tuntee lentoaseman turvavalvotun alueen ja tietää omat kulkuoikeutensa.
Hyvä H2	• tietää kenttäalueen turvajärjestelyiden periaatteet ja infrastruktuurin sekä matkustajien, matkatavaroiden ja rahdin turvatarkastusten periaatteet sekä tuntee matkatavaroista tai matkustajalta poistettujen esineiden käsittelyn lentoasemalla.
Kiitettävä K3	• tietää kenttäalueen turvajärjestelyiden periaatteet ja infrastruktuurin sekä tuntee turvatarkastuksessa käytettävät laitteet ja välineet • tuntee yleisimmät esineet tai aineet, joiden ilmakuljetus on kielletty.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen	
Tyydyttävä T1	• asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään • noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • pukeutuu työtehtävien edellyttämällä tavalla ja käyttää lakisääteisiä suojavälineitä
Hyvä H2	• vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa huomioon työssään työyhteisön muut jäsenet • kiinnittää huomiota käytettävien ajoneuvojen ja kuormausvälineiden kuntoon
Kiitettävä K3	• kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • tiedostaa nopeatempoisen ja vaihtelevan työrytmin mukanaan tuomat tapaturmariskit ja pyrkii toiminnassaan ennakoimaan vaaratilanteet

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• perehtyy vieraaseen laitteeseen niin, ettei aiheuta vaaraa itselle tai ympäristölle käyttäessään laitetta
Hyvä H2	• huomioi toimissaan säännöllisen lentoliikenteen vaatimukset ja pystyy sopeuttamaan työskentelyään olosuhteiden mukaisesti
Kiitettävä K3	• ennakoi sääolosuhteiden muutosten vaikutukset työturvallisuuteen, toimii rauhallisesti ja harkiten olosuhteiden mukaisesti sekä tiedostaa vaarallisiin aineisiin ja niiden käsittelyyn liittyvät vaaratekijät ja toimii niiden edellyttämällä tavalla

Vuorovaikutus ja yhteistyö, ilmailuenglanti	
Tyydyttävä T1	• hallitsee ilmailuenglannin alkeet
Hyvä H2	• ymmärtää ryhmän ja miehistön välisen englanninkielisen kommunikoinnin pääosin
Kiitettävä K3	• pystyy kommunikoimaan lentokoneen miehistön kanssa tarvittaessa englanniksi

Itsearviointi	
Tyydyttävä T1	• arvioi ohjattuna omaa työtään.
Hyvä H2	• arvioi omaa työtään.
Kiitettävä K3	• arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaan

6.16. Massatavarakuljetukset, 30 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella ja valita kuljetustehtävään soveltuvan reitin
- kuormata ja purkaa kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän massatavaroilla säädösten ja työtehtävän edellyttämällä tavalla
- kuljettaa kuorma-autoa tai ajoneuvoyhdistelmää säädösten ja määräysten mukaan työtehtävän edellyttämissä erityisolosuhteissa
- suorittaa annetun kuljetustehtävän
- käyttää massatavarakuljetuksissa kuormaukseen, kuljettamiseen ja purkamiseen tarvittavia lisälaitteita ja välineitä
- tunnistaa ja erottaa toisistaan eri massatavaralajit ja niiden ominaisuudet
- käyttää työtehtävän edellyttämiä telemaattisia sovelluksia ja kuormavaakoja
- huolehtia työympäristönsä järjestyksestä ja siisteydestä
- ottaa kuljetustehtävässään huomioon terveyteen, turvallisuuteen ja toimintakykyyn vaikuttavat asiat
- noudattaa työssään sisäisen yrittäjyyden periaatteita ja laatujärjestelmien vaatimuksia
- toimia asiakaspalvelutilanteissa.

Lisäksi opiskelija tai tutkinnon suorittaja

- suorittaa tieturvakoulutuksen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kuljettamalla kuorma-autolla tai ajoneuvoyhdistelmällä massatavarakuorman kuljetusalan ympäristössä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suorittaa omaa työtään ohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• suoriutuu itsenäisesti annetusta tehtävästä
Kiitettävä K3	• noudattaa työsuunnitelmaa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa kuljetusalan perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa kuljetusalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet sekä työympäristön
Kiitettävä K3	• suoriutuu kuljetusalan prosessista vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Reittisuunnittelu	
Tyydyttävä T1	• löytää opastettuna kartan tai navigaattorin tai molempien avulla oikean määränpään
Hyvä H2	• suunnittelee valitsemansa reitin ja purkupaikat
Kiitettävä K3	• suunnittelee ja valitsee kuljetustehtävään ja olosuhteisiin soveltuvan taloudellisen ja turvallisen reitin

Kuljetustehtävä	
Tyydyttävä T1	• kuormaa, varmistaa ja purkaa kuorma-auton tai yhdistelmäajoneuvon massatavarakuorman säädösten mukaisesti • suorittaa massakuljetustehtävän säädösten mukaisesti • selvittää kuorma-auton tai ajoneuvoyhdistelmän asiakirjoista säädösten mukaisen kuormauksen
Hyvä H2	• kuormaa, varmistaa ja purkaa kuorma-auton tai yhdistelmäajoneuvon turvallisesti ja täsmällisesti • suorittaa massakuljetustehtävän turvallisesti ja säädösten mukaisesti • täyttää kuljetustehtävän edellyttämiä raportteja
Kiitettävä K3	• kuormaa kuljetustehtävän edellyttämään kuormaautoon tai yhdistelmäajoneuvoon mahdollisimman suuren hyötykuorman erilaisilla massalajeilla • suorittaa massakuljetustehtävän turvallisesti, taloudellisesti ja ennakoivan ajon periaatteiden mukaisesti • laatia laatujärjestelmän edellyttämiä poikkeama- tai vahinkoraportteja

Lisälaitteet ja välineet	
Tyydyttävä T1	• käyttää massatavaran käsittelyssä ja kuljetuksessa tarvittavia ajoneuvossa olevia laitteita ja välineitä
Hyvä H2	• käyttää massatavaran käsittelyssä tarvittavia työkoneita ja laitteita
Kiitettävä K3	• tarkastaa ja käyttää ajoneuvossa olevia laitteita ja välineitä sekä työkoneita määräysten mukaan ja huomioida olosuhteiden vaikutukset turvalliseen ja taloudelliseen käyttöön

Asiakaspalvelu	
Tyydyttävä T1	• käyttäytyy ja vastata puhelimeen ohjeiden mukaisesti.
Hyvä H2	• pukeutuu ja toimia asiallisesti työtehtävän edellyttämällä tavalla.
Kiitettävä K3	• on aloitteellinen sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Turvallinen kuljettaminen	
Tyydyttävä T1	• kuljettaa ajoneuvoa turvallisesti säädösten edellyttämällä tavalla ja ottaa huomioon massatavaralajien vaikutuksen kuljetustehtävän suorittamiseen • tietää maksimiajoajat sekä minimilepoajat vuorokaudessa ja käyttää ajopiirturia oikein • tunnistaa ennakoivan ajon periaatteet.
Hyvä H2	• tietää massatavaran kuljettamiseen ja näihin käytettäviin ajoneuvoihin liittyvät säädökset • tietää keskeiset ajo- ja lepoaikasäädökset sekä keskeiset työaikasäädökset ja soveltaa niitä työssään • ymmärtää ennakoivan ajamisen turvallisuusvaikutukset.
Kiitettävä K3	• tunnistaa ja erottaa toisistaan eri massatavaralajit ja niiden ominaisuudet ja osaa soveltaa säädöksiä sekä fysiikan lakeja työssään erilaisissa tilanteissa • suunnittelee ja aikatauluttaa työtehtävänsä ottaen huomioon ajo- ja lepoaikasäädökset sekä työaikasäädökset • suorittaa oman työtehtävänsä ennakoivan ja taloudellisen ajon periaatteita noudattaen.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita sekä tietää työvireyteen vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskentelee asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• johdattaa asiakkaan vuorovaikutustilanteeseen

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.17. Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 9 osp

Tutkinnon osan tulee sisältää kaikkien kolmen osa-alueen pakolliset osaamistavoitteet (yhteensä 6 osaamispistettä). Lisäksi tutkinnon osan tulee sisältää valinnaisia osaamistavoitteita miltä tahansa osa-alueelta tai osa-alueilta siten, että opiskelijalle kertyy yhteensä 9 osaamispisteen edestä matemaattis-luonnontieteellistä osaamista.

Matematiikka

Matematiikka

Pakolliset osaamistavoittet, 3 osp

Opiskelija

- osaa peruslaskutoimitukset, prosenttilaskennan ja mittayksiköiden muunnokset *oman alan* ja arkielämän edellyttämässä laajuudessa
- osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia
- osaa soveltaa geometriaa *oman alan* tehtävien vaatimassa laajuudessa ja hahmottaa tilaa ja muotoja kolmiulotteisesti
- osaa käyttää sopivia matemaattisia menetelmiä *oman alan* ongelmien ratkaisussa
- osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa
- osaa käyttää matemaattisten ongelmien ratkaisussa apuna laskinta, tietokonetta ja tarvittaessa muita matematiikan apuvälineitä.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Peruslaskutoimituksien ja prosenttilaskujen toteuttaminen sekä mittayksiköiden muuntaminen	
Tyydyttävä T1	• laskee tavanomaisimmat työtehtäviin ja arkielämään liittyvät laskutoimitukset
Hyvä H2	• suorittaa sujuvasti ammattiin ja arkielämään liittyvät laskutoimitukset
Kiitettävä K3	• soveltaa ammattialalla ja arkielämään tarvittavia laskutoimituksia ja arvioi tulosten tarkkuustasoa

Pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen, geometrian soveltaminen	
Tyydyttävä T1	• laskee tavanomaisimmat pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimitukset
Hyvä H2	• laskee sujuvasti tavanomaisimmat pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimitukset
Kiitettävä K3	• soveltaa työtehtäviin pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimituksia ja arvioi tuloksia

Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen	
Tyydyttävä T1	• ratkaisee työtehtäviin liittyvät keskeiset matemaattiset ongelmat hyödyntäen yksinkertaisia laskutoimituksia
Hyvä H2	• ratkaisee ammattiin liittyviä ongelmia matemaattisten menetelmien avulla
Kiitettävä K3	• soveltaa matemaattisia menetelmiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisussa ja asettelussa sekä arvioi tulosten luotettavuutta ja tarkkuustasoa

Matemaattisten tulosten oikeellisuuden varmistaminen	
Tyydyttävä T1	• varmistaa yksinkertaisten laskelmien oikeellisuuden
Hyvä H2	• varmistaa laskelmien oikeellisuuden
Kiitettävä K3	• varmistaa monipuolisten laskelmien oikeellisuuden ja suuruusluokan

Laskimen ja muiden apuvälineiden käyttäminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää laskinta ja muita apuvälineitä työtehtäviin liittyvien matemaattisten perustehtävien ratkaisemiseen.
Hyvä H2	• käyttää sujuvasti laskinta ja muita apuvälineitä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen.
Kiitettävä K3	• hyödyntää monipuoli-sesti ja tehokkaasti laskimen ja muiden apuvälineiden ominaisuuksia ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Opiskelija

- osaa ilmaista muuttujien välisiä riippuvuuksia matemaattisilla lausekkeilla
- osaa muodostaa ja laatii *omaan alaan liittyviä* yhtälöitä, lausekkeita, taulukoita ja piirroksia
- osaa ratkaista *työssä* tarpeellisia matemaattisia tehtäviä yhtälöillä, päättelemällä tai kuvaajien avulla
- osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa
- osaa soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa, kuten kannattavuus-, kustannus-, verotus- ja lainalaskelmia
- osaa kerätä ja ryhmitellä *omaan alaan* liittyvää tietoa.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Matemaattisten lausekkeiden käyttäminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää yksinkertaisia matemaattisia lausekkeita
Hyvä H2	• muodostaa ja käyttää yksinkertaisia matemaattisia lausekkeita
Kiitettävä K3	• muodostaa ja käyttää matemaattisia lausekkeita

Yhtälöiden, lausekkeiden, taulukoiden ja piirrosten käyttäminen alakohtaisissa tehtävissä	
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjeen mukaan yhtälöitä, lausekkeita, taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä
Hyvä H2	• käyttää yhtälöitä, lausekkeita, taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä
Kiitettävä K3	• käyttää soveltaen yhtälöitä, lausekkeita, taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä

Talousmatematiikan soveltaminen	
Tyydyttävä T1	• tekee yksinkertaisia kustannus- ja kannattavuusvertailuja käyttäen talousmatematiikkaa
Hyvä H2	• tekee kustannus- ja kannattavuusvertailuja käyttäen talousmatematiikkaa
Kiitettävä K3	• tekee kustannus- ja kannattavuusvertailuja käyttäen talousmatematiikkaa ja tekee vertailujen pohjalta perusteltuja johtopäätöksiä

Matemaattisten tulosten oikeellisuuden varmistaminen	
Tyydyttävä T1	• varmistaa yksinkertaisten laskelmien oikeellisuuden
Hyvä H2	• varmistaa laskelmien oikeellisuuden
Kiitettävä K3	• varmistaa monipuolisten laskelmien oikeellisuuden ja suuruusluokan

Tiedon kerääminen ja ryhmitteleminen	
Tyydyttävä T1	• kerää graafista ja taulukoitua tietoa eri lähteistä.
Hyvä H2	• kerää ja ryhmittelee tietoa tarpeen mukaan, käyttäen lähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä.
Kiitettävä K3	• kerää tietoa monipuolisesti ja soveltaen ja käyttäen tiedonlähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ja ryhmittelee niiden pohjalta tietoa erilaisiin tarpeisiin.

Fysiikka ja kemia

Fysiikka ja kemia

Pakolliset osaamistavoittet, 2 osp

Opiskelija

- osaa soveltaa *oman alan* kannalta keskeisiä fysiikan käsitteitä, ilmiöitä ja lainalaisuuksia
- osaa ottaa työssään huomioon *oman alan* kannalta keskeisiä kemian ilmiöitä ja aineiden erityisominaisuuksia
- osaa säilyttää, käyttää ja hävittää *omalla alalla* tarvittavia aineita.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Fysiikan käsitteiden, ilmiöiden ja lainalaisuuksien soveltaminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee fysiikan käsitteitä ja lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt, mutta tarvitsee joissakin kohdin ohjausta
Hyvä H2	• tuntee fysiikan käsitteitä ja lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt
Kiitettävä K3	• tuntee fysiikan käsitteitä ja lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään itsenäisesti ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt

Kemiallisten aineiden ja niiden ominaisuuksien huomioon ottaminen työssä	
Tyydyttävä T1	• ottaa huomioon työssään käytettävien tavallisimpien kemiallisten aineiden ominaisuudet, reaktiot ja ympäristöriskit niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta, mutta tarvitsee jonkin verran ohjausta
Hyvä H2	• ottaa huomioon työssään käytettävien tavallisimpien kemiallisten aineiden ominaisuudet, reaktiot ja ympäristöriskit niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta
Kiitettävä K3	• ottaa omatoimisesti huomioon työssään käytettävien tavallisimpien kemiallisten aineiden ominaisuudet, reaktiot ja ympäristöriskit niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta ja opastaa muitakin turvalliseen työskentelyyn

Kemikaalien säilyttäminen, käsittely ja hävittäminen	
Tyydyttävä T1	• käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja, mutta tarvitsee osin ohjausta.
Hyvä H2	• käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja.
Kiitettävä K3	• käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja toimien itsenäisesti ja sujuvasti.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Opiskelija

- osaa soveltaa *oman alan* kannalta keskeisiä mekaniikan, lämpöopin ja sähköopin peruskäsitteitä ja lainalaisuuksia ja ottaa ne huomioon työssään
- osaa valmistaa *alalla* tarvittavia aineseoksia
- osaa tehdä kokeellisia havaintoja ja mittauksia *oman alan* kannalta keskeisistä fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä
- osaa kerätä, käsitellä ja analysoida tekemiään kokeellisia havaintoja ja mittauksia
- osaa arvioida saamiensa kokeellisten havaintojen ja mittaustulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	
Tyydyttävä T1	• tuntee lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksia niin, että ottaa työtehtävissään huomioon niihin liittyvät ilmiöt, mutta tarvitsee joissakin kohdin ohjausta
Hyvä H2	• tuntee lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksia niin, että ottaa työtehtävissään huomioon niihin liittyvät ilmiöt
Kiitettävä K3	• tuntee lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksia niin, että ottaa työtehtävissään itsenäisesti huomioon niihin liittyvät ilmiöt

Aineseosten valmistaminen	
Tyydyttävä T1	• laskee ohjattuna pitoisuuksia ja aineiden määriä myös reaktioyhtälöiden avulla sekä hankkii ohjeen mukaan tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista
Hyvä H2	• laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä myös reaktioyhtälöiden avulla sekä hankkii tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista
Kiitettävä K3	• laskee itsenäisesti ja joustavasti pitoisuuksia ja aineiden määriä myös reaktioyhtälöiden avulla erilaisissa työtilanteissa eri tietolähteistä hankkimansa tiedon mukaan

Havainnointi ja mittaaminen	
Tyydyttävä T1	• toteuttaa mittaukset ja kokeellisen havainnoinnin käyttäen tavallisimpia menetelmiä ja välineitä ohjatussa työtilanteessa
Hyvä H2	• toteuttaa mittaukset ja kokeellisen havainnoinnin käyttäen tavallisimpia menetelmiä ja välineitä omatoimisesti
Kiitettävä K3	• käyttää mittauksiin ja kokeelliseen havainnointiin sopivimpia menetelmiä ja välineitä sujuvasti ja toteuttaa työnsä järjestelmällisesti ja huolellisesti

Mittaustulosten kerääminen, käsittely ja analysointi	
Tyydyttävä T1	• kerää mittaus- ja kokeellisen työskentelyn tulokset, esittää ne mahdollisilla kuvaajilla ja taulukoilla ja laskee niistä lopullisen tuloksen, mutta tarvitsee joissakin asioissa ohjausta
Hyvä H2	• kerää mittaus- ja kokeellisen työskentelyn tulokset, esittää ne kuvaajilla ja taulukoilla ja laskee niistä lopullisen tuloksen analysoinnin jälkeen
Kiitettävä K3	• kerää itsenäisesti mittaus- ja kokeellisen työskentelyn tulokset, esittää ne kuvaajilla ja taulukoilla ja laskee niistä lopullisen tuloksen analysoinnin jälkeen

Mittaustulosten luotettavuuden, tarkkuuden ja mielekkyyden arviointi	
Tyydyttävä T1	• arvioi mittaustulosten luotettavuutta ja määrittelee joitakin virhetekijöitä sekä ilmoittaa tuloksen oikealla tarkkuudella, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.
Hyvä H2	• arvioi mittaustulosten luotettavuutta ja määrittelee virhetekijöitä sekä ilmoittaa tuloksen oikealla tarkkuudella.
Kiitettävä K3	• arvioi itsenäisesti mittaustulosten luotettavuutta ja määrittelee virhetekijät sekä ilmoittaa tuloksen oikealla tarkkuudella.

Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen

Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen

Pakolliset osaamistavoittet, 1 osp

Opiskelija

- osaa käyttää yleisimpiä tieto- ja viestintätekniikan sovelluksia ja hyödyntää niiden käyttöön tarkoitettuja ohjeita ja oppaita
- osaa suojata verkkoidentiteettiään ja yksityisyyttään
- osaa toimia tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojaohjeiden ja -määräysten mukaisesti
- osaa tiedostojen eri säilytys- ja lähetysmuodot.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Tieto- ja viestintätekniikan sovellusten käyttäminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää tarvitsemiaan sovelluksia mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• käyttää sujuvasti tarvitsemiaan sovelluksia
Kiitettävä K3	• käyttää sovelluksia monipuolisesti eri tilanteiden ja tarpeiden mukaan

Ohjeiden ja oppaiden käyttäminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjeita ja oppaita, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• käyttää sujuvasti ohjeita ja oppaita
Kiitettävä K3	• käyttää sujuvasti ohjeita ja oppaita ja ratkaisee niiden avulla erilaisia ongelmia

Verkkoidentiteetin ja yksityisyyden suojaaminen	
Tyydyttävä T1	• luo ohjattuna verkkoidentiteetin sekä arvioi sen käyttöön liittyviä riskejä ja suojautumismenetelmiä • valitsee ohjattuna tilanteeseen sopivan verkkoyhteyden suojaustason • osaa valita turvallisen tavan maksuliikenteelle kotimaassa
Hyvä H2	• luo verkkoidentiteetin sekä arvioi sen käyttöön liittyviä riskejä ja suojautumismenetelmiä • valitsee tilanteeseen sopivan verkkoyhteyden suojaustason • osaa valita turvallisen tavan koti- ja ulkomaiselle maksuliikenteelle
Kiitettävä K3	• luo verkkoidentiteetin, arvioi sen käyttöön liittyviä riskejä ja valitsee laitteisiin ja käyttötapoihin sopivat suojautumismenetelmät • valitsee erilaisiin tilanteisiin sopivan verkkoyhteyden suojaustason • osaa valita tilanteeseen sopivan turvallisen tavan koti- ja ulkomaiselle maksuliikenteelle

Ohjeiden ja määräysten noudattaminen	
Tyydyttävä T1	• noudattaa toiminnassaan tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojaohjeita ja -määräyksiä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta • noudattaa verkonkäytön etikettiä
Hyvä H2	• noudattaa itsenäisesti tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojaohjeita ja -määräyksiä • noudattaa verkonkäytön etikettiä
Kiitettävä K3	• noudattaa itsenäisesti tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojaohjeita ja -määräyksiä, pitää tietojaan ajan tasalla ja ohjaa tarvittaessa muita • noudattaa verkonkäytön etikettiä

Tiedostojen säilyttäminen ja lähettäminen	
Tyydyttävä T1	• osaa käyttää yleisimpiä tiedostojen säilytys- ja lähetysmuotoja.
Hyvä H2	• valitsee tarkoituksenmukaiset tiedostojen säilytys- ja lähetysmuodot.
Kiitettävä K3	• valitsee tarkoituksenmukaiset tiedostojen säilytys- ja lähetysmuodot huomioiden tietoturvan.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Opiskelija

- osaa perehtyä erilaisten tietojärjestelmien sovelluksiin, joita voidaan hyödyntää *omalla ammattialalla*

- osaa ratkaista yleisimpiin tieto- ja viestintätekniikan sovelluksiin liittyviä ongelmia
- osaa ottaa käyttöön uusia tieto- ja viestintätekniikan laitteita ja sovelluksia
- osaa toimia sähköisissä medioissa oman osaamisensa kehittämiseksi ja jakamiseksi
- osaa hyödyntää digitaalisia materiaaleja *ammatillisen kasvun* kuvaamisessa sekä osaamisensa ja ammattitaitonsa markkinoinnissa.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Ammattialakohtaisten tietojärjestelmäsovelluksien hyödyntäminen	
Tyydyttävä T1	• hakee tietoa itselleen uusista ammattialalla käytettävistä tietojärjestelmäsovelluksista
Hyvä H2	• hakee tietoa ammattialalle kehitteillä olevista tietojärjestelmäsovelluksista
Kiitettävä K3	• hakee tietoa aktiivisesti ammattialalla tapahtuvasta tietojärjestelmäsovellusten kehittymisestä

Laitteiden ja sovellusten käyttöön ottaminen	
Tyydyttävä T1	• ottaa käyttöön itselleen uusia laitteita ja sovelluksia mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• ottaa sujuvasti käyttöön itselleen uusia laitteita ja sovelluksia
Kiitettävä K3	• ottaa sujuvasti käyttöön itselleen uusia laitteita ja sovelluksia ja pystyy tarvittaessa opastamaan muita

Sähköisen median hyödyntäminen	
Tyydyttävä T1	• hakee alaansa liittyvää tietoa, toimii tvt-verkkoja hyödyntävissä verkostoissa ja arvioi löytämänsä tiedon käyttöarvoa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• hakee alaansa liittyvää tietoa, toimii tvt-verkkoja hyödyntävissä verkostoissa ja arvioi löytämäänsä tietoa kriittisesti
Kiitettävä K3	• hakee monipuolisesti alaansa liittyvää tietoa ja toimii aktiivisesti tvt-verkkoja hyödyntävissä verkostoissa ja arvioi löytämäänsä tietoa kriittisesti

Digitaalisen materiaalin hyödyntäminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää digitaalisia materiaaleja osaamisensa ja ammattitaitonsa kuvaamiseen tarviten ajoittain ohjausta.
Hyvä H2	• käyttää digitaalisia materiaaleja osaamisensa ja ammattitaitonsa kuvaamiseen ja hyödyntää niitä työnhaussa.
Kiitettävä K3	• kuvaa ammatillista osaamistaan monipuolisesti digitaalisilla materiaaleilla ja hyödyntää niitä tehokkaasti työnhaussa.

6.18. Osto- ja myyntitoiminnot varastoissa, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnonsuorittaja osaa

- palvella asiakkaita hyvän asiakaspalvelun mukaisesti
- markkinoinnin peruskäsitteitä
- käyttää yrityksen tavarantoimittajien tuotehakemistoja, hinnastoja ja luetteloita
- tunnistaa yrityksen keskeisimmät nimike- ja tuotevalikoimat
- arvioida erisuuruisten alennusten vaikutusta yrityksen talouteen
- arvioida rahti- ja varastointikulujen kustannusten vaikutuksia
- yrityksen tuotteiden osto- ja myyntitapahtumaan liittyviä toimintoja
- toimia yrityksen ja alan ohjeiden, laatuvaatimusten sekä lainsäädännön mukaisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa toimimalla varastossa osto- tai myyntitoiminnoissa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä H2	• tekee itsenäisesti työsuunnitelman
Kiitettävä K3	• noudattaa toteuttamiskelpoista työsuunnitelmaansa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa varastoalan perustehtäviä annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa varastoalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet
Kiitettävä K3	• suoriutuu keskeisistä varastoalan tehtävistä vastuullisesti ja turvallisesti, sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Tuotetuntemus	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa yrityksen keskeisimmät tuotteet
Hyvä H2	• hallitsee alan tuotteiden tuotetuntemusta
Kiitettävä K3	• hallitsee tavarantoimittajien hakemistojen, hinnastojen ja luetteloiden käytön

Asiakaspalvelu	
Tyydyttävä T1	• kykenee palvelemaan asiakkaita yrityksen ohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• hallitsee työhön liittyvän asiakaspalvelun sekä toimii yrityksen imagon mukaisesti käytöksellään ja pukeutumisellaan
Kiitettävä K3	• palvelee yrityksen sisäisiä ja ulkoisia asiakkaita heidän tarpeensa tunnistaen sekä tuo esille asiakaspalvelutilan viihtyisyyteen liittyviä seikkoja

Osto- ja myyntitapahtumat	
Tyydyttävä T1	• tekee ohjattuna yrityksessä ostoon- tai myyntiin liittyviä tehtäviä
Hyvä H2	• tekee yrityksessä ostoon-tai myyntiin liittyviä avustavia tehtäviä
Kiitettävä K3	• tekee yrityksessä ostoon ja myyntiin liittyviä avustavia tehtäviä

Täsmällisyys	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työpaikan työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti.
Hyvä H2	• noudattaa työaikoja ja toimii annettujen työohjeiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• noudattaa työaikoja ja työohjeita sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Alennusten merkitys	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää alennuksien merkityksen yrityksen toiminnalle
Hyvä H2	• tietää saatavien ja annettavien alennuksien määrän ja vaikutuksen kustannustehokkuuteen
Kiitettävä K3	• ymmärtää hinnoittelua ja alennusvaikutuksen suhdetta asiakastyytyväisyyteen, myyntimäärään ja myyntikatteeseen

Rahti- ja varastointikustannukset	
Tyydyttävä T1	• tietää rahti- ja varastointikustannusten muodostumisen perusperiaatteet
Hyvä H2	• ymmärtää hankintahintakertoimen muodostumisen
Kiitettävä K3	• selvittää rahti- ja varastointikustannusten vaikutuksen yrityksen talouteen

Markkinointi	
Tyydyttävä T1	• tietää ohjattuna markkinoinnin merkityksen yritykselle.
Hyvä H2	• ymmärtää markkinoinnin merkityksen yritykselle.
Kiitettävä K3	• hallitsee markkinoinnin perusteet ja osallistuu yrityksessä avustaviin markkinointitehtäviin.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita sekä tietää työhyvinvointiin vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmaksi sekä tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä.

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskentelee asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.19. Palveluliikenteenkuljettajan tehtävät, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- tehdä ajoon lähtötarkastuksen linja-autoon
- palvelutehtävässään tiedottaa, neuvoa ja opastaa asiakasta palveluliikenteen peruspalveluista
- toimia erilaisien asiakasryhmien kanssa palvelu- ja vuorovaikutustilanteessa
- kuljettaa linja-autoa asiakasystävällisesti ja palveluliikenteeseen kuuluvalla tavalla
- käyttää käytössä olevaa lipunmyyntijärjestelmää sujuvasti asiakkaan maksaessa erilaisilla maksutavoilla
- toimia kutsuohjatussa palveluliikenteessä
- käyttää oikein linja-autossa olevia apuvälineitä
- kuljettaa linja-autoa turvallisesti ja taloudellisesti erilaisissa liikenneympäristöissä ja ajo-olosuhteissa
- vaikuttaa omalla toiminnallaan positiivisen tuloksen syntymiseen kuljetustehtävän aikana
- toimia oikein onnettomuustilanteissa
- noudattaa työssään työ- sekä ajo- ja lepoaikasäädöksiä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa suorittamalla kuljetustehtävän palveluliikenteessä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suorittaa omaa työtään ohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• suoriutuu itsenäisesti annetusta tehtävästä
Kiitettävä K3	• noudattaa työsuunnitelmaa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa kuljetusalan perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa kuljetusalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet sekä työympäristön
Kiitettävä K3	• suoriutuu kuljetusalan prosessista vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Linja-auton ajoon lähtötarkastus	
Tyydyttävä T1	• tekee tarkastukset ennen ajoon lähtöä ohjekirjan mukaan
Hyvä H2	• tarkistaa linja-auton liikenneturvallisuuskunnon ja ilmoittaa havaitsemistaan puutteista
Kiitettävä K3	• tarkistaa linja-auton liikenneturvallisuuskunnon ja suorittaa kuljettajalle kuuluvia toimenpiteitä

Asiakaspalvelu palveluliikenteessä	
Tyydyttävä T1	• toimii normaalissa asiakaspalvelutilanteessa asiallisesti
Hyvä H2	• toimii itsenäisesti erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
Kiitettävä K3	• tiedottaa, neuvoo ja opastaa eri asiakasryhmiä palveluja vuorovaikutustilanteessa sujuvasti • jättää asiakkaan turvallisesti ja ohjeiden sekä määräyksien edellyttämällä tavalla

Lipun myynti ja lipunmyyntijärjestelmien käyttö	
Tyydyttävä T1	• käsittelee palveluliikenteen peruslippuja ja matkakortteja sekä hallitsee lipunmyyntijärjestelmän peruskäytön
Hyvä H2	• käyttää lipunmyyntijärjestelmää lähes itsenäisesti ja tunnistaa erilaiset palveluliikenteen lipputuotteet
Kiitettävä K3	• käyttää oikein ja sujuvasti yleisesti käytössä olevaa lipunmyyntijärjestelmää sekä myy erilaisia palveluliikenteen lipputuotteita

Erityisryhmät	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa eri asiakasryhmien tarpeet
Hyvä H2	• pyrkii toimimaan eri asiakasryhmien tarpeiden mukaisesti
Kiitettävä K3	• toimii omatoimisesti eri asiakasryhmien tarpeiden mukaisesti

Apuvälineiden käyttö	
Tyydyttävä T1	• käyttää linja-auton apuvälineitä ohjatusti
Hyvä H2	• käyttää linja-auton apuvälineitä lähes itsenäisesti
Kiitettävä K3	• käyttää linja-auton apuvälineitä itsenäisesti ja tarkoituksen mukaisesti

Kutsuohjaus	
Tyydyttävä T1	• selvittää kutsuohjauksen toimintaperiaatteen
Hyvä H2	• toimii lähes itsenäisesti kutsuohjatussa liikenteessä
Kiitettävä K3	• opastaa asiakasta kutsuohjatun liikenteen palveluista

Turvallinen ja taloudellinen ajo	
Tyydyttävä T1	• kuljettaa linja-autoa turvallisesti erilaisissa liikenneympäristöissä.
Hyvä H2	• kuljettaa linja-autoa turvallisesti ja taloudellisesti helpossa liikenneympäristössä.
Kiitettävä K3	• kuljettaa linja-autoa turvallisesti ja taloudellisesti kaupunkiliikenteessä.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Lainsäädäntö, ohjeet ja määräykset	
Tyydyttävä T1	• noudattaa ajo- ja lepoajoista annettuja määräyksiä
Hyvä H2	• toimii lähes itsenäisesti linja-autoliikennettä ohjaavien säädösten mukaan liikenteessä
Kiitettävä K3	• toimii itsenäisesti kaikkien määräysten ja ohjeiden mukaisesti liikenteessä sekä toimittaa löytötavarat ohjeiden mukaisesti

Liikennesopimus	
Tyydyttävä T1	• tietää palveluliikennettä määräävän liikennesopimuksen sisällön.
Hyvä H2	• toimii lähes itsenäisesti liikennesopimuksen mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii itsenäisesti liikennesopimuksen mukaisesti.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita, tietää työvireyteen vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskentelee asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa sekä johdattaa asiakkaan vuorovaikutustilanteeseen

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.20. Pelastustehtävät, 10 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelijan tai tutkinnon suorittaja osaa

- sammutustyön perusteet tai on suorittanut pelastuskortin
- toimia onnettomuustilanteissa itseään tai muita vaarantamatta
- ottaa inhimilliset tekijät huomioon työtehtävissään
- huolehtia omasta työkunnostaan.
- ensiapu 2-kurssia vastaavat tiedot ja taidot

Lisäksi opiskelija tai tutkinnon suorittaja

- tuntee lentokentän pelastustoimen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa suorittamalla ilmailuviranomaisen hyväksymän pelastuskortin tai osoittamalla hallitsevansa sammutustyön perusteet sekä suorittamalla EA 2-kortin tai vastaavat tiedot. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä H2	• suunnittelee annettujen ohjeiden mukaan oman työnsä
Kiitettävä K3	• tekee toteuttamiskelpoisen työsuunnitelman itsenäisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• noudattaa työaikoja ja annettuja ohjeita
Kiitettävä K3	• noudattaa työaikoja ja suunnitelmia sekä neuvottelee mahdollisista poikkeamista

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti sekä hävittää jätteet ohjeiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, #VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Sammutustyön perusteet	
Tyydyttävä T1	• suorittaa tulityökortin
Hyvä H2	• sammuttaa pieniä paloja eri menetelmillä
Kiitettävä K3	• suorittaa ilmailuviranomaisen hyväksymän pelastuskortin tai omaa vastaavat tiedot ja taidot

EA2-kortti tai vastaava	
Tyydyttävä T1	• suorittaa EA2-kortin tai vastaavan.
Hyvä H2	• suorittaa EA2-kortin tai vastaavan.
Kiitettävä K3	• suorittaa EA2-kortin tai vastaavan.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Lentokentän pelastustoimen organisaatio ja johtovastuu	
Tyydyttävä T1	• tuntee lentokentän pelastusorganisaation
Hyvä H2	• tuntee lentokentän pelastustoimen orgsanisaation sekä johtovastuun
Kiitettävä K3	• tuntee lentokentän pelastustoimen orgsanisaation ja johtovastuun sekä tietää lentokentän hälytystilanteessa toimintamenettelyn ja kaluston sijoituksen

Inhimillinen tekijä	
Tyydyttävä T1	• on selvillä oman toimintansa vaikutuksesta turvallisuuteen.
Hyvä H2	• tietää inhimillisen tekijän vaikutuksia turvallisuuteen.
Kiitettävä K3	• ottaa huomioon inhimillisen tekijän työtehtävissään.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen	
Tyydyttävä T1	• asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään • noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • pukeutuu työtehtävien edellyttämällä tavalla ja käyttää lakisääteisiä suojavälineitä
Hyvä H2	• vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa huomioon työssään työyhteisön muut jäsenet • kiinnittää huomiota käytettävien ajoneuvojen kuntoon
Kiitettävä K3	• kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • tiedostaa nopeatempoisen ja vaihtelevan työrytmin mukanaan tuomat tapaturmariskit ja pyrkii toiminnassaan ennakoimaan vaaratilanteet

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• perehtyy vieraaseen laitteeseen niin, ettei aiheuta vaaraa itselle tai ympäristölle käyttäessään laitetta
Hyvä H2	• huomioi toimissaan säännöllisen lentoliikenteen vaatimukset ja pystyy sopeuttamaan työskentelyään olosuhteiden mukaisesti
Kiitettävä K3	• ennakoi sääolosuhteiden muutosten vaikutukset työturvallisuuteen, toimii rauhallisesti ja harkiten olosuhteiden mukaisesti sekä tiedostaa vaarallisiin aineisiin ja niiden käsittelyyn liittyvät vaaratekijät ja toimii niiden edellyttämällä tavalla

Itsearviointi	
Tyydyttävä T1	• arvioi ohjattuna omaa työtään.
Hyvä H2	• arvioi omaa työtään.
Kiitettävä K3	• arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaan.

6.21. Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen, 7 osp

Tutkinnon osan tulee sisältää osaamistavoitteita vähintään yhdeltä siihen kuuluvalta osa-alueelta tai useammalta osa-alueelta siten, että opiskelijalle kertyy yhteensä 7 osaamispisteen edestä sosiaalista ja kulttuurista osaamista. Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen -tutkinnon osaan voidaan sisällyttää muiden yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden valinnaisia osaamistavoitteita. Nämä osaamistavoitteet voivat olla myös koulutuksen järjestäjän päättämiä yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden valinnaisia osaamistavoitteita tai opiskelijan aikaisemmin hankkimaa osaamista, joka tukee tutkinnon osan ja sen osa-alueiden osaamistavoitteita.

Kulttuurien tuntemus

Kulttuurien tuntemus

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Opiskelija

- osaa toimia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita noudattaen ja edistää omalta osaltaan tasa-arvoa ja kaikkien yhdenvertaista kohtelua
- osaa toimia, käyttäytyä ja pukeutua tilanteen mukaisesti ja työkulttuurin edellyttämällä tavalla
- osaa tunnistaa eri kulttuurien peruspiirteitä ja kulttuurista monimuotoisuutta *omalla alallaan*
- osaa ottaa huomioon eri kulttuuriryhmien keskeiset traditiot ja niiden vaikutukset toimintaan *omalla alallaan*
- osaa välittää *oman alan* historiaa, perinteitä ja muuttuneita käytäntöjä sekä vertailla niitä muiden kulttuurien piirteisiin.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteiden noudattaminen	
Tyydyttävä T1	• kunnioittaa kulttuurista moninaisuutta ja ihmisoikeuksia sekä toimii oikeudenmukaisesti
Hyvä H2	• edistää toiminnallaan yksilöiden ja ihmisryhmien kulttuuristen arvojen, uskomusten ja näkemysten vuorovaikutusta ja ymmärrystä
Kiitettävä K3	• toimii kulttuurienvälisissä ristiriitatilanteissa eettisesti kestävällä tavalla hyödyntämällä hankkimaansa tietoa ihmisryhmien erilaisista elämänmuodoista

Tehtävän mukaisen toimintakulttuurin toteuttaminen	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työtehtävän edellyttämän pukeutumisen, käyttäytymisen ja toiminnan vaatimukset
Hyvä H2	• ottaa pukeutumisessa, käyttäytymisessä ja toiminnassaan oma-aloitteisesti huomioon työpaikan toimintakulttuurin vaatimukset
Kiitettävä K3	• kehittää päivittäisissä työtehtävissään työpaikan toimintakulttuurin edellyttämiä toimintatapoja ja -käytäntöjä

Kulttuurien peruspiirteiden ja monimuotoisuuden tunnistaminen	
Tyydyttävä T1	• havaitsee arkipäivän elämään liittyviä kulttuurisia käytäntöjä ja huomaa niiden vaikutuksia toiminnassa
Hyvä H2	• tunnistaa kulttuurisen monimuotoisuuden ja sen vaikutuksia toimintatapoihin
Kiitettävä K3	• tunnistaa omaehtoisesti kulttuurista monimuotoisuutta ja toimii luontevasti ja aloitteellisesti kulttuurienvälisissä tilanteissa

Kulttuurien erityispiirteiden huomioon ottaminen	
Tyydyttävä T1	• toimii työssään ohjattuna erilaisten kulttuuristen käytäntöjen edellyttämällä tavalla
Hyvä H2	• ottaa huomioon työtehtävissään kulttuurisen monimuotoisuuden edellyttämät toimintatavat
Kiitettävä K3	• ottaa omassa toiminnassaan huomioon kulttuurisen monimuotoisuuden ja kehittää sen pohjalta toimintaansa

Perinteiden ja käytäntöjen kehittäminen	
Tyydyttävä T1	• havaitsee muutoksia oman alan käytännöissä ja tunnistaa erilaisia kulttuurisia ongelmanratkaisutapoja.
Hyvä H2	• tunnistaa oman alan historiaa, lähestymistapoja ja käytäntöjä sekä vertailee niitä eri kulttuurien kesken.
Kiitettävä K3	• kehittää oman alansa käytäntöjä ja lähestymistapoja perinteiden ja kulttuurivaikutteiden pohjalta.

Taide ja kulttuuri

Taide ja kulttuuri

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa tunnistaa taiteen ja kulttuurin eri ilmenemismuotoja ja hyödyntää niitä
- osaa tutkia, ilmaista ja tulkita kulttuurista todellisuutta (esimerkiksi musiikin, tanssin, teatterin, kirjallisuuden, median, kuvataiteen tai käsityön keinoin)

- osaa arvioida ja soveltaa monimuotoista suomalaista kulttuuriperintöä ja *oman alan* vakiintuneita käytäntöjä
- osaa noudattaa kulttuurisesti kestävän kehityksen periaatteita ja ymmärtää valintojensa kulttuuriset vaikutukset
- osaa kehittää taiteelle ominaisten esittämisen tapojen ja materiaalien, oman ilmaisun, suunnitteluprosessien, palvelu- ja tuotemuotoilun ja estetiikan tuntemustaan *omalla alallaan* ja soveltaa hankkimaansa taiteen ja kulttuurin osaamistaan omassa työssään.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Taiteen ja kulttuurin tunnistaminen ja hyödyntäminen	
Tyydyttävä T1	• osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin
Hyvä H2	• ylläpitää oppilaitoksen kulttuuria, ja sen esteettistä ilmettä sekä osallistuu jonkun tapahtuman järjestämiseen
Kiitettävä K3	• uudistaa oppilaitoksen kulttuuria hyödyntämällä taiteen lähestymistapoja tai osallistumalla yhteisten tapahtumien järjestämiseen

Oma tuottaminen ja tulkitseminen	
Tyydyttävä T1	• osallistuu ohjattuna ajatuksiaan ja kokemuksiaan esittävän teoksen toteuttamiseen ja tulkintaan
Hyvä H2	• suunnittelee, toteuttaa ja arvioi ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tutkimuksiaan esittävän teoksen
Kiitettävä K3	• suunnittelee, kehittää, toteuttaa ja arvioi kokemuksiaan ja tutkimuksiaan esittävän teoksen

Kulttuuriperinnön soveltaminen	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa monimuotoista kulttuuriperintöä ja käyttää sitä omassa tuottamisessa ja toiminnassa
Hyvä H2	• välittää eteenpäin kulttuuriperintöä hyödyntämällä sitä aktiivisesti omassa tuottamisessa ja toiminnassa
Kiitettävä K3	• kehittää kulttuuriperintöä tuottamalla siihen omaan ideointiin ja arviointiin perustuvaa uutta sisältöä

Kestävän kehityksen periaatteiden noudattaminen	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa kestävän kehityksen osa-alueet ja perustaa omat ratkaisunsa elinkaariajattelulle
Hyvä H2	• tiedostaa kestävän kehityksen periaatteet ja elinkaariajattelun vaatimukset sekä ottaa niitä aktiivisesti huomioon valintoja tehdessään
Kiitettävä K3	• toimii johdonmukaisesti kestävän kehityksen periaatteiden ja elinkaariajattelun vaatimusten mukaisesti valintoja tehdessään

Suunnitteluprosessin toteuttaminen	
Tyydyttävä T1	• suunnittelee, toteuttaa ja arvioi ohjattuna teoksen, tuotteen tai palvelun muotoilun prosessia.
Hyvä H2	• suunnittelee, toteuttaa ja arvioi ja edelleen kehittää teoksen, tuotteen tai palvelun muotoilun prosessia.
Kiitettävä K3	• kerää taustatietoa, suunnittelee, seuraa toteutusta, arvioi ja kehittää edelleen aktiivisesti teoksen, tuotteen tai palvelun muotoilun prosessia.

Etiikka

Etiikka

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Opiskelija

- pohtii arvojen, normien ja katsomusten merkitystä omassa elämässään ja ihmisten välisissä suhteissa
- osaa arvioida ihmisoikeuksien, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen vaikutuksia *oman alan* kannalta
- osaa hankkia tietoa *oman alan* ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta
- tunnistaa eettisiä tilanteita ja osaa toimia eettisten periaatteiden mukaisesti
- osaa tunnistaa omien ja toisten arvojen merkitystä työtilanteissa sekä osaa ratkaista *oman alan* työelämän arvo- ja normiristiriitoja.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Eettisten kysymysten pohtiminen	
Tyydyttävä T1	• keskustelee ohjattuna omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä arvoista sekä eettisistä ja katsomuksellisista kysymyksistä
Hyvä H2	• keskustelee eettisistä, katsomuksellisista sekä omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä kysymyksistä ja arvoista
Kiitettävä K3	• pohtii arvojen, normien ja erilaisten katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa, työelämässä ja yhteiskunnassa

Arvojen vaikutusten arvioiminen	
Tyydyttävä T1	• osoittaa tuntevansa keskeiset kansainväliset ihmisoikeussopimukset sekä niiden Suomea koskevat sitoumukset
Hyvä H2	• tunnistaa oman alansa eettisiä kysymyksiä ihmisoikeuksien, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta
Kiitettävä K3	• arvioi työelämän ja oman alansa eettisiä kysymyksiä ihmisoikeuksien, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta

Ammattieettisen tietoperustan hakeminen	
Tyydyttävä T1	• hakee ohjattuna tietoa oman alansa eettisistä kysymyksistä ja hyödyntää tietoperustaa tutuissa tilanteissa
Hyvä H2	• hankkii tietoa oman alansa ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää sitä omassa elämässään ja työssään
Kiitettävä K3	• vertailee tietoa oman alan ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää sitä työnsä ammatillisena voimavarana

Eettisten tilanteiden tunnistaminen ja eettisesti toimiminen	
Tyydyttävä T1	• toimii hyvien tapojen mukaisesti ja vastuullisesti työssään ja sen ongelmatilanteissa, mutta tarvitsee tukea ja ohjausta uusissa tilanteissa
Hyvä H2	• toimii vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän erilaisissa tilanteissa sekä käyttäytyy työssään ja ihmissuhteissaan hyvien tapojen mukaisesti
Kiitettävä K3	• toimii itsenäisesti osoittaen rehellisyyttä ja vastuullisuutta, kunnioittaa toisten näkemyksiä ja osaa perustella toimintansa eettistä perustaa

Arvojen tunnistaminen ja arvo- ja normiristiriitojen käsitteleminen työssä	
Tyydyttävä T1	• osaa ohjattuna havaita ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja ratkaisee yhdessä yhteisönsä jäsenten kanssa työhönsä liittyviä arvo- ja normiristiriitoja eettisesti.
Hyvä H2	• tunnistaa ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja hakee niihin ratkaisua yhdessä muiden kanssa sekä arvioi ratkaisun vaikutuksia keskeisten osapuolten näkökulmista.
Kiitettävä K3	• osaa tehdä ratkaisuehdotuksia työelämän arvo- ja normiristiriitoihin eettisesti hyväksyttävällä tavalla.

Psykologia

Psykologia

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Opiskelija

- osaa havainnoida ja ymmärtää ihmisen toimintaan vaikuttavia psykologisia tekijöitä
- osaa hyödyntää kehityspsykologista tietoa työssään erilaisissa vuorovaikutus- ja ryhmätilanteissa
- osaa selittää omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen tiedon avulla
- osaa toimia psyykkistä hyvinvointiaan ja *oman alan* työtehtävistä suoriutumista edistävästi
- osaa arvioida *työhönsä liittyviä* ihmissuhde- ja asiakaspalvelutilanteita ja toimia psykologista tietoa käyttäen.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Havainnoiminen ja toiminnan ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee psykologian keskeisiä käsitteitä ja ymmärtää niiden yhteyden ihmisen toimintaan
Hyvä H2	• käyttää psykologista tietoa ihmisten toiminnan ymmärtämisessä tavallisissa arki- ja työelämän tilanteissa
Kiitettävä K3	• soveltaa kognitiivisen psykologian ja persoonallisuuspsykologian tietoa tavallisiin työelämän tilanteisiin ja selittää niiden avulla sekä omaa että muiden ihmisten toimintaa

Psykologisen tiedon hyödyntäminen	
Tyydyttävä T1	• soveltaa keskeisintä tietoa yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevista psykologisista, biologisista ja sosiaalisista tekijöistä
Hyvä H2	• havainnoi ja ymmärtää psyykkisen kehityksen perustana olevien tekijöiden välisiä yhteyksiä eri elämänvaiheissa ja eri-ikäisinä
Kiitettävä K3	• ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa

Psyyken vaikutuksen huomioiminen käyttäytymiseen	
Tyydyttävä T1	• ottaa huomioon motivaation, tunteiden ja sitoutumisen merkityksen omaan suoriutumiseensa
Hyvä H2	• toimiessaan erilaisten ihmisten kanssa työ- ja opiskeluyhteisössään ymmärtää motivaation ja sitoutumisen vaikutuksen työsuorituksiin
Kiitettävä K3	• tiedostaa omia ja toisten tunteita sekä hallitsee työelämässä tunteitaan ja asenteitaan tilanteen vaatimalla tavalla

Psyykkisen työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen	
Tyydyttävä T1	• edistää ohjatusti psyykkistä työ- ja toimintakykyään
Hyvä H2	• tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja ja vaikuttaa työyhteisön hyvinvointiin myönteisellä tavalla
Kiitettävä K3	• tiedostaa omaan jaksamiseensa ja stressinhallintaan vaikuttavia psyykkisiä tekijöitä sekä osaa vaikuttaa niihin jaksamistaan edistävästi

Toimiminen ihmissuhde- ja vuorovaikutustilanteissa	
Tyydyttävä T1	• käyttää psykologista tietoa toimiessaan työpaikan tavanomaisissa asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa.
Hyvä H2	• tietää roolien, normien ja ryhmädynamiikan merkityksen ihmisten välisessä toiminnassa sekä tunnistaa erilaisia johtamistapoja ja niiden vaikutusta työkulttuuriin.
Kiitettävä K3	• soveltaa psykologista tietoa toimiessaan työpaikan eri rooleissa ja toimii yhteistyökykyisesti erilaisista yhteiskunnallisista oloista ja kulttuuritaustoista lähtöisin olevien ihmisten kanssa.

Ympäristöosaaminen

Ympäristöosaaminen

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Opiskelija

- osaa noudattaa ympäristölainsäädäntöä sekä toimia *omanalan* laatu-, ympäristö- ja turvallisuusjärjestelmien ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- hallitsee ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren
- osaa toimia luonnon monimuotoisuuden säilyttäen
- osaa sopeutua ilmastonmuutokseen työ- ja toimintatapavalinnoilla
- osaa edistää energia- ja materiaalitehokkuutta ja ehkäisee jätteiden syntyä
- osaa omassa toiminnassaan ottaa huomioon mahdolliset ympäristövaikutukset, kuten päästöt ilmaan, veteen tai maaperään
- osaa lajitella jätteet ja hyödyntää kierrätyksen mahdollisuudet *omalla alallaan.*

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Lainsäädännön, turvallisuusjärjestelmien ja kestävän kehityksen periaatteiden noudattaminen	
Tyydyttävä T1	• noudattaa ohjattuna keskeisiä ympäristöön liittyviä säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita • toimii ohjattuna ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmien mukaisesti • ei vahingoita toiminnallaan ympäristöä • toimii ohjattuna ekotehokkaasti • vaalii ohjattuna kulttuuriperintöä ammatissaan • toimii työssään suvaitsevasti
Hyvä H2	• noudattaa keskeisiä ympäristöön liittyviä säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita • toimii ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmien mukaisesti • perustaa toimintansa ympäristön kunnioittamiseen • toimii ekotehokkaasti • vaalii kulttuuriperintöä ammatissaan • kunnioittaa kanssaihmisten arvoja ja oikeuksia
Kiitettävä K3	• noudattaa keskeisiä ympäristöön liittyviä säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita sekä ennakoi tulevia muutoksia • osallistuu aktiivisesti työpaikkansa ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmien rakentamiseen ja/tai kehittämiseen • perustaa toimintansa esimerkilliseen ympäristön kunnioittamiseen • toimii ekotehokkuutta edistäen • osallistuu aktiivisesti lähiympäristönsä kulttuuriperinnön vaalimiseen ja edistää sitä ammatissaan • kunnioittaa kanssaihmisten arvoja ja oikeuksia ja pyrkii noudattamaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita

Elinkaariajattelun toteuttaminen	
Tyydyttävä T1	• valitsee ohjattuna sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä
Hyvä H2	• valitsee sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä
Kiitettävä K3	• valitsee sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä sekä perustelee valintansa

Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen	
Tyydyttävä T1	• pyrkii toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen
Hyvä H2	• pyrkii aktiivisesti toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen
Kiitettävä K3	• edistää toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	
Tyydyttävä T1	• valitsee ohjattuna työ- ja toimintatavat, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen on mahdollista
Hyvä H2	• valitsee työ- ja toimintatavat, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen on mahdollista
Kiitettävä K3	• edistää sellaisten työ- ja toimintatapojen käyttöä, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen on mahdollista

Energia- ja materiaalitehokkuuden edistäminen sekä jätteiden synnyn ehkäiseminen	
Tyydyttävä T1	• valitsee ohjattuna energiatehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja • huomioi ohjattuna materiaalitehokkuuden valinnoissaan • ehkäisee ohjattuna jätteiden syntyä tavanomaisissa työtehtävissä
Hyvä H2	• valitsee energiatehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja • huomioi materiaalitehokkuuden valinnoissaan • ehkäisee jätteiden syntyä
Kiitettävä K3	• edistää energiatehokasta välineiden ja materiaalien käyttöä • edistää tehokasta materiaalien käyttöä • toimii aktiivisesti jätteiden synnyn ehkäisemiseksi

Toiminnan ympäristövaikutuksien huomioon ottaminen	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa ohjattuna toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään • havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ohjattuna ratkaisuehdotuksia • pyrkii toiminnallaan estämään päästöjen syntymistä
Hyvä H2	• tunnistaa toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään • havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ratkaisuehdotuksia • ohjaa omalla esimerkillään estämään päästöjen syntymistä
Kiitettävä K3	• ennakoi toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään • havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ratkaisuja • ohjaa aktiivisesti omalla esimerkillään estämään päästöjen syntymistä

Jätteiden lajittelu ja kierrätys	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa ohjeiden mukaisesti tutut jätejakeet • lajittelee syntyvän jätteen ohjatusti tavanomaisissa työtehtävissä ja pyrkii hyödyntämään kierrätyksen mahdollisuudet • arvioi ohjattuna kustannussäästöjä.
Hyvä H2	• tunnistaa jätejakeet • lajittelee jätteet ohjeiden mukaan ja hyödyntää kierrätyksen mahdollisuudet • arvioi kustannussäästöjä.
Kiitettävä K3	• tunnistaa itsenäisesti jätejakeet • lajittelee jätteet ja etsii uusia kierrätyksen mahdollisuuksia • ohjaa kustannussäästöihin.

6.22. Taksikuljetukset, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- palvelutehtävässään tiedottaa, neuvoa ja opastaa asiakasta taksiliikenteestä
- toimia erilaisien asiakasryhmien kanssa palvelu- ja vuorovaikutustilanteessa alan eettisten ohjeiden mukaan
- kuljettaa taksia asiakasystävällisesti
- vastaanottaa ja vastata kutsuun sekä osaa toimia ennakkokutsutilanteessa
- käyttää käytössä olevaa taksamittarijärjestelmää sujuvasti asiakkaan maksaessa eri maksutavoilla
- taksiliikenteessä yleisesti käytössä olevien lipputuotteiden käsittelyn
- tehdä tilityksen
- toimittaa löytötavarat asianmukaiseen paikkaan
- käsitellä ja kuljettaa rahtia taksissa
- kuljettaa taksia turvallisesti ja taloudellisesti erilaisissa liikenneympäristöissä ja ajo-olosuhteissa
- toimia tilanteen mukaisesti ristiriita- ja konfliktitilanteissa
- määritellä taksinkuljettajan työ- ja lepoajat sekä osaa käyttää niihin liittyviä laitteita tai asiakirjoja
- kertoa pääpiirteittäin taksiyrityksen tulo- ja menorakenteen
- vaikuttaa omalla toiminnallaan positiivisen tuloksen syntymiseen kuljetustehtävän aikana
- toimia ajovuorolistojen edellyttämällä tavalla
- suorittaa taksinkuljettajan ammattipätevyyskokeen
- toimia annettujen ohjeiden ja säädöksien mukaan koululaiskuljetuksissa taksiliikenteessä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa suorittamalla henkilö- tai tavarankuljetuksen tilauksen mukaisesti. Hän ajaa tilausajosuorituksen vähintään B-luokan ajoneuvolla. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suorittaa omaa työtään ohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• suoriutuu itsenäisesti annetusta tehtävästä
Kiitettävä K3	• noudattaa työsuunnitelmaa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa kuljetusalan perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa kuljetusalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet sekä työympäristön
Kiitettävä K3	• suoriutuu kuljetusalan prosessista vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Taksin ajoon lähtötarkastus	
Tyydyttävä T1	• tarkastaa ennen ajoon lähtöä ohjekirjan mukaan
Hyvä H2	• tekee ajoon lähtötarkastukset itsenäisesti
Kiitettävä K3	• korjaa tarkastuksessa havaitut puutteet ja tekee tarvittavat täydennykset asianmukaisesti

Asiakaspalvelu taksiliikenteessä	
Tyydyttävä T1	• toimii perusasiakaspalvelutilanteessa asiallisesti
Hyvä H2	• toimii itsenäisesti erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
Kiitettävä K3	• tiedottaa, neuvoa ja opastaa eri asiakasryhmiä palveluja vuorovaikutustilanteessa sujuvasti • jättää asiakkaan turvallisesti ja ohjeiden sekä määräyksien edellyttämällä tavalla

Taksamittarin ja taksapäätöksen käyttö	
Tyydyttävä T1	• hallitsee taksamittarin peruskäytön ja tietää taksapäätöksen sisällön
Hyvä H2	• käyttää taksamittaria lähes itsenäisesti ja tunnistaa erilaiset lipputuotteet
Kiitettävä K3	• käyttää oikein ja sujuvasti yleisesti käytössä olevaa taksamittarijärjestelmää sekä myy ja käsittelee erilaisia lipputuotteita

Tavarankuljetus taksiliikenteessä	
Tyydyttävä T1	• kuljettaa ohjattuna rahtia taksissa
Hyvä H2	• kuljettaa lähes itsenäisesti rahtia ja käyttää niihin kuuluvia asiakirjoja
Kiitettävä K3	• kuljettaa rahtia ja käyttää niihin kuuluvia asiakirjoja ja informoi asiakasta tavarankuljetuksesta taksissa

Koululaiskuljetukset	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa koululaiskuljetuksiin liittyvät vaaratilanteet, mutta vaatii opastusta niiden välttämiseksi
Hyvä H2	• toimii ennakoiden ja vaaratilanteita välttäen
Kiitettävä K3	• toimii koululaiskuljetuksista annettujen säädöksien ja ohjeiden mukaisesti

Kutsu	
Tyydyttävä T1	• vastaanottaa kutsun ja vastaa siihen
Hyvä H2	• vastaanottaa kutsun ja vastaa siihen sekä tunnistaa asiakkaan erityistarpeet
Kiitettävä K3	• toimii ennakkokutsutilanteessa ja huomioida asiakkaan erityistarpeet

Turvallinen ja taloudellinen ajo	
Tyydyttävä T1	• suorittaa taksinkuljettajan ajoluvan.
Hyvä H2	• kuljettaa taksia itsenäisesti erilaisissa liikenneympäristöissä.
Kiitettävä K3	• kuljettaa taksia turvallisesti ja taloudellisesti erilaisissa liikenneympäristöissä.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Lainsäädäntö, ohjeet ja määräykset	
Tyydyttävä T1	• tietää ja noudattaa ajo- ja lepoajoista annettuja määräyksiä
Hyvä H2	• toimia lähes itsenäisesti taksiliikennettä ohjaavien säädösten mukaan liikenteessä
Kiitettävä K3	• toimii itsenäisesti kaikkien määräysten ja ohjeiden mukaisesti liikenteessä sekä toimittaa edelleen löytötavarat

Toiminta konflikti tilanteissa	
Tyydyttävä T1	• toimii asiallisesti ristiriita ja reklamaatiotilanteessa
Hyvä H2	• tietää pääosin heitteillejättöä koskevat säädökset ja järjestyksen pitämiseen liittyvät toimet
Kiitettävä K3	• tietää säädökset ja toimii oikein erilaisissa ristiriitatilanteissa taksiliikenteessä

Taksiliikenteen yrittäjälähtöisyys	
Tyydyttävä T1	• pyrkii toimimaan myönteistä yrityskuvaa edistäen
Hyvä H2	• toimii myönteistä yrityskuvaa edistäen
Kiitettävä K3	• tietää taksiliikenteeseen vaikuttavien tulojen ja kustannuksien perusteet ja pyrkii vaikuttamaan myönteisesti niihin omalla toiminnallaan

Koululaiskuljetuksien säädökset	
Tyydyttävä T1	• tietää LVM asetuksen, mutta ei pysty soveltamaan asetusta käytännössä ilman ohjausta.
Hyvä H2	• toimii pääsääntöisesti LVM:n asetuksen mukaisesti, mutta tarvitsee vielä ohjausta.
Kiitettävä K3	• toimii LVM antaman asetuksen mukaisesti koululaiskuljetuksissa.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita, tietää työvireyteen vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskentelee asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa sekä johdattaa asiakkaan vuorovaikutustilanteeseen

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.23. Tavaran keräily ja lähetys, 30 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- käyttää keräilydokumentteja
- suorittaa keräilyn
- käyttää keräilyssä tarvittavia peruslaitteita ja työvälineitä
- oikeanlaisen pakkaustavan ja tarvittavat pakkausmerkinnät
- lähetystekniikan
- erilaiset kuljetusdokumentit
- erilaiset rahditusperusteet
- kuljetuspalvelutarjonnan
- kuormanvarmistamisen periaatteet
- välttää hävikin syntymistä työssään
- jätteiden lajittelun
- työssään vaadittavan asiakaspalvelun
- noudattaa työturvallisuusohjeita
- toimia työryhmän jäsenenä.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja

- suorittaa tulityökortin.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä keräilyn ja lähettämisen tehtävät varastossa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä H2	• tekee itsenäisesti työsuunnitelman
Kiitettävä K3	• noudattaa toteuttamiskelpoista työsuunnitelmaansa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa varastoalan perustehtäviä annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa varastoalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet
Kiitettävä K3	• suoriutuu keskeisistä varastoalan tehtävistä vastuullisesti ja turvallisesti, arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Keräily- ja lähetysdokumenttien hallinta sekä pakkausten merkinnät	
Tyydyttävä T1	• käyttää erilaisia keräily- ja lähetysdokumentteja ja tunnistaa pakkausten varoitus- ja käsittelymerkinnät
Hyvä H2	• tulkitsee erilaisten keräily- ja lähetysdokumenttien tietoja sekä merkitsee lähetykset asianmukaisilla osoite-, varoitus- ja käsittelymerkinnöillä
Kiitettävä K3	• käyttää keräily- ja lähetysdokumentteja ja perustelee tekemänsä ratkaisut sekä merkitsee lähetykset asianmukaisilla osoite-, varoitus- ja käsittelymerkinnöillä

Keräilyn suorittaminen ja keräily-yksiköt	
Tyydyttävä T1	• tekee keräilyn ohjattuna ohjeiden mukaisesti ja tuntee yleisimmät keräily-yksiköt
Hyvä H2	• valitsee oikean keräily-yksikön ja tehdä keräilyn ohjeiden mukaisesti
Kiitettävä K3	• suunnittelee ja tekee keräilyn itsenäisesti ja järjestelmällisesti tehokasta keräilyjärjestystä noudattaen ja valitsee oikeat keräily-yksiköt

Keräily- ja lähetystoimintojen työvälineiden hallinta ja käyttö	
Tyydyttävä T1	• käyttää keräily- ja lähetystoimintojen perustyövälineiden turvallista työtapaa noudattaen
Hyvä H2	• hallitsee erilaisia keräily- ja lähetystoimintojen työvälineitä turvallista työtapaa noudattaen
Kiitettävä K3	• käyttää erilaisia keräily- ja lähetystoimintojen työvälineitä suunnitelmallisesti ja virheettömästi turvallista työtapaa noudattaen

Pakkaustekniikka	
Tyydyttävä T1	• pakkaa tuotteet ohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• valitsee kuhunkin lähetykseen oikeanlaisen pakkauksen ja käyttää pakkausmateriaaleja yrityksen ympäristönsuojeluohjeiden mukaisesti
Kiitettävä K3	• hallitsee taloudellisen pakkaustekniikan ja noudattaa esimerkillisesti ympäristönsuojeluohjeita pakkausmateriaalien käytössä.

Lähetystekniikka	
Tyydyttävä T1	• valmistelee lähetyksen kuljetusta varten ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• hallitsee lähetystoiminnot asiakkaiden edellyttämällä tavalla
Kiitettävä K3	• hallitsee itsenäisesti ja perustellusti lähetystoiminnot asiakkaiden edellyttämällä tavalla sekä tuntee lähettäjän vastuut TKSL:n mukaisesti

Asiakaspalvelu	
Tyydyttävä T1	• käyttäytyy ja vastaa puhelimeen ohjeiden mukaisesti.
Hyvä H2	• pukeutuu ja toimii asiallisesti työtehtävän edellyttämällä tavalla.
Kiitettävä K3	• on aloitteellinen sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Kuljetuspakkaukset	
Tyydyttävä T1	• tuntee erilaisia kuljetuspakkausvaihtoehtoja
Hyvä H2	• valitsee oikean kuljetuspakkauksen ohjeiden mukaan
Kiitettävä K3	• perustelee kuljetuspakkauksen valinnan

Kuljetusdokumentit	
Tyydyttävä T1	• tietää tarvittavat kuljetusdokumentit
Hyvä H2	• käyttää erilaisia kuljetusdokumentteja
Kiitettävä K3	• tuntee kansainvälisten kuljetusten yleisimmät dokumentit ja tulkitsee niiden tietoja

Rahditusperusteet	
Tyydyttävä T1	• tietää erilaisia rahditusperusteita
Hyvä H2	• laskee rahditusperusteet
Kiitettävä K3	• tietää eri rahditusperusteiden kustannusvaikutukset

Tuote- ja asiakastuntemus	
Tyydyttävä T1	• tuntee osan yrityksen päätuoteryhmistä ja -asiakkaista
Hyvä H2	• tuntee yrityksen tuotteet ja keskeiset asiakkaat
Kiitettävä K3	• tuntee hyvin yrityksen tuotteet ja osaa tarvittavan asiakaspalvelun

Hävikin ehkäiseminen	
Tyydyttävä T1	• tiedostaa hävikin syntymisen syitä
Hyvä H2	• tiedostaa keräilyn aikana mahdolliset hävikkiriskit ja pyrkii hävikin ehkäisyyn
Kiitettävä K3	• tunnistaa hävikin syntymisen syyt hyvin ja kykenee ehkäisemään hävikkiä

Kuorman lastaus ja varmistaminen	
Tyydyttävä T1	• lastaa ja varmistaa kuorman ajoneuvoon ohjatusti
Hyvä H2	• hallitsee lastaamisen ja kuormanvarmistamisen perusasiat
Kiitettävä K3	• lastaa ja tekee kuorman varmistamisen ja sidonnan ohjeiden mukaan sekä hallitsee ajoneuvon kantavuus- ja painopisteasioissa hyvät perustiedot

Kuljetuspalvelutarjonta	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa eri kuljetuspalvelujen tarjoajat.
Hyvä H2	• tuntee keskeisimmät kuljetuspalvelujen tarjoajat ja hinnoittelun periaatteet.
Kiitettävä K3	• tietää hyvin kuljetuspalvelutarjonnan ja niiden tarkoituksenmukaisen käytön.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita sekä tietää työhyvinvointiin vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä.

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskennellä asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti sekä kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.24. Tavaran kuljettaminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- tehdä ajoneuvon ajoonlähtötarkastuksen
- kuormaukseen ja kuorman sitomiseen liittyvät määräykset ja ohjeet
- valmistella ajoneuvonsa kuormatilat kuormaus- tai purkausvalmiuteen
- valita kuormankäsittelylaitteen työtehtävän mukaisesti
- käyttää rahtikirjaa
- kuorman sijoittamisen ja varmistamisen
- noudattaa työturvallisuusohjeita
- työskennellä tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti huolehtien työympäristönsä järjestyksestä ja siisteydestä
- huomioida kuorman asettamat vaatimukset kuljetustehtävän aikana
- huolehtia ajoneuvon siisteydestä
- toimia ohjeiden ja määräysten mukaisesti työtehtävissä.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja suorittaa

- B-ajoneuvoluokan kuljettajatutkinnon
- kuljetustehtävän.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa suorittamalla annetun kuljetustehtävän säädösten ja kuljetettavan tavaran vaatimusten mukaisesti taloudellisesti ja tarkoituksenmukaista reittiä käyttäen. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtää
Hyvä H2	• tekee itsenäisesti työsuunnitelma
Kiitettävä K3	• noudattaa toteuttamiskelpoista työsuunnitelmaansa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa varastoalan perustehtäviä annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa varastoalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet
Kiitettävä K3	• suoriutuu keskeisistä varastoalan tehtävistä vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Ajoonlähtötarkastus	
Tyydyttävä T1	• tarkistaa ajoneuvon liikenneturvallisuuskunnon käyttöohjekirjan mukaan
Hyvä H2	• tarkistaa ajoneuvon liikenneturvallisuuskunnon ja ilmoittaa havaitsemistaan puutteista
Kiitettävä K3	• tarkistaa ajoneuvon liikenneturvallisuuskunnon ja suorittaa auton käyttäjälle kuuluvia toimenpiteitä

Kuljetustehtävän suorittaminen	
Tyydyttävä T1	• suorittaa kuljetustehtävän ja ottaa huomioon muut tiellä liikkujat
Hyvä H2	• suorittaa kuljetustehtävän vastuullisesti ja ennakoivaa ajotapaa noudattaen
Kiitettävä K3	• suorittaa kuljetustehtävän taloudellista ja ennakoivaa ajotapaa noudattaen huomioiden kuorman erityisvaatimukset

Rahtikirjan käyttäminen	
Tyydyttävä T1	• lukee ja ymmärtää rahtikirjan keskeiset tiedot
Hyvä H2	• täyttää ja käyttää rahtikirjaa
Kiitettävä K3	• käyttää erilaisia kuljetusasiakirjoja ja tekee tarvittaessa sähköiset kirjaukset

Kuormaaminen ja kuorman varmistaminen	
Tyydyttävä T1	• varmistaa kuorman kuormansidontaliinaa käyttäen • valmistelee kuormatilan ja kuormaa sen säädösten mukaisesti.
Hyvä H2	• käyttää kuormansidontavälineitä sekä ohjatusti kuormankäsittelylaitteita määräysten mukaisesti • kuormaa kuormatilan kuormauksen perusperiaatteiden mukaisesti käyttäen soveltuvia kuormankäsittelylaitteita.
Kiitettävä K3	• tarkastaa ja käyttää kuormansidonta- ja käsittelylaitteita määräysten mukaan sekä huomioi olosuhteiden vaikutukset turvalliseen ja taloudelliseen käyttöön • kuormaa mahdollisimman suuren hyötykuorman oikeassa purkujärjestyksessä.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Kuljetusyksiköt	
Tyydyttävä T1	• tietää yleisimmät kappaletavaroiden kuljetuksessa käytettävät kuljetusyksiköt
Hyvä H2	• tietää erilaisille kappaletavaroille soveltuvat kuljetusyksiköt
Kiitettävä K3	• valitsee erilaisille kappaletavaroille ja kuormatiloille soveltuvat kuljetusyksiköt

Lainsäädäntö	
Tyydyttävä T1	• suorittaa hyväksytysti B-luokan ajo-oikeuden.
Hyvä H2	• tietää, mistä alan lainsäädäntöön liittyvää tietoa löytyy.
Kiitettävä K3	• toimii ohjeiden ja säädösten mukaisesti kuljetustehtävässä.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita sekä tietää työhyvinvointiin vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä.

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskentelee asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.25. Tavaran vastaanotto ja säilytys, 30 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- vastaanottaa saapuvan tavaran
- laskea saapuvan tavaran yksiköt oikein ja verrata tavaraa dokumentteihin
- toimia tavaran varastointivaatimusten mukaisesti
- valita tavaralle oikean varastopaikan
- hyllytys- ja/tai pinontatekniikan
- käsitellä saapumisdokumentteja sekä osaa toimia oikein havaittuaan näkyvän tai piilevän vahingon
- käsitellä saapuvaa tavaraa sitä vahingoittamatta
- käyttää turvallisesti tavaran vastaanottoon tarvittavia työvälineitä ja – menetelmiä
- saapumistiedon päivityksen varastokirjanpitojärjestelmään
- toimia osana työtehtävänsä edellyttämää logistista järjestelmää
- alan keskeiset käsitteet
- tehdä työsopimuksen ja noudattaa annettuja työaikoja
- työskennellä työryhmän jäsenenä
- selvittää tavaran vastaanoton ja säilytyksen työvaiheet.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja

- suorittaa hygieniapassin.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä vastaanottoon ja säilyttämiseen liittyviä työtehtäviä varasto-työympäristössä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä H2	• tekee itsenäisesti työsuunnitelman
Kiitettävä K3	• noudattaa toteuttamiskelpoista työsuunnitelmaansa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa varastoalan perustehtäviä annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa varastoalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet
Kiitettävä K3	• suoriutuu keskeisistä varastoalan tehtävistä vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Vastaanoton suorittaminen	
Tyydyttävä T1	• tekee tavaran vastaanoton ohjattuna ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suunnittelee ja tekee vastaanoton ohjeiden mukaan
Kiitettävä K3	• tekee tavaran vastaanoton suunnitelmallisesti ja itsenäisesti

Saapumisdokumenttien hallinta	
Tyydyttävä T1	• käsittelee ja lukee saapumisdokumentteja ohjattuna ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• käsittelee erilaisia saapumisdokumentteja ja tulkita niissä olevaa tietoa ohjeiden mukaan
Kiitettävä K3	• hallitsee erilaisia saapumisdokumentteja ja tulkitsee niissä olevaa tietoa sekä toimittaa ne edelleen käsittelyyn

Saapuvan tavaran tarkastaminen	
Tyydyttävä T1	• tarkastaa saapuvan tavaran määrän ja kunnon sekä laatii varauman ohjatusti
Hyvä H2	• tarkastaa saapuvan tavaran ja laatii varauman tarvittaessa
Kiitettävä K3	• laatii varauman tarvittaessa ja tietää reklamaation (piilevä vahinko) tekemisen periaatteet sekä havaitsee hyvin mahdolliset määräpoikkeamat varastokirjanpitojärjestelmään

Saapumistiedon päivitys	
Tyydyttävä T1	• tekee saapumisilmoituksen jatkokäsittelyä varten
Hyvä H2	• tekee saapumisilmoituksen ja siirtää saapumistiedon ohjatusti varastokirjanpitojärjestelmään tilaustietojen päivityksen avulla
Kiitettävä K3	• tekee saapumisilmoituksen ja siirtää itsenäisesti saapumistiedon varastokirjanpitojärjestelmään tilaustietojen päivityksen avulla

Säilytyspaikan valinta	
Tyydyttävä T1	• siirtää ja sijoittaa tavarat varastopaikoille vahingoittamatta tavaraa ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• tuntee varasto-osoitejärjestelmän ja siirtää tuotteet oikeisiin paikkoihin
Kiitettävä K3	• tuntee varasto-osoitejärjestelmän muodostamisen periaatteet ja perustaa tarvittaessa uusia varastopaikkoja

Hävikin estäminen	
Tyydyttävä T1	• välttää hävikin aiheuttamista omassa työssään.
Hyvä H2	• tiedostaa varastoinnin aikana mahdolliset hävikkiriskit ja pyrkii hävikin minimointiin.
Kiitettävä K3	• tuntee hävikin syntymisen mahdolliset syyt hyvin ja ehkäisee toiminnallaan hävikkiä.

Vastaanoton ja säilytyksen työvälineiden hallinta ja käyttö	
Tyydyttävä T1	• käyttää vastaanoton ja säilytyksen perustyövälineitä turvallista työtapaa noudattaen
Hyvä H2	• käyttää erilaisia vastaanoton ja säilytyksen työvälineitä turvallista työtapaa noudattaen
Kiitettävä K3	• käyttää erilaisia vastaanoton ja säilytyksen työvälineitä suunnitelmallisesti ja virheettömästi turvallista työtapaa noudattaen

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Tuotetuntemus	
Tyydyttävä T1	• tuntee yritykseen tulevat päätuoteryhmät
Hyvä H2	• tuntee hyvin yritykseen tulevat tuotteet ja keskeiset tavaran toimittajat
Kiitettävä K3	• tuntee keskeisten tavaran toimittajien toimintatavat

Säilytyskalusto	
Tyydyttävä T1	• tuntee yleisimpiä säilytysratkaisuja
Hyvä H2	• tuntee hyvin erilaisia säilytysvaihtoehtoja
Kiitettävä K3	• tuntee hyvin erilaiset säilytysratkaisut ja pystyy perustelemaan säilytysratkaisuja

Hygieniaosaaminen	
Tyydyttävä T1	• suorittaa hygieniapassin
Hyvä H2	• suorittaa hygieniapassin
Kiitettävä K3	• suorittaa hygieniapassin

Kuormalavan käyttö	
Tyydyttävä T1	• tietää kuormalavan käytön yrityksessä.
Hyvä H2	• tietää mitä kuormalavan käyttö edellyttää ja mitä standardeja siihen liittyy ja tuntee yrityksen toimintatavat
Kiitettävä K3	• tietää mitä kuormalavan käyttö edellyttää ja mitä standardeja siihen liittyy ja tuntee yrityksen toimintatavat ja noudattaa niitä hyvin työssään

Logistinen järjestelmä	
Tyydyttävä T1	• tietää yrityksen osto- ja myyntitoimintojen vaikutukset varastoon
Hyvä H2	• selvittää osto- ja myyntitoimintojen perusperiaatteet
Kiitettävä K3	• arvioi oston ja myynnin vaikutusta varaston toimintaan

Työsopimus	
Tyydyttävä T1	• tietää työsopimuksen syntymisen periaatteet.
Hyvä H2	• selvittää työsopimuksesta sopijaosapuolten oikeudet ja velvollisuudet.
Kiitettävä K3	• tuntee työsopimusjärjestelmän toimintaa ja tarkastaa työehtosopimuksista työsuhteen ehdot.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita sekä tietää työhyvinvointiin vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskentelee asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.26. Terminaalitoiminnot ja lastaus, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- asennoitua ammattikuljettajan tehtävien edellyttämällä tavalla
- käyttää ja tulkita telemaattisia järjestelmiä
- määritellä ja laskea työtehtävässään rahdituspainon
- käyttää kuljetusasiakirjoja
- pakata, tulkita ja tehdä yleisimpien pakkausten ja kuljetusyksiköiden merkinnät
- käyttää tavaraterminaalissa olevia apu – ja kuormankäsittelylaitteita
- vastaanottaa ja säilyttää tavaroita
- kerätä ja lähettää tavaroita
- kuormata, varmistaa ja purkaa erilaisia kappaleita säädösten ja määräysten mukaan kuorma- tai linja-auton kuormatiloissa
- toimia kuormantekijän vastuiden ja velvollisuuksien mukaisesti kuormaustehtävässä
- huolehtia työympäristönsä järjestyksestä ja siisteydestä
- ottaa tehtävissään huomioon terveyteen, turvallisuuteen ja toimintakykyyn vaikuttavat asiat
- noudattaa työssään yrittäjyyden ja sisäisen yrittäjyyden periaatteita ja laatujärjestelmien vaatimuksia
- toimia ohjeiden ja määräysten mukaisesti työtilanteissa
- toimia asiakaspalvelutilanteissa
- alansa työturvallisuusohjeet.

Lisäksi opiskelija tai tutkinnon suorittaja suorittaa

- ADR-peruskurssin.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa valmistelemalla sekä kuormaamalla kappaletavaralähetyksen tavaraterminaalissa sekä valmistelemalla kuormaamiseen käytettävän kuorma- tai linja-auton kuormatilan ja välineet sekä kuormaamalla ja varmistamalla kuorman kuljetuksen edellyttämään kuormatilaan. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suorittaa omaa työtään ohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• suoriutuu itsenäisesti annetusta tehtävästä
Kiitettävä K3	• noudattaa työsuunnitelmaa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa kuljetusalan perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa kuljetusalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet sekä työympäristön
Kiitettävä K3	• suoriutuu kuljetusalan prosessista vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Terminaalitoiminnot	
Tyydyttävä T1	• ohjattuna punnitsee, kuutioi ja lavametrittää erilaisia tavaroita • lukee ja ymmärtää kuljetusasiakirjoista keskeiset tiedot
Hyvä H2	• rahdittaa itsenäisesti yleisimpiä kuljetettavia tavaroita • käyttää erilaisia kuljetusasiakirjoja
Kiitettävä K3	• rahdittaa itsenäisesti yleisimpiä kuljetettavia tavaroita ja neuvoo rahditusasioissa asiakasta • käyttää erilaisia kuljetusasiakirjoja ja tekee tarvittaessa sähköiset kirjaukset

Tavaran käsittely	
Tyydyttävä T1	• tekee ohjattuna kestävän pakkauksen • purkaa ja vastaanottaa tavaran ohjattuna • tekee tavaran keräilyn ohjattuna
Hyvä H2	• pakkaa tavarat ja käyttää keskeisiä pakkausmerkintöjä ohjattuna • vastaanottaa ja sijoittaa tavaran ohjeiden mukaan • tekee tavaran keräilyn ja valmistelee tavaran kuljetusta varten ohjeiden mukaan
Kiitettävä K3	• pakkaa tavaran kuljetuksen edellyttämällä tavalla • vastaanottaa ja sijoittaa tavaran määrättyyn paikkaan • kerää tavarat ja sijoittaa ne oikeisiin lähetyspaikkoihin

Kuormaaminen ja kuorman varmistaminen	
Tyydyttävä T1	• ohjattuna tarkastaa ja käyttää kuormansidontavälineitä ja haarukkavaunua • valmistelee kuorma-auton kuormatilan ja kuormaa sen säädösten mukaisesti • varmistaa yksittäisen kappaleen määräysten mukaisesti
Hyvä H2	• itsenäisesti käyttää kuormansidontavälineitä sekä ohjatusti kuormankäsittelylaitteita määräysten mukaisesti • kuormaa kuorma-auton kuormatilan kuormauksen perusperiaatteiden mukaisesti käyttäen soveltuvia kuormankäsittelylaitteita • käyttää kollien sijoittelua ja tuentaa kuorman varmistuksen apukeinona
Kiitettävä K3	• tarkastaa ja käyttää kuormansidonta- ja käsittelylaitteita määräysten mukaan sekä huomioi olosuhteiden vaikutukset turvalliseen ja taloudelliseen käyttöön • kuormaa kuorma-autoon mahdollisimman suuren hyötykuorman oikeassa purkujärjestyksessä • soveltaa tarvittavia kuorman varmistuksen keinoja määräysten ja ohjeiden mukaisesti

Työympäristö	
Tyydyttävä T1	• pitää tarvittavat työvälineet ja asiakirjat siisteinä ja järjestyksessä sekä siivoaa työympäristönsä
Hyvä H2	• lajittelee työssä syntyneet jätteet
Kiitettävä K3	• toteuttaa työssään kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia valintoja

Asiakaspalvelu	
Tyydyttävä T1	• käyttäytyy ja vastaa puhelimeen työtehtävän edellyttämällä tavalla.
Hyvä H2	• pukeutuu ja toimii asiallisesti työtehtävän edellyttämällä tavalla.
Kiitettävä K3	• on aloitteellinen sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Kuljetusyksiköt	
Tyydyttävä T1	• tietää yleisimmät kappaletavaroiden kuljetuksessa käytettävät kuljetusyksiköt
Hyvä H2	• tietää erilaisille kappaletavaroille soveltuvat kuljetusyksiköt
Kiitettävä K3	• valitsee erilaisille kappaletavaroille ja kuormatiloille soveltuvat kuljetusyksiköt

Kuormantekijän vastuut ja velvollisuudet	
Tyydyttävä T1	• tietää kuormantekijän vastuiden ja velvollisuuksien merkityksen kuormauksessa
Hyvä H2	• tietää kuormantekijän vastuut ja velvollisuudet sekä huomioi ajoneuvon suurimmat sallitut massat
Kiitettävä K3	• soveltaa tietoa erilaisten kappaletavarakuljetuksien lähetyksissä

Laatu- ja ympäristöjärjestelmät	
Tyydyttävä T1	• tietää yleisimmät käytössä olevat laatu- ja ympäristöjärjestelmät
Hyvä H2	• selvittää laatu- ja ympäristöjärjestelmien perusperiaatteet
Kiitettävä K3	• tietää laatu- ja ympäristöjärjestelmien merkityksen yrityksen toiminnassa

Yrittäjyys	
Tyydyttävä T1	• noudattaa ohjattuna työssään taloudellisen työskentelyn periaatteita • tietää työsopimuksen syntymisen periaatteet
Hyvä H2	• noudattaa työssään sisäisen yrittäjyyden periaatteita • selvittää työsopimuksesta sopijaosapuolten oikeudet ja velvollisuudet
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työtään yrityksen taloudellisten ja laadullisten tavoitteiden suuntaisesti • tuntee työsopimusosapuolten oikeudet ja velvollisuudet työmarkkinajärjestelmän osana

Logistiset ja telemaattiset järjestelmät	
Tyydyttävä T1	• tietää telemaattisen järjestelmän merkityksen rahdinkuljetuksessa.
Hyvä H2	• selvittää kuljetuslogistiikan järjestelmän perusperiaatteet.
Kiitettävä K3	• arvioi ja soveltaa sekä kehittää omaa toimintaansa erilaisissa logistisissa järjestelmissä.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita ja tietää työvireyteen vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskentelee asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• johdattaa asiakkaan vuorovaikutustilanteeseen

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.27. Tilausajoliikenteenkuljettajan tehtävät, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- palvelutehtävässään tiedottaa, neuvoa ja opastaa asiakasta perustilausajoliikenteessä
- toimia erilaisien asiakasryhmien kanssa palvelu- ja vuorovaikutustilanteessa
- suunnitella tilausajon kotimaanliikenteeseen
- käsitellä kotimaan liikenteeseen liittyviä tilausajojen asiakirjoja
- kuljettaa linja-autoa turvallisesti ja taloudellisesti erilaisissa liikenneympäristöissä ja ajo-olosuhteissa
- toimia oikein onnettomuustilanteessa
- käyttää ajo- ja lepoaikaa mittaavia laitteita säädösten edellyttämällä tavalla
- määritellä ja soveltaa säädösten mukaisesti linja-autonkuljettajan ajo- ja lepoaikoja
- suunnistaa haluttuun kohteeseen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa suorittamalla kuljetustehtävät tilausajoliikenteessä vähintään D1-luokan linja-autolla. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suorittaa omaa työtään ohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• suoriutuu itsenäisesti annetusta tehtävästä
Kiitettävä K3	• noudattaa työsuunnitelmaa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa kuljetusalan perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa kuljetusalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet sekä työympäristön
Kiitettävä K3	• suoriutuu kuljetusalan prosessista vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Linja-auton ajoon lähtötarkastus	
Tyydyttävä T1	• tekee tarkastukset ennen ajoon lähtöä ohjekirjan mukaan
Hyvä H2	• tarkistaa linja-auton liikenneturvallisuuskunnon ja ilmoittaa havaitsemistaan puutteista
Kiitettävä K3	• tarkistaa linja-auton liikenneturvallisuuskunnon ja suorittaa kuljettajalle kuuluvia toimenpiteitä

Asiakaspalvelu tilausajoliikenteessä	
Tyydyttävä T1	• toimii normaalissa asiakaspalvelutilanteessa asiallisesti
Hyvä H2	• toimi itsenäisesti erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa
Kiitettävä K3	• tiedottaa, neuvoo ja opastaa eri asiakasryhmiä palveluja vuorovaikutustilanteessa sujuvasti • ottaa ja jättää asiakkaat turvallisesti ja ohjeiden edellyttämällä tavalla

Ajon suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suunnitelee yksinkertaisen ajettavan tilausajoreitin
Hyvä H2	• suunnittelee tilausajoreitin ja -aikataulun
Kiitettävä K3	• tekee omatoimisesti tilausajosuunnitelman huomioiden ajo- ja lepoajoista annetut säädökset sekä asiakkaan toiveet

Asiakirjojen käsittely	
Tyydyttävä T1	• ottaa kuittauksen asiakkaalta tilausajomääräykseen
Hyvä H2	• tietää tilausajomääräyksen sisällön
Kiitettävä K3	• informoi asiakasta tilausajomääräyksen sisällöstä sekä kirjaa mahdolliset poikkeamat

Suunnistus	
Tyydyttävä T1	• paikantaa kartalta lähtöpaikan ja kohteen sekä osittaa kartalta optimaalisimman reitin
Hyvä H2	• paikantaa itsensä kartalta matkan eri vaiheissa
Kiitettävä K3	• ajaa optimaalisinta tai asiakkaan toivomaa reit-tiä kohteeseen

Turvallinen ja taloudellinen ajo	
Tyydyttävä T1	• kuljettaa linja-autoa turvallisesti erilaisissa liikenneympäristöissä.
Hyvä H2	• kuljettaa linja-autoa turvallisesti ja taloudellisesti helpossa liikenneympäristössä.
Kiitettävä K3	• kuljettaa linja-autoa turvallisesti ja taloudellisesti kaupunkiliikenteessä.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Lainsäädäntö, ohjeet ja määräykset	
Tyydyttävä T1	• noudattaa ajo- ja lepoajoista annettuja määräyksiä
Hyvä H2	• toimii lähes itsenäisesti linja-autoliikennettä ohjaavien säädösten mukaan liikenteessä
Kiitettävä K3	• toimii itsenäisesti kaikkien määräysten ja ohjeiden mukaisesti liikenteessä sekä toimittaa löytötavarat ohjeiden mukaisesti

Linja-autoliikenteen yrittäjälähtöisyys	
Tyydyttävä T1	• pyrkii toimimaan myönteistä yrityskuvaa edistäen.
Hyvä H2	• toimii myönteistä yrityskuvaa edistäen.
Kiitettävä K3	• tietää linja-autoliikenteeseen vaikuttavien tulojen ja kustannuksien perusteet ja pyrkii vaikuttamaan myönteisesti niihin omalla toiminnallaan.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita, tietää työvireyteen vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä.

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskentelee asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa sekä johdattaa asiakkaan vuorovaikutustilanteeseen

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.28. Trukinkuljettajan tehtävät, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ajaa ja työskennellä vastapaino-, tukipyörä- tai työntömastotrukilla turvallisesti
- trukin toimintaperiaatteet ja tehdä päivittäiset huoltotoimet
- suorittaa ajoonlähtö- ja lopetustoimet
- pinoamistekniikan lattialle, hyllytyksen ja ajoneuvon lastaukseen tai purkamisen
- työskennellä ergonomisesti sekä ympäristöä säästäviä työtapoja ja työturvallisuusohjeita noudattaen
- työskennellä tarkoituksenmukaisesti ja kustannustehokkaasti huolehtien työympäristönsä järjestyksestä ja siisteydestä
- vastuuvakuutuksen merkityksen
- ensiapu 1-kurssia vastaavat tiedot ja taidot.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja

- suorittaa työturvakortin
- tietää määräaikaishuollossa tehtävät korjaukset.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä trukinkuljettajan tehtäviä varastossa, terminaalissa tai muussa vastaavassa paikassa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä H2	• tekee itsenäisesti työsuunnitelman
Kiitettävä K3	• noudattaa toteuttamiskelpoista työsuunnitelmaansa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa varastoalan perustehtäviä annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa varastoalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet
Kiitettävä K3	• suoriutuu keskeisistä varastoalan tehtävistä vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Trukin käsittely ja ajaminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää trukkia turvamääräyksiä noudattaen
Hyvä H2	• toimii maltillisesti ja varovaisesti turvamääräyksiä noudattaen ja tekee työtehtäviä itsenäisesti • tuntee trukinkuljettajan vastuut, velvollisuudet ja noudattaa niitä
Kiitettävä K3	• työskentelee itsenäisesti vaativimmissakin työtehtävissä ja kehittää omaa työtänsä sekä analysoimaan eri työmenetelmien vaikutuksia • asennoituu oikein työtehtäväänsä

Trukin päivittäinen huoltaminen	
Tyydyttävä T1	• lataa ja vesittää trukin akun ja vaihtaa nestekaasusäiliön tai tankkaa trukin turvallista työtapaa noudattaen ja ilmoittaa mahdollisista puutteista
Hyvä H2	• pitää trukin toimintakuntoisina ja vie trukin oikeaaikaisesti lataukseen, vaihtaa kaasusäiliön tai tankkaa trukin sekä tietää kuka vastaa määräaikaishuolloista
Kiitettävä K3	• pitää laitteet toimintakuntoisia ja arvioi trukin kuntoa ja antaa oikeaa tietoa vioista ja toimintapuutteista

Ajoonlähtö- ja lopetustarkastusten hallinta	
Tyydyttävä T1	• tekee ajoonlähtö- ja lopetustarkastuksen ohjekirjaa apuna käyttäen
Hyvä H2	• tekee ajoonlähtö- ja lopetustarkastuksen ohjeiden mukaan
Kiitettävä K3	• suorittaa ajoonlähtötarkastuksen sujuvasti ja opastaa tarvittaessa muita

Pinoamistekniikka sekä hyllytys ja auton lastaus tai purku	
Tyydyttävä T1	• pinoaa tavaraa lattialle työturvallisuus-määräyksiä noudattaen.
Hyvä H2	• suorittaa hyllytyksen ja ajoneuvon lastaamisen ja purkamisen.
Kiitettävä K3	• suorittaa hyllytyksen ja ajoneuvon lastaamisen ja purkamisen itsenäisesti ja sujuvasti.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Trukin rakenteen ja toiminnan tunteminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee trukin keskeiset toimintaperiaatteet ja rakenteen
Hyvä H2	• tuntee trukin rakenteet niin, että pystyy raportoimaan toimintahäiriöistä, vioista tai puutteista.
Kiitettävä K3	• tuntee trukin rakenteet ja toimintaperiaatteet niin, että pystyy tekemään sovitut päivittäishuollot

Lisälaitteiden, työkoneiden ja trukkityyppien tuntemus	
Tyydyttävä T1	• käyttää trukin lisälaitteita turvallisesti
Hyvä H2	• liittää ja käyttää trukissa mahdollisia lisälaitteita tai valita oikean trukkityypin kyseiseen tehtävään
Kiitettävä K3	• valitsee eri trukkityyppejä tai työkoneita erilaisiin tehtäviin ja käyttää lisälaitteita tarkoituksen mukaisesti

Lainsäädäntö	
Tyydyttävä T1	• tietää trukinkuljettajaa koskevan lainsäädännön keskeiset tekijät • tuntee vastuuvakuutusten korvausperiaatteet
Hyvä H2	• tunnistaa hyvin lainsäädännön ja sen tuomat rajoitukset toimintaan • tietää säädösten velvoitteet trukkikuljetuksen suorittajalle vahinkotapauksissa
Kiitettävä K3	• tietää hyvin keskeisen lainsäädännön ja noudattaa käytännössä sitä • osaa kartoittaa yksinkertaisin menetelmin vahinkojen riskejä ja arvioida vakuutustarvetta

Työturvakortti	
Tyydyttävä T1	• suorittaa työturvakortin
Hyvä H2	• suorittaa työturvakortin
Kiitettävä K3	• suorittaa työturvakortin

Ensiapukoulutus	
Tyydyttävä T1	• suorittaa EA1-kortin tai vastaavan.
Hyvä H2	• suorittaa EA1-kortin tai vastaavan.
Kiitettävä K3	• suorittaa EA1-kortin tai vastaavan.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita sekä tietää työhyvinvointiin vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskennellä asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.29. Työkoneiden käyttö ja huolto, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- tarkistaa käyttämänsä työkoneen käyttökelpoisuuden ja turvallisuuden sekä tehdä tarvittavat toimenpiteet
- suorittaa päivittäiset huoltotoimet ja tehdä koneen ylläpitohuoltotöitä käyttöohjeen mukaisesti sekä huolehtia koneen siisteydestä ja puhtaudesta
- valita ja kiinnittää työkoneen varusteet työtehtävän mukaisesti
- tehdä työkoneella perustehtäviä ja ottaa huomioon muuttuvien olosuhteiden asettamat vaatimukset tehtävän aikana
- yleisimpien ajettavien työkoneiden (kaivukoneet, kuormaajat, traktorit ja kuljetusvälineet) käytön perusasiat
- työskennellä taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti sekä käyttää henkilökohtaisia suojavälineitä ja noudattaa työturvallisuusohjeita
- suorittaa noston kuormauslaitteella turvallisia menetelmiä käyttäen
- toimia merkinantajana nostoissa
- määrittää taakan painon ottaa huomioon kuormattavan kohteen kantavuuden
- lajitella huollossa syntyvät jätteet ja työtehtävässä esiin tulevat kierrätyskelpoiset materiaalit.

Lisäksi opiskelija tai tutkinnon suorittaja

- suorittaa T-luokan ajokortin.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä työkoneen käyttöön liittyvää työtä valitulle konetyypille tyypillisessä työympäristössä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1.TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suorittaa omaa työtään ohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• suoriutuu itsenäisesti annetusta tehtävästä
Kiitettävä K3	• noudattaa työsuunnitelmaa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa logistiikka-alan perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa logistiikka-alan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet sekä työympäristön
Kiitettävä K3	• suoriutuu logistiikka-alan prosessista vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIEN HALLINTA

Työkoneen käyttökelpoisuus ja turvallisuustarkastus	
Tyydyttävä T1	• tarkastaa ohjatusti työkoneen käyttökelpoisuuden ja turvallisuuden • täydentää nestemäärät ohjeiden mukaan • puhdistaa koneen ja suorittaa ennakoivaa huoltoa ohjattuna
Hyvä H2	• tarkastaa työkoneen käyttökelpoisuuden ja turvallisuuden käyttöohjekirjaa apuna käyttäen • täydentää nestemäärät käyttöohjeen mukaisesti sekä huomaa selvät viat tai poikkeamat • puhdistaa koneen ja suorittaa ennakoivaa huoltoa annettujen ohjeiden mukaan
Kiitettävä K3	• tekee itsenäisesti käyttökelpoisuustarkastuksen ja korjata havaitsemansa virheet • tunnistaa tehtävän suorittamisen estävät viat sekä tarkastaa työkoneen ja varusteet tehtävän suorituksen jälkeen • huolehtii koneen puhdistamisesta ja ennakoivan huollon suorittamisesta olosuhteiden mukaan

Työvälineiden valinta, työkoneen varustelu ja työkoneella työskentely	
Tyydyttävä T1	• vaihtaa ja käyttää koneen työlaitteita ohjattuna • tekee työkoneella ohjatusti yksinkertaisia työtehtäviä helpoissa olosuhteissa.
Hyvä H2	• vaihtaa ja käyttää koneen työlaitteita annettujen ohjeiden mukaan sekä pyrkii toimimaan siten, että koneelle tai varusteille ei aiheudu vahinkoja • tekee työkoneella yksinkertaisia tehtäviä ohjeiden mukaisesti pyrkien esteettisesti hyvään lopputulokseen.
Kiitettävä K3	• vaihtaa, säätää ja käyttää koneen työlaitteita työvaiheiden mukaan • tekee työkoneella yksinkertaisia tehtäviä itsenäisesti sekä pyrkii esteettisesti hyvään lopputulokseen.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Ohjekirjojen käyttö	
Tyydyttävä T1	• paikantaa päivittäiset voitelukohteet käyttöohjekirjan avulla
Hyvä H2	• paikantaa voitelu- ja huoltokohteet käyttöohjekirjan avulla
Kiitettävä K3	• paikantaa voitelu- ja huoltokohteet sekä valitsee tarvittavat aineet ja materiaalit käyttöohjekirjan avulla

Työkoneita ja niiden käyttöä koskeva lainsäädäntö ja määräykset	
Tyydyttävä T1	• tuntee kuljettajaa ja työkoneen liikennekelpoisuutta koskevat määräykset
Hyvä H2	• tuntee työkoneen kuljettamista koskevan lainsäädännön
Kiitettävä K3	• tuntee työkoneen kuljettamista koskeva lainsäädännön ja suorittaa tarvittaessa työkoneen kuljettamiseen tarvittavan ajo-oikeuden (T-kortti)

Työkoneen varusteet ja lisälaitteet	
Tyydyttävä T1	• pystyy ohjattuna valitsemaan oikeat työlaitteet tehtävää varten.
Hyvä H2	• valitsee oikeat työlaitteet ja varusteet työtehtävää varten.
Kiitettävä K3	• valitsee ominaisuuksiltaan soveltuvimman työkoneen ja työlaitteet tehtävän suorittamista varten.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveyden turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen	
Tyydyttävä T1	• asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään • noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä
Hyvä H2	• vastaa toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa huomioon työssään työyhteisön muut jäsenet • varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden sekä poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet
Kiitettävä K3	• kehittää toimintaansa turvallisemmaksi • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä • arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• määrittää taakan painon ja kuormauskohteen kantavuuden ohjattuna
Hyvä H2	• määrittää taakan painon ja kuormauskohteen kantavuuden ohjeiden mukaan
Kiitettävä K3	• määrittää taakan painon ja kuormauskohteen kantavuuden sekä ajoneuvoa kuormattaessa suurimman sallitun kuorman itsenäisesti

Itsearviointi	
Tyydyttävä T1	• arvioi ohjattuna omaa työtään.
Hyvä H2	• arvioi omaa työtään.
Kiitettävä K3	• arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti.

6.30. Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- tunnistaa työpaikalla työssäoppimiseen tai ammattiosaamisen näyttöön sopivat työtehtävät ja selvittää niiden arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit
- neuvotella työyhteisössä työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta
- valmistella yhteistyössä opettajan ja työpaikkaohjaajan kanssa työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia
- perehdyttää muita opiskelijoita työpaikalla tai oppilaitoksissa tehtäviin töihin, toimintatapoihin ja sääntöihin
- esitellä alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia esimerkiksi työelämään tutustumisjaksolla oleville opiskelijoille
- käydä ohjauskeskusteluja, kehittää toimintaansa palautteen perusteella ja sovitella näkemyseroja
- toimia erilaisten oppijoiden ja työtovereiden kanssa
- vastaanottaa ja antaa kehittävää palautetta
- itsearvioida työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöään ennalta sovittujen arvioinnin kohteiden ja arviointikriteereiden mukaan
- arvioida työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä hän osaa toimia ja ohjata myös muita toimimaan työturvallisuusohjeiden mukaisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa tekemällä suunnitelman ammattiosaamisen näytöstä tai työssäoppimisesta. Hän perehtyy työyhteisön toimintaan, työtehtäviin, työkulttuuriin ja sääntöihin sekä arvioi työyhteisön työturvallisuusriskit ja työergonomiakysymykset oman työn osalta. Opiskelija kartoittaa mahdollisuudet toteuttaa työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä työpaikalla. Opiskelija analysoi oman työssäoppimisensa ja ammattiosaamisen näyttönsä arvioinnit.

Ammattiosaamisen näyttö toteutetaan pääsääntöisesti jonkin muun ammattiosaamisen näytön yhteydessä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Tyydyttävä T1	• valmistelee ohjattuna työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia
Hyvä H2	• valmistelee annettujen ohjeiden mukaan työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia
Kiitettävä K3	• valmistelee itsenäisesti ja aloitteellisesti työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen suunnitelmaa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ajoittaista ohjausta
Hyvä H2	• tekee annetut tehtävät omatoimisesti
Kiitettävä K3	• etenee työssään sujuvasti sovittaen työnsä työympäristön muuhun toimintaan

TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Opiskelijan ohjaaminen	
Tyydyttävä T1	• perehdyttää ohjattuna muita opiskelijoita
Hyvä H2	• perehdyttää ohjeiden mukaisesti muita opiskelijoita ja käy ohjauskeskusteluja
Kiitettävä K3	• perehdyttää muita opiskelijoita, toimii joustavasti erilaisten ihmisten kanssa ja sovittelee näkemyseroja

Opiskelijan arviointi	
Tyydyttävä T1	• vastaanottaa ja antaa ohjattuna palautetta työtehtävistä sekä itsearvioi ohjattuna työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan
Hyvä H2	• vastaanottaa ja antaa palautetta työtehtävistä ja itsearvioi työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan
Kiitettävä K3	• käy rakentavia palautekeskusteluja sekä itsearvioi työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt ennalta sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan

TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Oman alan työelämän ja ammatillisen koulutuksen tunteminen	
Tyydyttävä T1	• esittelee joitakin alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia
Hyvä H2	• esittelee alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia
Kiitettävä K3	• esittelee itsenäisesti ja monipuolisesti alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia

Opetussuunnitelmien tunteminen	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa ohjattuna työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen
Hyvä H2	• tunnistaa ohjeiden mukaisesti työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen
Kiitettävä K3	• tunnistaa itsenäisesti työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen

ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti
Kiitettävä K3	• arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii ja ohjaa myös muita toimimaan työturvallisuusohjeiden mukaisesti

6.31. Ulkomaanliikenteen kuljetukset, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- huolehtia kaluston kunnosta
- käyttää työtehtävässään tarvittavia asiakirjoja
- toimia tullissa säädösten, määräysten ja ohjeiden mukaan
- suunnitella ja valita kuljetustehtävään soveltuvan reitin
- toimia meri-tai rautatiekuljetuksissa tai molemmissa säädösten ja operaattorin ohjeiden mukaisesti
- suorittaa annetun kuljetustehtävän kuorma-autolla tai yhdistelmäajoneuvolla tai linja-autolla kuljetusreitillä olevien maiden säädösten ja määräysten mukaan
- käyttää tarvittaessa englannin kieltä
- huolehtia työympäristönsä järjestyksestä ja siisteydestä
- ottaa kuljetustehtävässään huomioon terveyteen, turvallisuuteen ja toimintakykyyn vaikuttavat asiat
- noudattaa työssään sisäisen yrittäjyyden periaatteita ja laatujärjestelmien vaatimuksia
- toimia asiakaspalvelutilanteissa
- toimia erilaisissa kulttuuriympäristöissä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kuljettamalla kuorma-autolla tai ajoneuvoyhdistelmällä tavaroita tai linja-autolla henkilöitä ulkomaanliikenteessä tai opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa valmistelemalla ja suunnittelemalla ulkomaille suuntautuvan kuljetustehtävän karttojen, aikataulujen ja tullissa tarvittavien asiakirjojen sekä muun materiaalin avulla. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suorittaa omaa työtään ohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• suoriutuu itsenäisesti annetusta tehtävästä
Kiitettävä K3	• noudattaa työsuunnitelmaa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa ulkomaanliikenteenkuljettajan perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa ulkomaankuljettajan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet sekä työympäristön
Kiitettävä K3	• suoriutuu kuljetuslalan prosessista vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Kaluston huolto	
Tyydyttävä T1	• tekee tarvittavat päivittäiset huoltotoimet käytössään olevalle ajoneuvolle
Hyvä H2	• järjestää tarvittaessa kuljetustehtävän aikanakin ajoneuvon tarvitseman huollon, pesun tai korjauksen
Kiitettävä K3	• seuraa aktiivisesti ajoneuvon kuntoa ja sovittaa huoltoohjelman ja kuljetustehtävät toisiinsa

Asiakirjat ja tulli	
Tyydyttävä T1	• käyttää kuljetusreitillään tarvitsemiaan asiakirjoja säädösten ja määräysten mukaan ja noudattaa kuljetustehtävän edellyttämiä ohjeita
Hyvä H2	• tuntee tullipassitusmenettelyt ja toimii niiden mukaisesti
Kiitettävä K3	• käsittelee, tarkastaa ja arvioi kuljetustehtävän edellyttämiä asiakirjoja eri kuljetustehtävän vaiheissa

Reittisuunnittelu	
Tyydyttävä T1	• löytää opastettuna kartan tai navigaattorin tai molempien avulla oikean määränpään sekä huolehtii käyttämänsä ajoneuvon laivaamisesta tai rautatiekuljetuksesta tai molemmista
Hyvä H2	• suunnittelee reitin, huomioida merikuljetuksen tai rautatiekuljetuksen tai molempien vaikutukset aikatauluihin
Kiitettävä K3	• suunnittelee ja valitsee kuljetustehtävään ja olosuhteisiin soveltuvan taloudellisen ja turvallisen reitin

Kuljetustehtävä	
Tyydyttävä T1	• suorittaa kuljetustehtävän käyttämällään kalustolla siten, että se täyttää kuljetustehtävän vaatimukset ja kauttakulkumaiden sekä määrämaan säädökset
Hyvä H2	• huomioi eri maiden ja alueiden työaikojen ja liikenteen vaikutukset kuljetustehtävän suorittamiseen
Kiitettävä K3	• hyödyntää joustavasti eri maiden säädöksiä kuljetustehtävässään

Englannin kieli	
Tyydyttävä T1	• suoriutuu työtehtävänsä edellyttämistä keskustelutilanteista englannin kielellä välttävästi ja ymmärtää englanninkielisten kuljetusasiakirjojen kuormaa ja kuljetusohjeita koskevat tiedot
Hyvä H2	• suoriutuu työtehtävänsä edellyttämistä keskustelutilanteista englannin kielellä hyvin ja ymmärtää englanninkielisten kuljetusasiakirjojen kuljetustehtävää koskevan sisällön
Kiitettävä K3	• suoriutuu työtehtävänsä edellyttämistä keskustelutilanteista englannin kielellä erinomaisesti ja ymmärtää englanninkielisten asiakirjojen sisällön hyvin tai käyttää jotakin toista vierasta kieltä kuljetustehtävää suorittaessaan

Asiakaspalvelu	
Tyydyttävä T1	• käyttäytyy ja toimia eri kulttuureissa asiallisesti ja kohteliaasti.
Hyvä H2	• ottaa erilaisten kulttuurien vaikutuksen huomioon työtehtävän suunnittelussa ja aikataulussa.
Kiitettävä K3	• on aloitteellinen sekä arvioi saapumisaikansa asiakkaalle ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Kansainväliset säädökset	
Tyydyttävä T1	• tuntee kuljetusreitillään olevien maiden maksimipainot, sallitut ajonopeudet ja ajokiellot
Hyvä H2	• huomioi eri maiden kansallisten säädösten vaikutukset kuljetustehtäväänsä
Kiitettävä K3	• hyödyntää eri maiden kansallisia säädöksiä kuljetustehtävässään

Kansainväliset sopimukset	
Tyydyttävä T1	• osaa käyttää T-dokumenttia ja TIR-carnetia kuljetustehtävässään.
Hyvä H2	• tuntee kuormatilojen sinetöintikelpoisuusvaatimukset ja tullisinetöintiä edellyttävät kuljetukset.
Kiitettävä K3	• tuntee TIR-yleissopimuksen periaatteet ja niiden käytön kuljetustehtävässään

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita sekä tietää työvireyteen vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskentelee asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• johdattaa asiakkaan vuorovaikutustilanteeseen

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.32. Vaarallisten aineiden käsittely, 5 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- tunnistaa kolleista vaarallisten aineiden merkinnät ja aineluokat
- selvittää aineiden vaaraominaisuudet
- pakata vaaralliset aineet säädösten ja määräysten mukaisesti
- merkitä kollit säädösten ja määräysten mukaisesti
- määrittää eri aineiden vapaarajat
- määrittää eri aineiden yhteenkuormauskiellot
- käyttää varallisten aineiden kuljetuksissa tarvittavia asiakirjoja
- sijoittaa vaarallisia aineita sisältävät kollit varastoon säädösten ja määräysten mukaisesti
- käyttää varallisten aineiden kuljetuksissa tarvittavia asiakirjoja
- sijoittaa vaarallisia aineita sisältävät kollit varastoon säädösten ja määräysten mukaisesti
- käsitellä vaarallisia aineita säädösten ja määräysten mukaisesti
- käyttää oikein suojavälineitä terveyshaittojen ehkäisemiseksi
- huolehtia työympäristönsä järjestyksestä ja siisteydestä
- ottaa tehtävissään huomioon terveyteen, turvallisuuteen ja toimintakykyyn vaikuttavat asiat
- noudattaa työssään laatujärjestelmien vaatimuksia
- toimia ohjeiden ja määräysten mukaisesti vahinkotilanteissa
- toimia asiakaspalvelutilanteissa
- käsitellä vaarallisia aineita säädösten ja määräysten mukaisesti.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja

- ottaa työssään huomioon eri osapuolten vastuut ja velvollisuudet

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa käsittelemällä varastossa kuljetusketjuun liittyen vaarallisiksi aineiksi luokiteltavia aineita. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa katta-

vasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä H2	• tekee itsenäisesti työsuunnitelman
Kiitettävä K3	• noudattaa toteuttamiskelpoista työsuunnitelmaansa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa varastoalan perustehtäviä annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa varastoalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet
Kiitettävä K3	• suoriutuu keskeisistä varastoalan tehtävistä vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Tavaran pakkaaminen, lähettäminen ja vastaanottaminen	
Tyydyttävä T1	• pakkaa, lähettää ja vastaanottaa vaarallisia aineita VAK-säädösten mukaisesti ryhmän jäsenenä
Hyvä H2	• pakkaa, lähettää ja vastaanottaa vaarallisia aineita VAK-säädösten mukaisesti itsenäisesti
Kiitettävä K3	• pakkaa, lähettää ja vastaanottaa vaarallisia aineita VAK-säädösten mukaisesti ja hakee lisätietoa sekä soveltaa sitä työtehtävissään

Tavaran sijoittaminen ja varastointi	
Tyydyttävä T1	• sijoittaa tavaroita varastoon ja varastoi vaarallisia aineita säädösten ja määräysten mukaisesti
Hyvä H2	• sijoittaa tavaroita varastoon aineiden ominaisuudet huomioiden sekä varastoi vaarallisia aineita säädösten ja määräysten mukaisesti
Kiitettävä K3	• sijoittaa tavaroita varastoon aineiden ominaisuudet huomioiden sekä varastoi vaarallisia aineita säädösten ja määräysten mukaisesti hakemalla lisätietoa sekä soveltamalla sitä työtehtävissään

Asiakirjat	
Tyydyttävä T1	• tietää vaarallisten aineiden kuljetuksissa tarvittavat asiakirjat
Hyvä H2	• käsittelee vaarallisten aineiden kuljetuksissa käytettyjä asiakirjoja ja hakee niistä työtehtävissään tarvitsemansa tiedot
Kiitettävä K3	• laatii säädösten edellyttämiä vaarallisten aineiden kuljetuksissa tarvittavia asiakirjoja ja hakee itsenäisesti työtehtävissään tarvitsemansa tiedot

Asiakaspalvelu	
Tyydyttävä T1	• käyttäytyy ja vastaa puhelimeen ohjeiden mukaisesti.
Hyvä H2	• pukeutuu ja toimii asiallisesti työtehtävän edellyttämällä tavalla.
Kiitettävä K3	• on aloitteellinen sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Turvallinen varastointi	
Tyydyttävä T1	• tietää kemikaalilain vaarallisten aineiden käsittelyä ja varastointia koskevat määräykset
Hyvä H2	• käyttää työtehtävissään työpaikkansa vaarallisille aineille tarkoitettua varastoa itsenäisesti
Kiitettävä K3	• hakee vaarallisten aineiden varastointiin ja käsittelyyn tarvittavaa tietoa kemikaalikorteista ja säädöskokoelmista

Vastuut ja velvollisuudet	
Tyydyttävä T1	• tietää VAK-säädösten mukaiset vastuut ja velvollisuudet työtehtävissään
Hyvä H2	• suorittaa säädösten edellyttämät tehtävät ja toimenpiteet itsenäisesti
Kiitettävä K3	• valvoo vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvissä työtehtävissään kuljetusketjun turvallisuutta ja säädösten mukaisuutta

Toiminta vaara- ja vahinkotilanteessa	
Tyydyttävä T1	• hälyttää apua vahinkotilanteissa.
Hyvä H2	• hälyttää apua vahinkotilanteissa ja antaa viranomaisille tilannearvion.
Kiitettävä K3	• käsittelee vaarallisia aineita turvallisuusohjeiden edellyttämällä tavalla ja toimia yrityksen ohjeiden mukaan vahinkotilanteissa.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita sekä tietää työhyvinvointiin vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmaksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä.

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskentelee asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.33. Varaston tietojärjestelmät, 10 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- käyttää varastokirjanpito-ohjelmaa
- varastokirjanpidon perusteet
- päivittää saldoja varastokirjanpito-ohjelmaan
- tulostaa raportteja varaston tietojärjestelmän avulla
- tulkita varaston seurantaraportteja.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa käyttämällä varaston tietojärjestelmää. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna omaa työtään
Hyvä H2	• tekee itsenäisesti työsuunnitelman
Kiitettävä K3	• noudattaa toteuttamiskelpoista työsuunnitelmaansa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa varastoalan perustehtäviä annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa varastoalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet
Kiitettävä K3	• suoriutuu keskeisistä varastoalan tehtävistä vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Varastokirjanpitoohjelman käyttö	
Tyydyttävä T1	• hallitsee varastokirjanpitoohjelman peruskäytön ohjatusti
Hyvä H2	• käyttää varastokirjanpitoohjelmaa
Kiitettävä K3	• käyttää varastokirjanpitoohjelmaa itsenäisesti ja ymmärtää sieltä saatavaa tietoa

Saldojen päivittäminen	
Tyydyttävä T1	• päivittää ohjattuna saldoja
Hyvä H2	• päivittää saldoja
Kiitettävä K3	• päivittää varastosaldot itsenäisesti ja oikein

Varastodokumenttien tulostus	
Tyydyttävä T1	• tulostaa varastodokumentteja.
Hyvä H2	• hallitsee saapumis- ja lähetysdokumenttien tulostuksen.
Kiitettävä K3	• tulostaa saapumis- ja lähetysdokumentteja sekä erilaisia varastoraportteja tulkiten niitä.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Varastokirjanpidon perusteet	
Tyydyttävä T1	• tietää varastokirjanpidossa ylläpidettävät yleiset tiedot
Hyvä H2	• tietää erilaisia varastokirjanpidossa ylläpidettäviä tietoja
Kiitettävä K3	• Hallitsee hyvin varastohkirjanpidossa ylläpidettävät tiedot, kuten saldot, hyllypaikat ja hankintahinnat

Varastotapahtumien tulkitseminen	
Tyydyttävä T1	• tietää pääsääntöisesti, miten varastotapahtumia tulkitaan.
Hyvä H2	• tulkitsee keskeisiä varastotapahtumia.
Kiitettävä K3	• tulkitsee hyvin erilaisia varastokirjanpidossa olevia tapahtumia ja tietää niiden merkityksen yritykselle.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita sekä tietää työhyvinvointiin vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskentelee asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.34. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp

Tutkinnon osan tulee sisältää kaikkien kolmen osa-alueen pakolliset osaamistavoitteet (yhteensä 8 osaamispistettä). Lisäksi tutkinnon osan tulee sisältää valinnaisia osaamistavoitteita miltä tahansa osa-alueelta tai osa-alueilta siten, että opiskelijalle kertyy yhteensä 11 osaamispisteen edestä viestintä- ja vuorovaikutusosaamista. Opiskelija voi opiskella äidinkielen sovellusta suomi toisena kielenä, jos hänen äidinkielensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Ammatillisessa peruskoulutuksessa vieraan kielen osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi on eriytetty sen mukaan, onko opiskelijan vallitsema kieli hänelle A- vai B-kieli. Valittu vieras kieli voi olla opiskelijalle aivan uusikin kieli, jolloin sovelletaan B-kielen tavoitteita ja arviointia. A- ja B-kielillä tarkoitetaan seuraavaa: A-kieli = peruskoulun 1.–6. vuosiluokilla alkava vieras kieli B-kieli = peruskoulun vuosiluokilla 7.–9. alkava vieras kieli

Äidinkieli

Äidinkieli, suomi

Pakolliset osaamistavoittet, 5 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Tyydyttävä T1	• ilmaisee asiallisesti mielipiteensä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa • osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoroja • toimii tarkoituksenmukaisella tavalla työelämän vuorovaikutustilanteissa • pitää lyhyen esityksen käyttäen tilanteen vaatimaa kieltä ja asiatyyliä
Hyvä H2	• perustelee monipuolisesti mielipiteensä ja väitteensä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa • osallistuu keskusteluun, vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin • toimii asiallisesti ja kohteliaasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja työhön liittyvissä asiakas- ja ryhmätilanteissa • pitää erilaisia esityksiä käyttäen tilanteen vaatimaa asiatyyliä ja alan termistöä
Kiitettävä K3	• perustelee monipuolisesti näkemyksiään ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiakaslähtöisesti, joustavasti ja vakuuttavasti • osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun ja kantaa osaltaan vastuuta ryhmätilanteissa viestintäilmapiiristä • toimii joustavasti ja rakentavasti erilaisissa työhön liittyvissä asiakas- ja ryhmätilanteissa • toimii oman alansa viestintätilanteissa joustavasti ja pitää erilaisia esityksiä tilanteen ja oman alan edellyttämällä tavalla

Tekstien ja tekstilajien ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee työelämän tekstilajeja ja vertailee niitä
Hyvä H2	• ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien päätarkoituksen ja tulkitsee tekstien merkityksiä
Kiitettävä K3	• ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman että yksityiskohtien merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa

Tiedon hankkiminen	
Tyydyttävä T1	• hakee ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä • noudattaa tekijänoikeuksia, mutta tarvitsee joskus ohjausta
Hyvä H2	• hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi lähteiden luotettavuutta • tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä
Kiitettävä K3	• hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi kriittisesti niiden luotettavuutta • osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan

Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä • käyttää ohjattuna eri medioita ammattitaitonsa esittelyyn • viestii digitaalisissa ympäristöissä sovittujen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	• käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä • tekee ammattiosaamistaan näkyväksi eri medioiden avulla • viestii digitaalisissa ympäristöissä sopivaa kieltä käyttäen
Kiitettävä K3	• käyttää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä • dokumentoi ja kuvaa oppimistaan ja osaamistaan eri medioiden avulla • viestii ammatillisuutta osoittaen digitaalisen ympäristön vuorovaikutustilanteissa

Alan kirjallisten töiden laatiminen	
Tyydyttävä T1	• kirjoittaa oikeinkirjoituksen perussääntöjen mukaisesti • tuottaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta • laatii mallin mukaan asiakirjoja
Hyvä H2	• käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä • tuottaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä • laatii asianmukaiset asiakirjat
Kiitettävä K3	• hallitsee kielenkäytön perusnormit sekä hioo tuottamiensa tekstien kieli- ja ulkoasua • tuottaa tavoitteellisesti ja työstää tekstejään oman arvion ja palautteen pohjalta • laatii asianmukaisia asiakirjoja ja osaa soveltaa asiakirjamalleja

Luku- ja opiskelustrategioiden hyödyntäminen	
Tyydyttävä T1	• tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
Hyvä H2	• tekee muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään
Kiitettävä K3	• arvioi omaa luku- ja opiskelustrategiaansa ja parantaa sitä palautteen pohjalta

Äidinkielen sekä kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkityksen ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• tiedostaa äidinkielen taidon merkityksen omalla alallaan • tuntee esimerkkejä omaan alaan liittyvästä kirjallisuudesta tai muusta kulttuurista
Hyvä H2	• ymmärtää äidinkielen merkitystä omalla alallaan ja monikielisessä työelämässä • tietää, mihin kirjallisuutta tai muuta kulttuuria voi alalla käyttää
Kiitettävä K3	• osaa arvioida äidinkielen merkitystä omalla alallaan ja sen asemaa monikielisessä yhteiskunnassa sekä työelämän että yksilön kannalta • ymmärtää kirjallisuuden tai muun kulttuurin merkityksen alalla toimimisessa

Oman äidinkielentaidon arvioiminen	
Tyydyttävä T1	• arvioi äidinkielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.
Hyvä H2	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Kiitettävä K3	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	
Tyydyttävä T1	• ilmaisee asiallisesti mielipiteensä ja perustelee ne vakuuttavasti • ottaa vuorovaikutuksessa toisten näkemykset huomioon • ymmärtää henkilöiden sanattoman viestinnän merkityksen ja vaikutuksia sanoman vastaanottoon
Hyvä H2	• toimii kohteliaasti ja joustavasti vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä • ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alansa vaatimukset • ottaa huomioon sanattoman viestinnän vaikutuksia omassa ilmaisussaan
Kiitettävä K3	• ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa puheenvuoroaan ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • viestii rakentavasti myös ristiriita- ja ongelmatilanteissa • soveltaa sanattoman viestinnän sääntöjä vuorovaikutuksessaan ja vertailee merkityksiä myös eri kulttuurien välillä

Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen	
Tyydyttävä T1	• esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta • toimii ryhmätyötilanteessa yhteistyöhakuisesti osana ryhmää • toimii työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjen mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata • vie ryhmän työskentelyä eteenpäin aktiivisesti ja arvostaa muiden näkökantoja • noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä
Kiitettävä K3	• esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen haastavastakin aiheesta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ryhmän toimintaan ja kannustaa ryhmän muita jäseniä toimimaan • hallitsee joustavasti kokous- ja neuvottelukäytännöt

Ammatillinen monilukutaito ja tekstien tuottaminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee tekstilajien tilanteenmukaisen käytön vaatimuksia • käyttää mallin mukaan eri ammatillisia tekstilajeja • tuottaa tekstiä ryhmänä yhdessä muiden kanssa
Hyvä H2	• tarkastelee tekstilajien eri ilmaisutapoja kriittisesti • muokkaa tuottamiaan ammatillisia tekstejä palautteen perusteella • antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta yhdessä tuotetusta tekstistä
Kiitettävä K3	• soveltaa vaihdellen eri ilmaisutapoja ja tekstilajeja omissa teksteissään ja erilaisissa kieliympäristöissä • tekee havaintoja ammatillisista tekstilajeista, muokkaa niitä ja arvioi kielellisten valintojen vaikutuksia • toimii joustavasti osana kirjoitusprosessia, kun tekstiä tuotetaan yhdessä muiden kanssa

Kielen ja kulttuurin tunteminen	
Tyydyttävä T1	• on perillä oman kielen ja kulttuurienvälisen viestinnän merkityksestä • tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin.
Hyvä H2	• ottaa huomioon kulttuurienvälisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan • arvioi lukemiaan kirjoja ja kokemiaan muita taidemuotoja.
Kiitettävä K3	• soveltaa monipuolisesti kulttuurienvälistä osaamistaan ja arvostaa kulttuurista moninaisuutta • hankkii monipuolisia lukukokemuksia sekä arvioi kirjallisuuden ja muiden taidemuotojen merkitystä.

Äidinkieli, saame

Pakolliset osaamistavoittet, 5 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Tyydyttävä T1	• toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja tuo esille näkemyksiään • toimii tarkoituksenmukaisella tavalla työelämän tilanteissa • pitää lyhyen esityksen käyttäen tilanteen vaatimaa saamen yleiskieltä
Hyvä H2	• viestii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutusti-lanteissa ottaen huomioon toisten näkemykset • toimii asiallisesti ja kohteliaasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja työhön liittyvissä asiakas- ja ryhmätilanteissa • pitää erilaisia esityksiä käyttäen tilanteen vaatimaa saamen yleiskieltä ja alan termistöä
Kiitettävä K3	• toimii monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja perustelee näkemyksiään rakentavasti ottaen huomioon toisten näkemykset • toimii joustavasti ja rakentavasti erilaisissa työhön liittyvissä asiakas- ja ryhmätilanteissa • toimii oman alansa viestintätilanteissa joustavasti ja pitää erilaisia esityksiä saamen kielellä tilanteen ja oman alan edellyttämällä tavalla

Tekstien ja tekstilajien ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien päätarkoituksen ja osaa yhdistää tietoja omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa
Hyvä H2	• ymmärtää tekstin tarkoituksen ja pääsisällön sekä osaa yhdistää ja vertailla sen yksityiskohtia omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa suhteuttaen
Kiitettävä K3	• ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman että yksityiskohtien merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa

Tiedon hankkiminen	
Tyydyttävä T1	• hakee ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä lähteistä
Hyvä H2	• hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi myös lähteiden luotettavuutta
Kiitettävä K3	• hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi kriittisesti niiden luotettavuutta

Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä • käyttää ohjattuna eri medioita ammattitaitonsa esittelyyn
Hyvä H2	• käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä • tekee ammattiosaamistaan näkyväksi eri medioiden avulla
Kiitettävä K3	• käyttää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä • dokumentoi ja kuvaa oppimistaan ja osaamistaan eri medioiden avulla

Alan kirjallisten töiden laatiminen	
Tyydyttävä T1	• tuottaa ohjattuna ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä saamen kielen oikeinkirjoituksen perussääntöjen mukaisesti
Hyvä H2	• tuottaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä käyttäen monipuolisesti saamen kielen oikeinkirjoituksen perussääntöjä
Kiitettävä K3	• tuottaa ammattitaitoon liittyviä erilaisia tekstejä saamen kielellä sujuvasti ja luontevasti

Luku- ja opiskelustrategioiden hyödyntäminen	
Tyydyttävä T1	• tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
Hyvä H2	• tekee muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään
Kiitettävä K3	• arvioi omaa luku- ja opiskelustrategiaansa ja parantaa sitä palautteen pohjalta

Kielen ja kulttuurin ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee kielellisen ja kulttuurisen taustan merkitystä
Hyvä H2	• tuntee saamen kielen ja kulttuurin merkitystä ja osaa arvioida sen merkitystä monimuotoisessa yhteiskunnassa
Kiitettävä K3	• tuntee saamen kielen ja kulttuurin merkitystä ja osaa arvioida monipuolisesti sen merkitystä monimuotoisessa yhteiskunnassa

Oman äidinkielentaidon arvioiminen	
Tyydyttävä T1	• arvioi äidinkielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.
Hyvä H2	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Kiitettävä K3	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	
Tyydyttävä T1	• toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa huomioiden toisten näkemykset
Hyvä H2	• viestii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen huomioon toisten näkemykset
Kiitettävä K3	• viestii monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen huomioon toisten näkemykset

Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen	
Tyydyttävä T1	• esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta • toimii ryhmätyötilanteessa yhteistyöhakuisesti osana ryhmää
Hyvä H2	• saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata • vie ryhmän työskentelyä eteenpäin aktiivisesti ja arvostaa muiden näkökantoja
Kiitettävä K3	• esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen haastavastakin aiheesta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sisällön loogiseksi • tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ryhmän toimintaan ja kannustaa ryhmän muita jäseniä toimimaan

Ammatillinen monilukutaito ja tekstien tuottaminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee työelämän tilanteenmukaisen tekstilajin käytön vaatimuksia • tuottaa mallin mukaan eri ammatillisia tekstilajeja • kirjoittaa ohjattuna ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä saamen kielellä
Hyvä H2	• tarkastelee tekstilajien eri ilmaisutapoja kriittisesti • muokkaa tuottamiaan ammatillisia tekstejä palautteen perusteella • kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä saamen kielellä
Kiitettävä K3	• soveltaa vaihdelleen eri ilmaisutapoja ja tekstilajeja omissa teksteissään ja erilaisissa kieliympäristöissä • tekee havaintoja ammatillisista tekstilajeista, muokkaa niitä ja arvioi kielellisten valintojen vaikutuksia • kirjoittaa ammattitaitoon liittyviä erilaisia tekstejä itsenäisesti saamen kielellä

Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee saamelaisen kulttuurin ominaispiirteitä ja toimii monikulttuurisessa ympäristössä saamen kielen ja kulttuurin tuntemustaan hyödyntäen • tutustuu saamen kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin.
Hyvä H2	• tuntee saamelaisen kulttuurin keskeiset ominaispiirteet ja toimii monikulttuurisessa ympäristössä saamen kielen ja kulttuurin tuntemustaan hyödyntäen • arvioi lukemiaan kirjoja ja kokemiaan muita taidemuotoja.
Kiitettävä K3	• tuntee saamelaisen kulttuurin keskeiset ominaispiirteet ja toimii monikulttuurisessa ympäristössä itsenäisesti saamen kielen ja kulttuurin tuntemustaan hyödyntäen • hankkii monipuolisia lukukokemuksia saamen kielellä sekä arvioi kirjallisuuden ja muiden taidemuotojen merkitystä.

Äidinkieli, viittomakieli

Pakolliset osaamistavoittet, 5 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää viittomakieltä tarkoituksenmukaisella tavalla oman alansa tutuissa viestintätilanteissa toiset huomioon ottaen • selviytyy viestintätilanteista myös kuulevien kanssa • tietää, miten tulkkia käytetään vuorovaikutustilanteissa • toimii sovittujen kokouskäytäntöjen mukaisesti sekä ilmaisee mielipiteensä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
Hyvä H2	• käyttää viittomakieltä tarkoituksenmukaisella tavalla oman alansa viestintätilanteissa toiset huomioon ottaen • toimii ammatillisissa tilanteissa viittomakielisten ja kuulevien kanssa • käyttää tulkkia tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa • noudattaa kokous- ja neuvottelukäytäntöjä sekä perustelee monipuolisesti mielipiteensä ja väitteensä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
Kiitettävä K3	• käyttää viittomakieltä aktiivisesti oman alansa viestintätilanteissa ottaen rakentavasti toiset huomioon • toimii joustavasti erilaisissa ympäristöissä viittomakielisten ja kuulevien kanssa • käyttää tulkkia sujuvasti eri tilanteissa • hallitsee kokous- ja neuvottelukäytännöt sekä kantaa osaltaan vastuuta viestintäilmapiiristä

Viestien ja tekstilajien ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee viittomakielen eri muotoja (yleiset ja ammatilliset tilanteet) ja käyttää ammattiin liittyviä viittomia ohjatusti • ymmärtää viittomakielellä ammattialansa keskeisten viestien ydinasiat
Hyvä H2	• hallitsee yleisviittomiston ja viestii alansa tilanteissa viittomakielellä • ymmärtää viittomakielellä alansa keskeisten viestien pääsisällön ja osaa suhteuttaa sitä omiin kokemuksiinsa
Kiitettävä K3	• tuntee hyvin ammattiin liittyvän viittomiston ja viestii ammatillisesti viittomakielellä • ymmärtää viittomakielellä alansa viestien pääsisällön ja osaa tehdä sen perusteella vertailuja ja johtopäätöksiä

Tiedon hankkiminen	
Tyydyttävä T1	• hakee ammattialansa kannalta keskeistä tietoa erilaisista lähteistä • noudattaa tekijänoikeuksia, mutta tarvitsee joskus ohjausta
Hyvä H2	• hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi niiden luotetta-vuutta • tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä
Kiitettävä K3	• käyttää monipuolisesti erilaisia viestintävälineitä tiedon hankinnassa ja arvioi tekstien luotettavuutta • osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan

Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä • käyttää ohjattuna eri medioita ammattitaitonsa esittelyyn
Hyvä H2	• käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä • tekee ammattiosaamistaan näkyväksi eri medioiden avulla
Kiitettävä K3	• käyttää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä • dokumentoi ja kuvaa oppimistaan ja osaamistaan eri medioiden avulla

Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee suomalaisen viittomakielen monimuotoisuutta ja toimii monimuotoisessa ympäristössä kielitaitoaan hyödyntäen
Hyvä H2	• tuntee suomalaisen viittomakielen monimuotoisuutta ja käyttäjäryhmiä ja toimii monimuotoisessa ympäristössä kielitaitoaan hyödyntäen
Kiitettävä K3	• tuntee suomalaisen viittomakielen monimuotoisuutta ja erityispiirteitä sekä käyttäjäryhmiä ja toimii monimuotoisessa ympäristössä joustavasti kielitaitoaan hyödyntäen

Oman äidinkielentaidon arvioiminen	
Tyydyttävä T1	• arvioi äidinkielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.
Hyvä H2	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Kiitettävä K3	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuk-siaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	
Tyydyttävä T1	• ilmaisee asiallisesti mielipiteensä ja perustelee ne vakuuttavasti • ottaa vuorovaikutuksessa toisten näkemykset huomioon
Hyvä H2	• viestii kohteliaasti ja joustavasti vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä • käyttää yleisviittomistoa ja ammattiin liittyvää viittomistoa luontevasti
Kiitettävä K3	• ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa puheenvuoroaan ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • käyttää rakenteeltaan sujuvaa ja ilmaisultaan rikasta viittomakieltä monipuolisesti

Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen	
Tyydyttävä T1	• pitää sekä spontaanin että valmistellun esityksen viittomakielellä itselleen tutusta aiheesta
Hyvä H2	• selittää alaan liittyviä seikkoja viittomakielisessä esityksessä tai muille suunnatuissa ohjeissa
Kiitettävä K3	• tuottaa erilaisia viittomakielisiä esityksiä ja hyödyntää monipuolisesti ilmaisutapoja

Viestintätapojen käyttäminen ja tulkitseminen	
Tyydyttävä T1	• tuottaa mallin mukaan alaansa liittyvää viittomakieltä • tunnistaa viittomakielen eri muotoja
Hyvä H2	• toimii erilaisissa ympäristöissä viittomakielisten ja kuulevien kanssa • pohtii viittomakielisten tekstien (videoitujen) tavoitetta ja sisältöä
Kiitettävä K3	• käyttää viittomakielisten kulttuurissa esiintyviä ilmaisu- ja esiintymistapoja • tuntee viittomakielen kielelliset ominaispiirteet

Kielen ja kulttuurin monimuotoisuuden ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee kielellisen ja kulttuurisen taustansa piirteitä • ymmärtää viittomakielisen yhteisön aseman suomalaisessa yhteiskunnassa.
Hyvä H2	• tuntee suomalaisen viittomakielen monimuotoisuutta • vertailee viitottua ja puhuttua kieltä käyttävien kommunikaatiotapoja.
Kiitettävä K3	• tuntee suomalaisen viittomakielen monimuotoisuutta ja käyttäjäryhmiä • tuntee hyvin viittomakielisen yhteisön taustan ja osaa edustaa kielellistä kulttuuriaan monikielisessä ympäristössä.

Äidinkieli, opiskelijan oma äidinkieli

Pakolliset osaamistavoittet, 5 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Tyydyttävä T1	• toimii tarkoituksenmukaisella tavalla tutuissa vuorovaikutustilanteissa toiset huomioon ottaen • käyttää tilanteen vaatimaa kieltä oman äidinkielen yleiskielen mukaisesti
Hyvä H2	• toimii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toiset huomioon ottaen • käyttää eri tilanteissa omaa äidinkieltä yleiskielen mukaisesti sekä osaa jossakin määrin alan termistöä
Kiitettävä K3	• toimii aloitteellisesti ja joustavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa näkemyksiään perustellen ja toiset rakentavasti huomioon ottaen • käyttää eri tilanteissa omaa äidinkieltä yleiskielen mukaisesti sekä osaa alan termistöä

Tekstien ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää alansa keskeisten tekstien ydinasiat
Hyvä H2	• ymmärtää alansa keskeisten tekstien pääsisällön ja tarkoituksen
Kiitettävä K3	• ymmärtää alansa tekstien pääsisällön ja tarkoituksen sekä osaa suhteuttaa sitä omiin kokemuksiinsa

Tiedon hankkiminen	
Tyydyttävä T1	• hakee ammattialansa kannalta keskeistä tietoa erilaisista lähteistä
Hyvä H2	• hakee ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi ohjattuna niiden luotettavuutta
Kiitettävä K3	• hyödyntää monipuolisesti oman kielensä viestintävälineitä tiedon hankinnassa ja arvioi tekstien luotettavuutta

Tekstien tuottaminen	
Tyydyttävä T1	• laatii ohjattuna alaansa liittyviä tekstejä käyttäen oman äidinkielen keskeisiä oikeinkirjoitustapoja
Hyvä H2	• laatii alaansa liittyviä erilaisia tekstejä käyttäen oman äidinkielen oikeinkirjoitustapoja
Kiitettävä K3	• laatii itsenäisesti alaansa liittyviä tekstejä käyttäen oman äidinkielen oikein-kirjoitustapoja

Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	
Tyydyttävä T1	• hyödyntää oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä
Hyvä H2	• hyödyntää keskeisiä viestintävälineitä ja arvioi mediatekstejä
Kiitettävä K3	• hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä

Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää kaksikielisyyden merkityksen omalle työlleen ja käyttää omaa kieltään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon
Hyvä H2	• vertailee oman kielensä ja suomen kielen käyttöä sekä toimii monimuotoisessa ympäristössä osaamistaan melko monipuolisesti hyödyntäen
Kiitettävä K3	• tuntee kielellisen ja kulttuurisen taustansa keskeiset piirteet sekä toimii monimuotoisessa ympäristössä osaamistaan monipuolisesti hyödyntäen

Oman äidinkielentaidon arvioiminen	
Tyydyttävä T1	• arvioi äidinkielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.
Hyvä H2	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Kiitettävä K3	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	
Tyydyttävä T1	• ilmaisee itseään suullisesti kulttuuripiirinsä yhteisössä tavallisimmissa vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	• käyttää omalla kielellään ammattialansa keskeisiä käsitteitä ja ottaa osaa keskusteluun omalla kielialueellaan
Kiitettävä K3	• viestii aktiivisesti vuorovaikutustilanteissa perustellen näkemyksiään ja ottaen toiset rakentavasti huomioon

Tekstien ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää tuttujen omakielisten tekstilajien keskeiset asiat
Hyvä H2	• ymmärtää omakielisten tekstien pääsisällön ja tuntee oman alansa termistöä
Kiitettävä K3	• ymmärtää oman alansa omakielisten tekstien keskeisen sisällön ja laajentaa sanavarastoaan ammattialalla

Tekstien tuottaminen	
Tyydyttävä T1	• laatii mallin mukaan omakielisiä tekstejä
Hyvä H2	• laatii ohjatusti erilaisia tekstejä omalla äidinkielellä
Kiitettävä K3	• laatii itsenäisesti omaan alaansa liittyviä tekstejä omalla äidinkielellä

Kielen ja kulttuurin ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee kielellisen ja kulttuurisen taustansa piirteitä sekä hyödyntää kielen osaamistaan ammattialallaan.
Hyvä H2	• tuntee äidinkielensä käyttömahdollisuuksia ja vaihtelua omalla kielialueellaan sekä hyödyntää kielellistä ja kulttuurista osaamistaan ammattialallaan.
Kiitettävä K3	• on kiinnostunut äidinkielestään ja omasta kielitaustastaan sekä hyödyntää aktiivisesti kielellistä ja kulttuurista osaamistaan ammattialallaan ja yhteiskunnassa.

Äidinkieli, suomi toisena kielenä

Pakolliset osaamistavoittet, 5 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää alan puhetilanteisiin liittyvää viestintää • osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoroja • toimii ryhmä- ja kokoustilanteissa sovitun käytännön mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• ymmärtää alan puhetilanteisiin liittyvää erilaista viestintää • osallistuu keskusteluun, käyttää puheenvuoroja ja perustelee näkemyksiään • noudattaa kokous- ja neuvottelukäytäntöjä
Kiitettävä K3	• ymmärtää monipuolisesti alan puhetilanteisiin liittyvää viestintää • osallistuu keskusteluun aktiivisesti ja perustelee monipuolisesti näkemyksiään • hallitsee ammatin kannalta keskeiset kokous- ja neuvottelukäytännöt

Tekstien ja tekstilajien ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien pääsisällön ja tuntee eri tekstilajeja
Hyvä H2	• ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien pääsisällön ja tarkoituksen sekä tulkitsee tekstien merkityksiä
Kiitettävä K3	• ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien sisällön ja yksityiskohdat, tekee johtopäätöksiä sekä arvioi tekstien sisältöä ja ilmaisutapaa

Tiedon hankkiminen	
Tyydyttävä T1	• hakee ohjattuna ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä • noudattaa tekijänoikeuksia, mutta tarvitsee joskus ohjausta
Hyvä H2	• hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi lähteiden luotettavuutta • tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä
Kiitettävä K3	• hankkii itsenäisesti tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi niiden luotettavuutta • osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan

Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjattuna oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä
Hyvä H2	• käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja arvioi mediatekstejä
Kiitettävä K3	• käyttää viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä

Alan kirjallisten töiden laatiminen	
Tyydyttävä T1	• kirjoittaa ohjattuna ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä • käyttää ohjattuna kirjoitetun suomen kielen perussääntöjä sanavarantoaan laajentaen
Hyvä H2	• kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä • käyttää kirjoitetun suomen kielen perussääntöjä sana- ja ilmaisuvarantoaan laajentaen
Kiitettävä K3	• kirjoittaa tavoitteellisesti ja työstää tekstejään palautteen pohjalta • käyttää itsenäisesti ja monipuolisesti kirjoitetun suomen kielen perussääntöjä sana- ja ilmaisuvarantoaan laajentaen

Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee omaa kielellistä ja kulttuurista taustaansa ja suomalaisen yhteiskunnan monimuotoisuutta • toimii kielellistä ja kulttuurista osaamistaan hyödyntäen ammattialan eri tilanteissa
Hyvä H2	• tuntee oman kielellisen ja kulttuurisen taustansa pääpiirteet sekä suomalaisen yhteiskunnan monimuotoisuutta • ottaa huomioon kulttuurien välisen viestinnän toimiessaan ammattialan tehtävissä
Kiitettävä K3	• tuntee monipuolisesti omaa kielellistä ja kulttuurista taustaansa ja suomalaisen yhteiskunnan kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta • hyödyntää aktiivisesti kielellistä ja kulttuurista osaamistaan ammattialan tehtävissä

Oman suomi toisena kielenä taidon arvioiminen	
Tyydyttävä T1	• arvioi suomen kielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.
Hyvä H2	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Kiitettävä K3	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	
Tyydyttävä T1	• toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon
Hyvä H2	• viestii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon
Kiitettävä K3	• viestii aktiivisesti ja monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon

Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen	
Tyydyttävä T1	• esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta • viestii ammattialaansa liittyvissä ryhmätilanteissa
Hyvä H2	• saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata • osallistuu ammattialaansa liittyvään keskusteluun ja hallitsee sanaston
Kiitettävä K3	• esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sisällön loogiseksi • toimii joustavasti ammattialaan liittyvissä ryhmätilanteissa

Tekstien ja tekstilajien ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää keskeisten tekstien päätarkoituksen ja arvioi tekstilajeja
Hyvä H2	• ymmärtää tekstien tarkoituksen ja pääsisällön sekä tekstilajin käyttö-kelpoisuuden eri tarkoituksiin
Kiitettävä K3	• ymmärtää itsenäisesti tekstejä myös abstrakteista aiheista ja hahmottaa eri ammatillisten tekstilajien käyttötarkoituksen

Tekstien tuottaminen	
Tyydyttävä T1	• kirjoittaa ohjattuna ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä sekä laajentaa sana- ja ilmaisuvarantoaan
Hyvä H2	• kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä sekä laajentaa sana- ja ilmaisuvarantoaan
Kiitettävä K3	• kirjoittaa ammattitaitoon liittyviä tekstejä itsenäisesti sekä laajentaa sana- ja ilmaisuvarantoaan

Kielen ja kulttuurin ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkitystä.
Hyvä H2	• tuntee suomalaisen työelämän ja yhteiskunnan kielellistä ja kulttuurista monimuo-toisuutta.
Kiitettävä K3	• tuntee monipuolisesti suomalaisen työelämän ja yhteiskunnan kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.

Äidinkieli, suomi viittomakielisille

Pakolliset osaamistavoittet, 5 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjattuna amma-tillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan toimiessaan kuulevien kanssa
Hyvä H2	• käyttää ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan toimiessaan kuulevien kanssa ja ymmärtää muiden puheenvuoroja
Kiitettävä K3	• käyttää ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan ja osallistuu keskusteluun asiallisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

Tekstien ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää yleisluontoisen ja ammattialan kirjoitetun tekstin keskeisen sisällön
Hyvä H2	• ymmärtää yleisluontoisen tekstin sisällön ja tyylilajin sekä vertaa kirjakielistä, yleiskielistä ja puhekielistä tekstiä
Kiitettävä K3	• ymmärtää vaivatta sekä yleisluontoisia että ammattiin liittyviä kirjoitettuja tekstejä

Tiedon hankkiminen	
Tyydyttävä T1	• hakee ohjattuna ammattialansa kannalta keskeistä tietoa suomen kielellä • noudattaa tekijänoikeuksia, mutta tarvitsee joskus ohjausta
Hyvä H2	• käyttää suomen kieltä ammattialansa tiedonhankinnassa • noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä
Kiitettävä K3	• hakee tietoa kirjallisista ja digitaalisista lähteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta • osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan

Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	
Tyydyttävä T1	• hyödyntää oman alansa ammattijulkaisuja ja mediaa
Hyvä H2	• käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä
Kiitettävä K3	• hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä

Alan kirjallisten töiden laatiminen	
Tyydyttävä T1	• kirjoittaa ohjattuna ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä ja käyttää ymmärrettävää kieltä • laatii mallin mukaan asiakirjat
Hyvä H2	• kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä oikeinkirjoitussääntöjen mukaisesti • laatii asianmukaiset asiakirjat
Kiitettävä K3	• kirjoittaa sujuvasti ymmärrettävää ja selvää yleiskieltä oikeinkirjoitussääntöjen mukaisesti • laatii asianmukaisia asiakirjoja ja osaa soveltaa asiakirjamalleja

Oman suomen kielen taidon arvioiminen	
Tyydyttävä T1	• arvioi suomen kielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.
Hyvä H2	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Kiitettävä K3	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	
Tyydyttävä T1	• ilmaisee mielipiteensä, perustelee ne vakuuttavasti • toimii yhteistyökykyisesti työtehtävissä tarvittaessa apuvälineitä käyttäen
Hyvä H2	• saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata • toimii yhteistyökykyisesti tiimin jäsenenä ja välittää viestejä
Kiitettävä K3	• ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • viestii ammattimaisesti ja vastuuntuntoisesti sekä kuulevien että kuurojen kanssa

Tekstilajien tulkitseminen ja kirjallisuuden tunteminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää mallin mukaan eri tekstilajeja ja tuntee niiden ympäristöjen vaatimuksia, missä tekstejä käytetään • tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja saa lukukokemuksia
Hyvä H2	• noudattaa tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia oikein niissä ympäristöissä, joissa tekstit esiintyvät • arvioi lukemiaan kirjoja
Kiitettävä K3	• toimii kielenkäytön perusnormien mukaisesti sekä selittää kirjoitettuja tekstejä viittomakielellä • hankkii monipuolisia lukukokemuksia ja arvioi kirjallisuuden merkitystä

Ammatillisten tekstien tuottaminen	
Tyydyttävä T1	• tuottaa ammatillisia tekstejä ja käyttää asianmukaista kieltä
Hyvä H2	• tuottaa ammatillisia tekstejä ja ottaa niissä huomioon työelämän vaatimukset
Kiitettävä K3	• tuottaa sujuvaa ja ymmärrettävää ammatillista tekstiä sekä kehittää taitoaan palautteen pohjalta

Kielellisen identiteetin ymmärtäminen sekä viitotun ja puhutun kielen vertaaminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee puhutun ja viitotun kielen keskeiset erot • arvioi kirjoitetun kielen merkitystä viittomakielisille ammatin harjoittamisen kannalta.
Hyvä H2	• tarkastelee kielenkäytön ilmaisutapoja kriittisesti • arvioi kirjoitetun kielen asemaa suhteessa viittomakieleen yhteiskunnassa ja työelämässä.
Kiitettävä K3	• vertaa keskeisiä puhutulle kielelle ominaisia rakenteita viittomakielen vastaaviin • vertailee suomen kielen ja viittomakielen merkitystä monikielisessä yhteiskunnassa sekä työelämän että yksilön kannalta.

Äidinkieli, romani

Pakolliset osaamistavoittet, 5 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Tyydyttävä T1	• kuuntelee muita ja käyttää puheenvuoroja vuorovaikutustilanteissa • käyttää romanikieltä ymmärrettävästi tutuissa tilanteissa
Hyvä H2	• viestii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toiset huomioon ottaen • käyttää romanikieltä erilaisissa tilanteissa melko monipuolisesti
Kiitettävä K3	• viestii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toiset huomioon ottaen • käyttää romanikieltä erilaisissa tilanteissa monipuolisesti

Tekstien ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee joitakin alaansa liittyviä käsitteitä romanikielellä
Hyvä H2	• ymmärtää tekstien olennaisen sisällön ja tuntee keskeisiä alaansa liittyviä käsitteitä romanikielellä
Kiitettävä K3	• ymmärtää tekstien pääsisällön ja yksityiskohtia sekä tuntee laajasti alaansa liittyviä käsitteitä romanikielellä

Tiedon hankkiminen	
Tyydyttävä T1	• hakee tietoa erilaisista lähteistä • tuntee romanikielistä mediaa
Hyvä H2	• hakee ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisia viestintävälineitä hyödyntäen ja arvioi ohjattuna tekstien luotettavuutta • käyttää romanikielistä mediaa
Kiitettävä K3	• hyödyntää monipuolisesti erilaisia viestintävälineitä tiedon hankinnassa ja arvioi tekstien luotettavuutta • käyttää itsenäisesti romanikielistä mediaa

Tekstien tuottaminen	
Tyydyttävä T1	• laatii ohjattuna tekstejä romanikielellä
Hyvä H2	• laatii tekstejä romanikielellä
Kiitettävä K3	• laatii itsenäisesti tekstejä käyttäen monipuolisesti romanikieltä

Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee romanien kielellisen ja kulttuurisen taustan keskeiset piirteet ja toimii monimuotoisessa ympäristössä osaamistaan hyödyntäen
Hyvä H2	• tuntee romanien kielellisen ja kulttuurisen taustan keskeiset piirteet ja niiden merkityksen sekä toimii monimuotoisessa ympäristössä osaamistaan hyödyntäen
Kiitettävä K3	• tuntee romanien kielellisen ja kulttuurisen taustan perinteen ja sen merkityksen sekä toimii monimuotoisessa yhteiskunnassa joustavalla tavalla

Oman romanikielen taidon arvioiminen	
Tyydyttävä T1	• arvioi romanikielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.
Hyvä H2	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Kiitettävä K3	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	
Tyydyttävä T1	• viestii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon
Hyvä H2	• viestii tarkoituksenmukaisella tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon
Kiitettävä K3	• viestii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa perustellen näkemyksiään ja ottaen toiset rakentavasti huomioon

Tekstien ja tekstilajien ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää tuttujen tekstilajien keskeiset asiat romanikielellä
Hyvä H2	• ymmärtää ammatillisten tekstien pääsisällön ja tuntee oman alansa käsitteitä romanikielellä
Kiitettävä K3	• ymmärtää erilaisten tekstien sisällön ja oman alansa tekstien ydinasioita sekä oman alansa käsitteitä romanikielellä

Tekstien tuottaminen	
Tyydyttävä T1	• tuottaa ohjattuna ammatillisia tekstejä romanikielellä oikeata tekstilajia käyttäen
Hyvä H2	• käyttää kielen muotoja joustavasti kirjallisessa viestinnässä
Kiitettävä K3	• tuottaa itsenäisesti omaan alaansa liittyviä tekstejä käyttäen sujuvaa romanikielen lause- ja virkerakennetta

Tiedon hankkiminen	
Tyydyttävä T1	• hakee tietoa erilaisista lähteistä käyttäen romanikielistä mediaa
Hyvä H2	• hakee ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä viestintävälineitä hyödyntäen
Kiitettävä K3	• hyödyntää erilaisia viestintävälineitä tiedon hankinnassa ja arvioi tekstien luotettavuutta

Kielen ja kulttuurin ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• arvioi romanien kielellisen ja kulttuurisen perinteen merkitystä ja vaikutuksia alalla.
Hyvä H2	• hyödyntää alalla romanien kielellisen ja kulttuurisen taustan piirteitä ja kaksi- tai monikielisyyttään.
Kiitettävä K3	• hyödyntää monipuolisesti romanien kielellistä ja kulttuurista taustaa ja arvioi mahdollisuuksiaan romanikielen säilyttämisessä.

Äidinkieli, ruotsi

Pakolliset osaamistavoittet, 5 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Tyydyttävä T1	•
Hyvä H2	•
Kiitettävä K3	•

Tyydyttävä T1	•
Hyvä H2	•
Kiitettävä K3	•

Tyydyttävä T1	• •
Hyvä H2	• •
Kiitettävä K3	• •

Tyydyttävä T1	• • •
Hyvä H2	• • •
Kiitettävä K3	• • •

Tyydyttävä T1	• • •
Hyvä H2	• • •
Kiitettävä K3	• • •

Tyydyttävä T1	•
Hyvä H2	•
Kiitettävä K3	•

Tyydyttävä T1	• •
Hyvä H2	• •
Kiitettävä K3	• •

Tyydyttävä T1	•
Hyvä H2	•
Kiitettävä K3	•

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Tyydyttävä T1	• • •
Hyvä H2	• • •
Kiitettävä K3	• • •

Tyydyttävä T1	• • •
Hyvä H2	• • •
Kiitettävä K3	• • •

Tyydyttävä T1	• • •
Hyvä H2	• • •
Kiitettävä K3	• • •

Tyydyttävä T1	• •
Hyvä H2	• •
Kiitettävä K3	• •

Toinen kotimainen kieli

Toinen kotimainen kieli, ruotsi

Pakolliset osaamistavoittet, 1 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää lyhyiden omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten viestien sisällön • kertoo suullisesti ja kirjallisesti lyhyesti itsestään ja tutuista asioista omassa työssään ja selviytyy tuttuihin aiheisiin liittyvistä vuorovaikutustilanteista
Hyvä H2	• tulkitsee työhön liittyviä perustekstejä, kuten työ- ja turvallisuusohjeita sekä tuottaa lyhyitä viestejä käyttäen alan ammattisanastoa • selviytyy rutiininomaisista päivittäiseen elämään liittyvistä puhetilanteista, jos puhekumppani puhuu hitaasti ja käyttää selkeää kieltä
Kiitettävä K3	• tulkitsee erityyppisiä työhön liittyviä tekstejä ja tuottaa ammatillisia viestejä, ohjeita tai tilauksia • toimii tavanomaisimmissa viestintätilanteissa sekä kasvotusten että puhelimessa ja tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä

Kielen ja kulttuurin merkityksen ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• on tietoinen ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksestä Suomessa.
Hyvä H2	• ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen pohjoismaisessa yhteistyössä.
Kiitettävä K3	• tuntee Suomen kansalliskieliin liittyvät oikeudet ja velvoitteet.

Tunnustaminen

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.2 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A2.1.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Tyydyttävä T1	• selviytyy alan vuorovaikutustilanteissa hyödyntäen erilaisia apukeinoja • käyttää keskustelussa tuttua sanastoa ja yleiskielistä tekstiä ja saa selvää hitaasta puheesta
Hyvä H2	• käyttää kieltä melko luontevasti alan vuorovaikutustilanteissa • selviytyy jokapäiväiseen elämään liittyvistä tilanteista
Kiitettävä K3	• selviytyy hyvin alan vuorovaikutustilanteissa ja viestii kohteliaasti • käyttää keskustelussa kielelle ja kulttuurille ominaisia ilmaisuja

Tekstien tuottaminen	
Tyydyttävä T1	• kirjoittaa työhön liittyviä tekstejä käyttäen yksinkertaisia lauseita
Hyvä H2	• kirjoittaa keskeisistä työtehtäviin liittyvistä asioista käyttäen tavallisimpia kielelle ominaisia ilmauksia
Kiitettävä K3	• tuottaa sujuvasti työtehtäviin liittyviä tekstejä käyttäen keskeisintä sanastoa

Tietolähteiden hyödyntäminen	
Tyydyttävä T1	• etsii yhdessä muiden kanssa tietoa erilaisista tietolähteistä toisella kotimaisella kielellä • käyttää sanakirjoja ja sähköisiä tietolähteitä
Hyvä H2	• hyödyntää tuotettuja tekstejä ja julkaisuja • käyttää sanakirjoja ja sähköisiä tietolähteitä monipuolisesti
Kiitettävä K3	• käyttää autenttista ruotsinkielistä aineistoa ja arvioi tekstien merkityksellisyyttä • käyttää joustavasti sähköisiä sanakirjoja ja muuta lähdeaineistoa oman alansa kysymysten selvittämiseen

Kielenoppimisen strategioiden hyödyntäminen	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa omat kielen oppimisstrategiansa.
Hyvä H2	• ottaa vastuuta kielen oppimisestaan ja hyödyntää vahvuuksiaan.
Kiitettävä K3	• osoittaa pitkäjänteisyyttä ja yhteistyökykyä kielen opiskelussaan.

Tunnustaminen

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.2 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A2.1.

Pakolliset osaamistavoittet, 2 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Tyydyttävä T1	• •
Hyvä H2	• •
Kiitettävä K3	• •

Tyydyttävä T1	• •
Hyvä H2	• •
Kiitettävä K3	• •

Tyydyttävä T1	•
Hyvä H2	•
Kiitettävä K3	•

Tyydyttävä T1	•
Hyvä H2	•
Kiitettävä K3	•

Tunnustaminen

Valinnaiset osaamistavoittet, 2 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Tyydyttävä T1	• •
Hyvä H2	• •
Kiitettävä K3	• •

Tyydyttävä T1	• •
Hyvä H2	• •
Kiitettävä K3	• •

Tyydyttävä T1	•
Hyvä H2	•
Kiitettävä K3	•

Tunnustaminen

Vieraat kielet

Vieras kieli, A-kieli

Pakolliset osaamistavoittet, 2 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää oman alansa työhön liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan • kertoo itsestään ja työtehtävistään vastaamalla hänelle esitettyihin kysymyksiin ennakoitavissa olevissa ja tutuissa työtilanteissa
Hyvä H2	• ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyvät suulliset viestit ja osaa toimia niiden mukaan • kertoo itsestään ja alan työtehtävistä siten, että tulee ymmärretyksi ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani puhuu selkeästi
Kiitettävä K3	• ymmärtää alaansa liittyvää tavanomaista, normaalitempoista puhetta ja toimii vuorovaikutustilanteissa luontevasti kieltä käyttäen • kertoo tutuissa tilanteissa työpaikastaan ja työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita

Tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää tavallista sanastoa ja oman alansa työhön liittyviä kirjallisia viestejä ja työ- ja turvallisuusohjeita • tuottaa työhönsä liittyviä lyhyitä tekstejä
Hyvä H2	• ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä tekstejä, kirjallisia ohjeita ja tekee tarkentavia kysymyksiä sekä osaa toimia niiden mukaan • tuottaa työhönsä liittyviä tekstejä ja tarkoituksenmukaista sanastoa
Kiitettävä K3	• ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä tekstejä, kirjallisia ohjeita sekä työstä annettua palautetta • tuottaa sujuvasti tavanomaisia viestejä ja tekstejä sekä täyttää työhönsä liittyviä asiakirjoja

Tiedon hankkiminen	
Tyydyttävä T1	• hakee tietoa ohjattuna työhönsä liittyvistä materiaaleista ja ohjeista myös sähköisiä tiedonlähteitä käyttäen
Hyvä H2	• hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa mukaan lukien sähköiset tietolähteet
Kiitettävä K3	• hakee itsenäisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa

Monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä toimiminen	
Tyydyttävä T1	• on tietoinen opiskelemansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä.
Hyvä H2	• käyttää kieltä monikielisessä tai -kulttuurisessa ympäristössä.
Kiitettävä K3	• soveltaa työssään vieraan kielen ja kulttuurin tietojaan ja taitojaan joustavasti.

Tunnustaminen

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa B1.1. ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa B1.1.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Tyydyttävä T1	• kertoo itsestään ja työtehtävistään sekä vastaa luontevasti hänelle esitettyihin kysymyksiin • selviytyy yleiskielisistä vuorovaikutustilanteista, joissa käsitellään myös tavanomaisimpia työtehtäviin liittyviä aiheita
Hyvä H2	• osaa viestiä ymmärrettävästi itsestään ja alan työtehtävistä, osallistuu keskusteluun sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita • selviytyy monenlaisista työhön liittyvistä vuorovaikutustilanteista
Kiitettävä K3	• kertoo työpaikastaan ja työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista melko laajaa sanavarastoa käyttäen sekä ottaa selvää muiden maiden vastaavista asioista • selviytyy luontevasti työhön liittyvistä vuorovaikutustilanteista, joissa käsitellään vaativampiakin aiheita

Aktiivisena kansalaisena toimiminen vieraskielisissä yhteyksissä	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää, miten vieraalla kielellä voi vaikuttaa ja miten siinä voi hyödyntää sosiaalista mediaa
Hyvä H2	• käyttää vierasta kieltä vaikuttamiseen ja hyödyntää siinä sosiaalista mediaa
Kiitettävä K3	• seuraa ajankohtaista keskustelua vieraalla kielellä ja ottaa siihen kantaa

Kielen ja kulttuurin merkityksen ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• hankkii tietoa niiden maiden elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan
Hyvä H2	• osoittaa työskentelyssä ymmärtävänsä kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta
Kiitettävä K3	• hyödyntää monipuolisesti omassa työssään eri kielten ja kulttuurien tarjoamia mahdollisuuksia

Kielen oppimisen kehittäminen	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa omat vieraan kielen oppimisstrategiansa.
Hyvä H2	• arvioi vieraan kielen oppimisen tapojaan, niiden vahvuuksia ja heikkouksia.
Kiitettävä K3	• vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia vieraan kielen oppimisen tapoja • hankkii perustietoja opiskelumahdollisuuksista vieraan kielen ympäristössä.

Tunnustaminen

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa B1.1. ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa B1.1.

Vieras kieli, B-kieli

Pakolliset osaamistavoittet, 2 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä – ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä suullisia viestejä ja osaa toimia niiden mukaan • kertoo lyhyesti itsestään ja työtehtävistään ennakoitavissa olevissa ja tutuissa työtilanteissa
Hyvä H2	• ymmärtää tavanomaisimpia työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan • kertoo itsestään ja alan työtehtävistä siten, että tulee ymmärretyksi ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani käyttää yksikertaisia rakenteita
Kiitettävä K3	• ymmärtää keskeiset ajatukset tavanomaisesta normaalitempoisesta puheesta ja toimii niiden mukaan • kertoo työpaikastaan ja työstään sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita

Tekstien ymmärtäminen	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä kirjallisia viestejä • kirjoittaa ohjattuna mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä
Hyvä H2	• ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita apuvälineitä käyttäen ja tekee tarkentavia kysymyksiä sekä osaa toimia niiden mukaan • kirjoittaa mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä
Kiitettävä K3	• ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita sekä työstä annettua palautetta • kirjoittaa tavanomaisia viestejä ja lyhyitä tekstejä sekä täyttää yksinkertaisia työhönsä liittyviä asiakirjoja

Tiedon hankkiminen	
Tyydyttävä T1	• hakee tietoa ohjattuna työhönsä liittyvistä materiaaleista ja ohjeista myös sähköisiä tiedonlähteitä käyttäen.
Hyvä H2	• hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa mukaan lukien sähköiset tietolähteet.
Kiitettävä K3	• hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa.

Tunnustaminen

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.3.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Tyydyttävä T1	• kertoo itsestään ja työstään, esim. tunnistaa työkaluja, ammattinimikkeitä ja työtehtäviä • viestii suullisesti esimerkiksi esittäytyessään arkipäivän ja työelämän tutuissa tilanteissa
Hyvä H2	• vastaa yksinkertaisiin kysymyksiin käsiteltäessä omaa työympäristöä ja häntä itseään, kun puhekumppani puhuu hitaasti ja selkeästi • osallistuu keskusteluun, kun keskustelukumppani puhuu hitaasti ja käyttää selkeitä rakenteita
Kiitettävä K3	• esittää yksinkertaisia kysymyksiä ja vastaa käsiteltäessä omaa työympäristöä ja häntä itseään, kun puhekumppani puhuu selkeästi, sekä pyytää tarvittaessa selvennystä • selviytyy työelämän tavanomaisissa palvelutilanteissa

Tekstien tuottaminen	
Tyydyttävä T1	• kirjoittaa ohjattuna työhönsä liittyviä lyhyitä tekstejä
Hyvä H2	• kirjoittaa työhönsä liittyviä lyhyitä tekstejä
Kiitettävä K3	• kirjoittaa sujuvasti tavanomaisia viestejä ja työhönsä liittyviä tekstejä sekä täyttää työhönsä liittyviä asiakirjoja

Monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä toimiminen	
Tyydyttävä T1	• on tietoinen opiskelemansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä
Hyvä H2	• käyttää kieltä monikielisessä tai -kulttuurisessa ympäristössä
Kiitettävä K3	• soveltaa työssään vieraan kielen ja kulttuurin tietojaan ja taitojaan

Kielen oppimisen kehittäminen	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa omat kielen oppimisstrategiansa.
Hyvä H2	• arvioi kielen oppimisen tapojaan, niiden vahvuuksia ja heikkouksia.
Kiitettävä K3	• vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia kielen oppimisen tapoja.

Tunnustaminen

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.3.

6.35. Yhdistelmäajoneuvokuljetukset, 40 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- suorittaa päivittäiset tarkastukset ja tarvittavat huoltotoimet yhdistelmäajoneuvolle
- kytkeä ja irrottaa kuorma-autoon soveltuvan perävaunun
- käyttää työtehtävässään tarvittavia asiakirjoja
- valita työtehtävän edellyttämän yhdistelmäajoneuvon ja kuormatilan
- suunnitella ja valita kuljetustehtävään soveltuvan reitin
- käyttää kappaletavarakuljetuksissa kuormaukseen, purkamiseen ja kuljettamiseen tarvittavia lisälaitteita ja välineitä
- kuormata ja purkaa yhdistelmäajoneuvon kuorman säädösten ja työtehtävän edellyttämällä tavalla
- kuljettaa yhdistelmäajoneuvoa säädösten ja määräysten mukaan
- suorittaa annetun kuljetustehtävän sekä jakelu- että runkoliikenteessä
- käyttää trukkia turvallisesti työtehtävässään
- huolehtia työympäristönsä järjestyksestä ja siisteydestä
- ottaa kuljetustehtävässään huomioon terveyteen, turvallisuuteen ja toimintakykyyn vaikuttavat asiat
- noudattaa työssään sisäisen yrittäjyyden periaatteita ja laatujärjestelmien vaatimuksia
- toimia asiakaspalvelutilanteissa.

Lisäksi opiskelija tai tutkinnon suorittaja suorittaa

- CE -luokan kuljettajatutkinnon
- ADR-peruskurssin ja kokeen hyväksytysti
- kuljetusalan työturvakortin hyväksytysti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa suorittamalla päivittäiset tarkastus- ja huoltotoimet ajoneuvolle sekä kuljettamalla ajoneuvoyhdistelmällä kappaletavarakuorman. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suorittaa omaa työtään ohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• suoriutuu itsenäisesti annetusta tehtävästä
Kiitettävä K3	• noudattaa työsuunnitelmaa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa kuljetusalan perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa kuljetusalan keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet sekä työympäristön
Kiitettävä K3	• suoriutuu kuljetusalan prosessista vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Yhdistelmäajoneuvon käyttöönotto ja ajon päättäminen	
Tyydyttävä T1	• tarkastaa yhdistelmäajoneuvon liikenneturvallisuuskunnon ennen ajoonlähtöä • suorittaa raskaan yhdistelmäajoneuvon perävaunun kytkennän ja irrotuksen turvallisesti ja säädösten mukaan
Hyvä H2	• tekee tarvittavat täydennykset ja toimenpiteet ennen ajoonlähtöä ja ajon päätteeksi • suorittaa raskaan yhdistelmäajoneuvon perävaunun kytkennän ja irrotuksen turvallisesti ja säädösten mukaan vaativissa olosuhteissa
Kiitettävä K3	• seuraa yhdistelmäajoneuvon kuntoa ja informoi vian ilmetessä korjaamohenkilökuntaa • valitsee työtehtävään soveltuvan perävaunun ja suorittaa kytkennän ja irrotuksen turvallisesti ja säädösten mukaisesti

Reittisuunnittelu	
Tyydyttävä T1	• löytää opastettuna kartan navigaattorin tai molempien avulla oikean määränpään.
Hyvä H2	• suunnittelee ja aikatauluttaa valitsemansa reitin
Kiitettävä K3	• suunnittelee ja valitsee kuljetustehtävään ja olosuhteisiin soveltuvan taloudellisen ja turvallisen reitin

Kuljetustehtävä	
Tyydyttävä T1	• kuormaa, varmistaa ja purkaa yhdistelmäajoneuvon kappaletavarakuorman säädösten mukaisesti • suorittaa kuljetustehtävän säädösten mukaisesti • selvittää yhdistelmäajoneuvon ja kuorman asiakirjoista säädösten mukaisen kytkennän ja kuormauksen
Hyvä H2	• kuormaa, varmistaa ja purkaa kappaletavarakuorman säädösten mukaisesti oikeassa purkujärjestyksessä • suorittaa kuljetustehtävän turvallisesti ja säädösten mukaisesti • täyttää kuljetustehtävän edellyttämiä raportteja
Kiitettävä K3	• kuormaa mahdollisimman suuren hyötykuorman oikeassa purkujärjestyksessä kuljetustehtävän edellyttämään yhdistelmäajoneuvoon • suorittaa kuljetustehtävän turvallisesti, taloudellisesti ja ennakoivan ajon periaatteiden mukaisesti • laatii laatujärjestelmän edellyttämiä poikkeama- tai vahinkoraportteja

Lisälaitteet ja välineet	
Tyydyttävä T1	• tietää lämmönsäätölaiteen toimintaperiaatteen ja käyttää kappaletavaran käsittelyssä tarvittavia ajoneuvossa olevia laitteita ja välineitä
Hyvä H2	• käyttää lämmönsäätölaitteita ja kappaletavaran käsittelyssä tarvittavia työkoneita
Kiitettävä K3	• tarkastaa ja käyttää lämmönsäätölaitteita ja työkoneita määräysten mukaan ja huomioida olosuhteiden vaikutukset turvalliseen ja taloudelliseen käyttöön

Asiakaspalvelu	
Tyydyttävä T1	• käyttäytyy ja vastaa puhelimeen ohjeiden mukaisesti.
Hyvä H2	• pukeutuu ja toimii asiallisesti työtehtävän edellyttämällä tavalla.
Kiitettävä K3	• on aloitteellinen sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Turvallinen kuljettaminen	
Tyydyttävä T1	• kuljettaa ajoneuvoa turvallisesti säädösten edellyttämällä tavalla ja ottaa huomioon fysiikan lakien vaikutuksen kuljetustehtävän suorittamiseen • tietää maksimiajoajat sekä minimilepoajat vuorokaudessa ja käyttää ajopiirturia oikein • tunnistaa ennakoivan ajon periaatteet.
Hyvä H2	• tietää henkilöiden ja tavaran luvanvaraiseen kuljettamiseen ja näihin käytettäviin ajoneuvoihin liittyvät säädökset • tietää keskeiset ajo- ja lepoaikasäädökset sekä keskeiset työaikasäädökset ja soveltaa niitä työssään • ymmärtää ennakoivan ajamisen turvallisuusvaikutukset.
Kiitettävä K3	• tietää tiekuljetussopimuslain perusasiat ja soveltaa säädöksiä sekä fysiikan lakeja työssään erilaisissa tilanteissa • suunnittelee ja aikatauluttaa työtehtävänsä ottaen huomioon ajo- ja lepoaikasäädökset sekä työaikasäädökset • suorittaa oman työtehtävänsä ennakoivan ja taloudellisen ajon periaatteita noudattaen.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita sekä tietää työvireyteen vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskennellä asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• johdattaa asiakkaan vuorovaikutustilanteeseen

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.36. Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen, 8 osp

Tutkinnon osan tulee sisältää kaikkien neljän osa-alueen pakolliset osaamistavoitteet (yhteensä 5 osaamispistettä). Lisäksi tutkinnon osan tulee sisältää valinnaisia osaamistavoitteita miltä tahansa osa-alueelta tai osa-alueilta siten, että opiskelijalle kertyy yhteensä 8 osaamispisteen edestä yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavaa osaamista.

Yhteiskuntataidot

Yhteiskuntataidot

Pakolliset osaamistavoittet, 1 osp

Opiskelija

- osaa toimia kansalaisena ja osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon
- osaa toimia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita noudattaen
- osaa suunnitella ja hoitaa omaa talouttaan sekä arvioida siihen liittyviä riskejä
- hyödyntää sosiaalista mediaa aktiivisen osallistumisen keinona
- osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja toimia kuluttajana.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Kansalaisena toimiminen ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon osallistuminen	
Tyydyttävä T1	• tietää kansalaisen perusoikeuksia ja velvollisuuksia Suomessa ja osaa kertoa niistä • seuraa yhteiskunnallista päätöksentekoa • osallistuu opiskelijoiden tai muiden tahojen järjestämään toimintaan ja vaikuttaa yhteisölliseen toimintaan omalta osaltaan
Hyvä H2	• tietää kansalaisen perusoikeuksia ja velvollisuuksia Suomessa ja osaa kertoa niistä • seuraa yhteiskunnallista päätöksentekoa ja ilmaisee omia mielipiteitään tarpeellisiksi kokemistaan asioista • osallistuu opiskelijakunnan tai muiden tahojen järjestämään toimintaan ja vaikuttaa päätöksentekoon omalta osaltaan
Kiitettävä K3	• tuntee kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet Suomessa ja arvioi niitä suhteessa muiden maiden vastaaviin • seuraa aktiivisesti yhteiskunnallista päätöksentekoa ja osallistuu siihen eri tavoin • osallistuu opiskelijakunnan tai muiden tahojen järjestämään toimintaan ja vaikuttaa aktiivisesti asioita koskevaan päätöksentekoon

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteiden noudattaminen	
Tyydyttävä T1	• toimii asianmukaisesti erilaisten ihmisten kanssa myös monikulttuurisissa työyhteisöissä
Hyvä H2	• toimii muita ihmisiä arvostavalla tavalla, kohtelee yhdenvertaisesti työtovereitaan ja asiakkaitaan mahdollisesta erilaisuudesta huolimatta
Kiitettävä K3	• edistää omalta osaltaan työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja puuttuu asiamukaisesti mahdolliseen kiusaamiseen tai häirintään

Oman talouden ja raha-asioiden suunnitteleminen ja hoitaminen	
Tyydyttävä T1	• tekee ohjattuna suunnitelman menoistaan ja tuloistaan tietäen luoton ottamisen ehdot, seuraukset ja riskit
Hyvä H2	• tekee suunnitelman menoistaan ja tuloistaan ennakoiden tulevia tapahtumia sekä tietäen luoton ottamisen ehdot, seuraukset ja riskit
Kiitettävä K3	• tekee itsenäisesti ja vastuullisesti suunnitelman menoistaan ja tuloistaan ennakoiden tulevia tapahtumia sekä tietäen luoton ottamisen ehdot, seuraukset ja riskit

Sosiaalisen median hyödyntäminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjattuna sosiaalista mediaa oman ja /tai edustamansa yhteisön tai yrityksen asian edistämiseen
Hyvä H2	• käyttää sosiaalista mediaa oman ja /tai edustamansa yhteisön tai yrityksen asian edistämiseen
Kiitettävä K3	• käyttää sosiaalista mediaa monipuolisesti oman ja /tai edustamansa yhteisön tai yrityksen asian edistämiseen

Yhteiskunnan palvelujen käyttäminen ja kuluttajana toimiminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää, miten palvelut yhteiskunnassa rahoitetaan • tuntee kuluttajan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tietää, mistä saa apua kuluttaja-asioissa.
Hyvä H2	• käyttää monipuolisesti ja harkiten opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää, miten palvelut yhteiskunnassa rahoitetaan • hakee tuotteista ja palveluista tutkittua tietoa eri lähteitä käyttämällä sekä tietää, mistä saa tietoa ja apua kuluttaja-asioissa.
Kiitettävä K3	• käyttää itsenäisesti ja valintoja tehden opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää, miten palvelut yhteiskunnassa rahoitetaan • hakee tuotteista ja palveluista tutkittua tietoa eri lähteitä käyttämällä sekä osaa arvioida tiedonlähteiden luotettavuutta.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Opiskelija

- osaa hakea tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta myös Euroopan unionista
- tuntee *oman alan* yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden
- osaa seurata yhteiskunnallista keskustelua ja taloutta koskevaa uutisointia
- osaa kuvata yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen heijastumista *oman alan* työpaikkoihin ja työllisyyteen
- osaa selvittää kansantalouden peruskäsitteitä ja sen keskeisimpiä toimijoita sekä arvioida niiden merkityksen kansantaloudelle.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Tiedon hakeminen yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta Euroopan unionissa	
Tyydyttävä T1	• hakee ohjattuna tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta
Hyvä H2	• hakee tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta
Kiitettävä K3	• hakee monipuolisesti ja aktiivisesti tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta

Oman alan yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden tunteminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee keskeisiltä osin oman alan yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden
Hyvä H2	• kuvaa perustellen oman alan yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden
Kiitettävä K3	• kuvaa laaja-alaisesti ja perustellen oman alan yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden

Yhteiskunnallisen keskustelun ja taloutta koskevan uutisoinnin seuraaminen	
Tyydyttävä T1	• seuraa jonkin tietolähteen avulla yhteiskunnallista ja taloutta koskevaa keskustelua • tekee oman alan tilannekatsauksen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• seuraa eri tietolähteistä yhteiskunnallista ja taloutta koskevaa keskustelua • tekee oman alan tilannekatsauksen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Kiitettävä K3	• seuraa aktiivisesti eri tietolähteistä yhteiskunnallista ja taloutta koskevaa keskustelua • perustelee oman alan tilannetta monipuolisesti ja arvioi kriittisesti eri medioiden välittämää tietoa

Yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen huomioiminen omalla alalla	
Tyydyttävä T1	• kertoo havainnollisesti, miten ajankohtainen yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne heijastuu oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen
Hyvä H2	• selvittää havainnollisesti, ja perustellen miten ajankohtainen yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne heijastuu oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen
Kiitettävä K3	• selvittää havainnollisesti, miten ajankohtainen yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne heijastuu oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen • perustelee selvitystään monipuolisesti ja kattavasti

Kansantalouden peruskäsitteiden ja sen keskeisten toimijoiden selvittäminen	
Tyydyttävä T1	• kertoo esimerkkejä kansantalouden peruskäsitteistä ja keskeisistä toimijoista.
Hyvä H2	• selvittää kansantalouden peruskäsitteet ja keskeiset toimijat sekä arvioi niiden merkitystä kansantaloudelle.
Kiitettävä K3	• selvittää kansantalouden peruskäsitteet ja keskeiset toimijat, niiden merkityksen sekä niiden välisiä riippuvuussuhteita.

Työelämätaidot

Työelämätaidot

Pakolliset osaamistavoittet, 1 osp

Opiskelija

- osaa hakea itselleen työpaikkaa
- osaa kuvata työsopimusjärjestelmää ja työsopimuksen keskeiset asiat
- osaa perehtyä työpaikan toimintaan ja työtehtäviin sekä huolehtia työturvallisuudesta
- osaa työskennellä työpaikassa ja kehittää osaamistaan.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Työpaikan hakeminen	
Tyydyttävä T1	• hakee työpaikkaa ja tekee työhakemuksen sekä CV:n tarviten jonkin verran ohjausta • toimii työhaastattelussa asiallisesti • pukeutuu toimialan ja työpaikan mukaisesti • tuo esille omaa osaamistaan
Hyvä H2	• hakee itsenäisesti työpaikkoja sekä laatii selkeän työhakemuksen ja CV:n • toimii työhaastattelussa kohteliaasti ja asiallisesti • ottaa pukeutumisessa huomioon työpaikan ja toimialan luonteen • tuo selkeästi esille omat vahvuutensa esitellessään osaamistaan
Kiitettävä K3	• hakee aktiivisesti ja oma-aloitteisesti työpaikkoja tunnistaen omat vahvuutensa • laatii selkeän ja omaa osaamistaan kuvaavan työpaikkahakemuksen ja CV:n • toimii työhaastattelussa kohteliaasti ja asiallisesti • ottaa pukeutumisessa huomioon työpaikan ja toimialan erityispiirteet • perustelee omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan laaja-alaisesti

Median käyttäminen työnhaussa	
Tyydyttävä T1	• hakee työpaikkoja koskevia tietoja mediasta
Hyvä H2	• tutustuu työpaikkoihin mediatietoja hyödyntäen
Kiitettävä K3	• käyttää monipuolisesti mediaa työnhaussa hyödyntäen sosiaalisen median mahdollisuuksia

Työsopimusjärjestelmän, työsopimuksen ja työlainsäädännön sisällön tunteminen	
Tyydyttävä T1	• tuntee keskeiset asiat alan työehdoista ja oman alansa työlainsäädännöstä • tuntee oman työsopimuksensa sisällön • ottaa toiminnassaan huomioon oikeutensa ja velvollisuutensa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• tuntee oman alan työehdot ja keskeisen työlainsäädännön • varmistaa, että oman työsopimuksen sisältö on sovitun mukainen • toimii työssään oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti
Kiitettävä K3	• tuntee hyvin oman alan työehdot ja keskeisen työlainsäädännön mahdollisuudet työtä kehitettäessä • varmistaa, että oman työsopimuksen sisältö on sovitun mukainen • toimii työssään oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti sekä perustelee vastuullisesti toimintaansa

Työpaikan toimintaan ja työhön perehtyminen	
Tyydyttävä T1	• hakee tietoa työpaikan toiminnasta ja työtehtävistään • noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita
Hyvä H2	• hakee monipuolisesti tietoa työpaikan toiminnasta ja työtehtävistään • noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita
Kiitettävä K3	• hakee itsenäisesti monipuolisesta tietoa työpaikan toiminnasta ja työtehtävistään • soveltaa ja kehittää työstä annettuja turvallisuusohjeita

Työyhteisössä toimiminen	
Tyydyttävä T1	• noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja • huolehtii työssä vaaditusta suoja- ym. vaatetuksestaan • työskentelee osana työryhmää ja erilaisten ihmisten kanssa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.
Hyvä H2	• noudattaa annettuja työaikoja, sovittuja toimintatapoja ja toimii joustavasti erilaisissa työtilanteissa • huolehtii työssä vaaditusta suoja- ym. vaatetuksestaan • työskentelee luontevasti osana työyhteisöään erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa.
Kiitettävä K3	• noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja ja toimii joustavasti työyhteisön erilaisissa muuttuvissa tilanteissa • huolehtii työssä vaaditusta suoja- ym. vaatetuksestaan • työskentelee luontevasti osana työyhteisöään erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa ja esittää kehittämisideoita työyhteisön ja -ryhmän käyttöön.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Opiskelija

- osaa edistää työyhteisön ilmapiiriä ja henkilöstön osallisuutta
- osaa toimia *työpaikan* eri tehtävissä
- osaa osaltaan vastata *työpaikan* työtehtävien etenemisestä ja työn laadusta sekä näiden kehittämisestä
- osaa kehittää omaa osaamistaan
- osaa hakea työtä kansainvälisiltä työmarkkinoilta ja erityisesti EU-maista.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Työyhteisön ilmapiirin ja henkilöstön osallisuuden edistäminen	
Tyydyttävä T1	• edistää osaltaan työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja kannustaa muita osallistumaan yhteiseen toimintaan, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• edistää osaltaan työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja kannustaa muita osallistumaan yhteiseen toimintaan
Kiitettävä K3	• edistää aktiivisesti työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja kannustaa muita osallistumaan monipuolisesti yhteiseen toimintaan

Työpaikan eri tehtävissä toimiminen	
Tyydyttävä T1	• ilmaisee halukkuutensa osallistua joihinkin uusiin työpaikan tehtäviin oman osaamisen ja omien voimavarojensa mukaisesti
Hyvä H2	• ilmaisee halukkuutensa osallistua uusiin työpaikan tehtäviin oman osaamisen ja omien voimavarojensa mukaisesti
Kiitettävä K3	• ilmaisee halukkuutensa osallistua erilaisiin työpaikan tehtäviin oman osaamisen ja omien voimavarojensa mukaisesti

Työpaikan työtehtävien ja työprosessien etenemisestä ja työn laadusta huolehtiminen	
Tyydyttävä T1	• toimii työlleen asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• toimii työlleen asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintansa niiden saavuttamisessa • toimii palveluhenkisesti
Kiitettävä K3	• toimii työlleen asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi • toimii palveluhenkisesti ja varmistaa asiakastyytyväisyyden • toimii aloitteellisesti työnsä ja työympäristön laadun kehittämisessä

Oman osaamisen kehittäminen	
Tyydyttävä T1	• kehittää itseään ja osaamistaan, mutta tarvitsee siinä ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• kehittää itseään ja osaamistaan suunnitelmallisesti sekä arvioi omia kehittymistarpeitaan yhteistyössä muiden kanssa
Kiitettävä K3	• kehittää itseään ja osaamistaan suunnitelmallisesti ja monipuolisesti sekä arvioi omia kehittymistarpeitaan

Työn hakeminen kansainvälisiltä työmarkkinoilta	
Tyydyttävä T1	• hakee kansainvälisiä työpaikkoja koskevia tietoja mediasta • hakee työpaikkaa ja tekee työhakemuksen, mutta tarvitsee ajoittain näihin ohjausta • toimii työnhaussa eri kulttuuritaustaisen ihmisten kanssa hyödyntäen kielitaitoaan, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.
Hyvä H2	• hakee työpaikkoja koskevia tietoja mediasta ja tutustuu työpaikkoihin mediatietoja hyödyntäen • hakee itsenäisesti työpaikkoja ja laatii selkeän työhakemuksen • toimii työnhaussa eri kulttuuritaustaisen ihmisten kanssa hyödyntäen kielitaitoaan.
Kiitettävä K3	• käyttää monipuolisesti mediaa työnhaussa hyödyntäen sosiaalisen median mahdollisuuksia • hakee aktiivisesti ja oma-aloitteisesti työpaikkoja tunnistaen omat vahvuutensa ja laatii selkeän ja omaa osaamistaan kuvaavan työpaikkahakemuksen • toimii työnhaussa käyttäen hyvää kielitaitoaan eri kulttuuritaustaisen ihmisten kanssa.

Yrittäjyys ja yritystoiminta

Yrittäjyys ja yritystoiminta

Pakolliset osaamistavoittet, 1 osp

Opiskelija

- osaa arvioida ja tunnistaa oman osaamisensa ja omat vahvuutensa
- osaa ideoida omaa liikeideaa ja sen kehittämismahdollisuuksia
- osaa arvioida mahdollisuuksiaan ryhtyä yrittäjäksi
- osaa selvittää *omia ammatillisia* verkostojaan
- osaa tunnistaa kannattavan liiketoiminnan periaatteet
- osaa arvioida oman yrittäjyyden ja yritystoiminnan merkitystä omalle hyvinvoinnilleen ja Suomen kansantaloudelle.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Oman osaamisen arvioiminen ja tunnistaminen	
Tyydyttävä T1	• arvioi osaamistaan ja selvittää vahvuuksiaan oman alansa toimintaan liittyen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• arvioi monipuolisesti omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan oman alansa toimintaan liittyen
Kiitettävä K3	• arvioi monipuolisesti ja perustellen omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan oman alansa toimintaan liittyen

Oman liikeidean ja sen kehittämismahdollisuuksien ideoiminen	
Tyydyttävä T1	• selvittää ja ideoi yritystoimintaansa liittyviä mahdollisuuksia, yritysmuotoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• selvittää ja ideoi yritystoimintaansa liittyviä mahdollisuuksia, yritysmuotoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita • kehittää liikeideaa
Kiitettävä K3	• selvittää monipuolisesti ja itsenäisesti yritystoimintaansa liittyviä mahdollisuuksia, yritysmuotoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita • kehittää ja perustelee liikeidean

Yrittäjäksi ryhtymisen mahdollisuuksien arvioiminen	
Tyydyttävä T1	• hankkii tietoa, millä toimenpiteillä ja tukipalveluilla oma yritys voidaan perustaa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• selvittää monipuolisesti, mitä toimenpiteitä oman yrityksen perustamisessa tarvitaan ja mitä tukipalveluita on käytettävissä
Kiitettävä K3	• selvittää monipuolisesti ja perustellen, mitä toimenpiteitä oman yrityksen perustamisessa tarvitaan ja mitä tukipalveluita on käytettävissä

Omien ammatillisten verkostojen selvittäminen	
Tyydyttävä T1	• selvittää oman alansa yhteistyökumppanit ja ammatilliset verkostot ja kuvaa yhteistyön mahdollisuuksia eri tahojen kanssa
Hyvä H2	• selvittää kattavasti oman alansa yhteistyökumppanit ja ammatilliset verkostot ja arvioi yhteistyön mahdollisuuksia eri tahojen kanssa
Kiitettävä K3	• selvittää monipuolisesti ja itsenäisesti oman alansa yhteistyökumppanit ja ammatilliset verkostot ja arvioi kriittisesti yhteistyön mahdollisuuksia eri tahojen kanssa

Liiketoiminnan periaatteiden selvittäminen	
Tyydyttävä T1	• selvittää oman liikeidean pohjalta rahoituslähteet, tuotot ja kustannukset, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• selvittää oman liikeidean pohjalta rahoituslähteet, tuotot ja kustannukset
Kiitettävä K3	• selvittää kattavasti ja perustellen oman liikeidean pohjalta rahoituslähteet, tuotot ja kustannukset

Oman alan yritystoiminnan merkityksen selvittäminen	
Tyydyttävä T1	• selvittää yritystoiminnan riskit ja merkityksen omaan elämäänsä sekä elinkeinoelämän kannalta, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.
Hyvä H2	• selvittää monipuolisesti yritystoiminnan riskit ja merkityksen omaan elämäänsä sekä elinkeinoelämän kannalta.
Kiitettävä K3	• selvittää yritystoiminnan riskit ja merkityksen omaan elämäänsä sekä • perustelee oman alan yritystoiminnan merkityksen elinkeinoelämässä ja ennakoi oman alan tulevia kehitysnäkymiä.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Opiskelija

- osaa kartoittaa *oman alan* yritystoiminnan kehittämistarpeita
- osaa selvittää oman liiketoiminnan tuloksellisuuden ja oman työpanoksen vaikutuksen siihen toteuttamalla pienen projektin
- osaa tehdä kehittämisehdotuksia uusista toimintatavoista ja muuttaa omaa toimintaansa
- osaa suunnitella omaa toimintaansa ja ajankäyttöään.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Alan yritystoiminnan kehittämistarpeiden kartoittaminen	
Tyydyttävä T1	• kartoittaa asiakkaiden tarpeiden, kilpailun ja toimintaympäristön muutoksia, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• kartoittaa monipuolisesti asiakkaiden tarpeiden, kilpailun ja toimintaympäristön muutoksia
Kiitettävä K3	• kartoittaa itsenäisesti ja monipuolisesti asiakkaiden tarpeiden, kilpailun ja toimintaympäristön muutoksia • ennakoi tulevia kehitysnäkymiä

Liiketoiminnan tuloksellisuuden selvittäminen	
Tyydyttävä T1	• selvittää liikeideansa pohjalta, pienimuotoisessa projektissa, tuotot ja kustannukset sekä oman työpanoksensa vaikutuksen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• selvittää liikeideansa pohjalta, pienimuotoisessa projektissa, tuotot ja kustannukset sekä oman työpanoksensa vaikutuksen
Kiitettävä K3	• selvittää monipuolisesti liikeideansa pohjalta, pienimuotoisessa projektissa, tuotot ja kustannukset sekä oman työpanoksensa vaikutuksen sekä perustelee toimintansa

Uusien toimintatapojen kehittäminen	
Tyydyttävä T1	• tekee kehittämisehdotuksia uusista toimintatavoista ja muuttaa omaa toimintaansa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• tekee perusteltuja kehittämisehdotuksia uusista toimintatavoista ja muuttaa omaa toimintaansa
Kiitettävä K3	• ennakoi tulevia kehitysnäkymiä ja tekee perusteltuja kehittämisehdotuksia uusista toimintatavoista sekä muuttaa omaa toimintaansa

Oman toiminnan ja ajankäytön suunnitteleminen	
Tyydyttävä T1	• suunnittelee tehtävänsä ja niihin tarvittavan työajan pääosin itsenäisesti.
Hyvä H2	• suunnittelee tehtävänsä ja niihin tarvittavan työajan itsenäisesti • reagoi muutostarpeisiin.
Kiitettävä K3	• suunnittelee tehtävänsä ja niihin tarvittavan työajan itsenäisesti ottaen huomioon tulevat työvaiheet • reagoi muutostarpeisiin ja tekee työhönsä liittyviä kehittämisehdotuksia.

Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto

Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto

Pakolliset osaamistavoittet, 2 osp

Opiskelija

- osaa laatia itselleen terveellisiä elämäntapoja, työkykyä ja liikuntaa edistävän suunnitelman ja toimia sen mukaisesti
- osaa edistää ja ylläpitää opiskelu-, toiminta- ja työkykyään
- osaa ottaa huomioon ravitsemuksen merkityksen terveydelle sekä tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutukset
- osaa kuvata mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksen ihmisen hyvinvoinnille
- osaa edistää oppilaitosyhteisön hyvinvointia
- osaa kehittää toimintatapojaan ja toimintaympäristönsä turvallisuutta ja terveellisyyttä
- osaa toimia turvallisesti ja ergonomisesti, ehkäistä tapaturmia, toimia ensiaputilanteissa sekä hakea apua.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Terveellisiä elämäntapoja, työkykyä ja liikuntaa edistävän suunnitelman laatiminen ja sen toteuttaminen	
Tyydyttävä T1	• ottaa suunnitelmassaan huomioon liikunnan, terveellisen ravinnon, levon, unen, virkistyksen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet omien liikuntatottumusten sekä oman opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämisessä
Hyvä H2	• ottaa suunnitelmassaan huomioon liikunnan, terveellisen ravinnon, levon, unen, virkistyksen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet omien liikuntatottumusten sekä oman opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämisessä
Kiitettävä K3	• ottaa suunnitelmassaan monipuolisesti huomioon liikunnan, terveellisen ravinnon, levon, unen, virkistyksen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet omien liikuntatottumusten sekä oman opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämisessä

Ravitsemuksen merkityksen sekä tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutusten huomioon ottaminen	
Tyydyttävä T1	• hakee tietoja tavallisimmista terveyshaitoista sekä tavallisimmista terveyttä ja opiskelu- ja työkykyä kuormittavista tekijöistä • hakee tietoa ravitsemuksesta ja sen merkityksestä ihmisen terveydelle • ottaa tiedot huomioon suunnitelmassaan, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta terveyttä edistävän tiedon hankinnassa
Hyvä H2	• hakee tietoja terveyshaitoista sekä terveyttä ja opiskelu- ja työkykyä kuormittavista tekijöistä • hakee tietoa terveellisestä ravitsemuksesta ja sen merkityksestä ihmisen terveydelle • ottaa tiedot huomioon suunnitelmassaan
Kiitettävä K3	• hakee monipuolista tietoa terveyshaitoista sekä terveyttä ja opiskelu- ja työkykyä kuormittavista tekijöistä • hakee monipuolista tietoa terveellisestä ravitsemuksesta ja sen merkityksestä ihmisen terveydelle ja vertailee ruoka-aineiden ja -tuotteiden sisältöjä • ottaa tiedot kriittisesti huomioon suunnitelmassaan

Suunnitelman toteuttaminen	
Tyydyttävä T1	• sitoutuu suunnitelmaan ja toteuttaa sitä, arvioi säännöllisesti suunnitelmaansa ja omaa toimintaansa, tekee suunnitelmaan päivityksiä, mutta tarvitsee siinä ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• sitoutuu suunnitelmaan ja toteuttaa sitä, arvioi säännöllisesti suunnitelmaansa ja omaa toimintaansa, hyödyntää arvioinnissa muilta saamaansa palautetta, tekee suunnitelmaan päivityksiä ja arvioi omaa kehittymistään
Kiitettävä K3	• sitoutuu suunnitelmaan ja toteuttaa sitä, arvioi säännöllisesti ja kriittisesti suunnitelmaansa ja omaa toimintaansa, hyödyntää arvioinnissa muilta saamaansa palautetta, tekee suunnitelmaan päivityksiä ja arvioi omaa kehittymistään

Opiskelu-, toiminta- ja työkyvyn edistäminen ja ylläpitäminen liikunnan avulla	
Tyydyttävä T1	• käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja • pitää yllä fyysistä toimintakykyään ja osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan ja noudattaa reilun pelin periaatteita • noudattaa turvallisuutta liikunnassa
Hyvä H2	• käyttää ja soveltaa liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja monipuolisesti • pitää yllä fyysistä toimintakykyään ja osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen • toimii liikuntatilanteissa turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä
Kiitettävä K3	• käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti • seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään sekä osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteita • edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta

Mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksen kuvaaminen	
Tyydyttävä T1	• selvittää mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkitystä ihmisen hyvinvoinnille • tuo esille, minkälaisilla toimenpiteillä edellä mainittuja asioita voidaan edistää, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• selvittää mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkitystä ihmisen hyvinvoinnille • tuo esille ja pohtii, minkälaisilla toimenpiteillä edellä mainittuja asioita voidaan edistää
Kiitettävä K3	• selvittää monipuolisesti mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkitystä ihmisen hyvinvoinnille • arvioi, minkälaisilla toimenpiteillä edellä mainittuja asioita voidaan edistää

Oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen	
Tyydyttävä T1	• toimii opiskelijaryhmän jäsenenä hyvinvointia edistävästi ja osallistuu opiskelijoille järjestettyihin liikunta- ja muihin tapahtumiin sekä tilaisuuksiin
Hyvä H2	• toimii aktiivisesti opiskelijaryhmän jäsenenä hyvinvointia edistävästi sekä suunnittelee ja osallistuu opiskelijoiden järjestämiin liikunta- ja muihin tapahtumiin sekä tilaisuuksiin
Kiitettävä K3	• toimii aktiivisesti opiskelijaryhmän jäsenenä sekä suunnittelee ja osallistuu opiskelijoiden järjestämiin liikunta- ja muihin tapahtumiin ja tilaisuuksiin hyvinvointia edistävästi

Terveyden, turvallisuuden ja työkyvyn huomioon ottaminen	
Tyydyttävä T1	• toimii sovittujen terveyttä ja turvallisuutta edistävien toimintaohjeiden mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• toimii sovittujen terveyttä ja turvallisuutta edistävien toimintaohjeiden mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa
Kiitettävä K3	• toimii sovittujen terveyttä ja turvallisuutta edistävien toimintaohjeiden mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa ja arvioi toimintatapojen kehittämistarpeita

Tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun antaminen sekä ergonominen toimiminen	
Tyydyttävä T1	• ennakoi mahdollisia tapaturmariskejä liikuntatilanteissa • osaa hakea ja antaa ensiapua tavallisimmissa ensiapua vaativissa tilanteissa • ottaa toiminnassaan huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja toimii ergonomisesti.
Hyvä H2	• ehkäisee toiminnallaan liikuntatapaturmien syntymistä • osaa hakea ja antaa ensiapua • ottaa toiminnassaan huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja toimii ergonomisesti.
Kiitettävä K3	• toimii huolellisesti ja ennaltaehkäisee liikuntatapaturmien syntymistä • osaa hakea ja antaa ensiapua • ottaa toiminnassaan huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja työskentelee erilaisissa ympäristöissä ergonomisesti.

Valinnaiset osaamistavoittet, 3 osp

Opiskelija

- osaa kuvata väestön terveyseroja ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöitä ja niiden ennaltaehkäisyä
- osaa arvioida fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä omassa elämäntavassaan ja toimintaympäristössään
- osaa tarvittaessa käyttää sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluja

- osaa hyödyntää terveysliikuntaa
- osaa edistää ryhmän jäsenenä ryhmän toimintaa ja osallistua työ- ja opiskelukyvyn sekä hyvinvoinnin edistämiseen.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Väestön terveyserojen ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöiden huomioon ottaminen	
Tyydyttävä T1	• hakee tietoa tavallisimmista terveyshaitoista, toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• hakee tietoa terveyshaitoista, toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista
Kiitettävä K3	• hakee monipuolisesti tietoa terveyshaitoista, toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista • arvioi kriittisesti saamaansa tietoa

Fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavien tekijöiden huomioon ottaminen	
Tyydyttävä T1	• hakee tietoa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä • perustelee tiedolla liikunta- ja hyvinvointi-suunnitelmansa ratkaisuja • tarvitsee ajoittain ohjausta suunnitelman toteuttamisessa
Hyvä H2	• hakee monipuolista tietoa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä • arvioi tiedon merkitystä ja perustelee liikunta- ja hyvinvointi-suunnitelmansa ratkaisuja • toimii suunnitelmansa mukaisesti
Kiitettävä K3	• hakee monipuolista tietoa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä • arvioi kriittisesti tiedon merkitystä ja perustelee liikunta- ja hyvinvointi-suunnitelmansa ratkaisuja • toteuttaa suunnitelmaansa johdonmukaisesti

Tiedon hakeminen sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista	
Tyydyttävä T1	• hakee tarvittaessa tietoa sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta sopivan palvelun löytämisessä
Hyvä H2	• hakee tietoa sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen tarjonnasta luotettavista tietolähteistä
Kiitettävä K3	• hakee itsenäisesti tietoa sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen tarjonnasta luotettavista tietolähteistä • ohjaa muita opiskelijoita hankkimaan tietoa palveluista

Terveysliikunnan hyödyntäminen	
Tyydyttävä T1	• hyödyntää omassa toiminnassaan yleisimpiä kunto- ja terveysliikunta-muotoja, mutta tarvitsee ajoittain yksilöllistä ohjausta
Hyvä H2	• hyödyntää omassa toiminnassaan erilaisia kunto- ja terveysliikun-ta-muotoja ja seuraa omaa edistymistään
Kiitettävä K3	• hyödyntää omassa toiminnassaan suunnitelmallisesti erilaisia kunto- ja terveysliikuntamuotoja ja seuraa kriittisesti omaa edistymistään ja muuttaa tarvittaessa suunnitelmaansa

Ryhmän toiminnan ja hyvinvoinnin edistäminen	
Tyydyttävä T1	• osallistuu aktiivisesti ryhmän jäsenenä liikunta- tai muuhun tapahtu-maan.
Hyvä H2	• osallistuu aktiivisesti ryhmän jäsenenä liikunta- tai muuhun tapahtu-maan ja kannustaa myös muita osallistumaan.
Kiitettävä K3	• osallistuu aktiivisesti liikunta- ja muihin tapahtumiin • ottaa osallistuessaan huomioon muiden osallistujien erilaisuuden ja kiinnostuksen kohteet.

6.37. Ympäristönhuollonkuljetukset, 30 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- kuormata ja purkaa kuorma-auto ympäristöhuollossa syntyvillä aineilla säädösten ja työtehtävän edellyttämällä tavalla
- kuljettaa kuorma-autoa tai ajoneuvoyhdistelmää säädösten ja määräysten mukaan työtehtävän edellyttämissä olosuhteissa
- suorittaa annetun kuljetustehtävän ajo- ja lepoaika-asetuksen tai työaikalain mukaan
- käyttää ympäristönhuollonkuljetuksissa kuormaukseen ja purkamiseen tarvittavia ajoneuvon päälirakenteita ja välineitä
- tunnistaa pneumaattisen ja sähköisen hydrauliikan ohjausjärjestelmän toiminnot
- tunnistaa ja erottaa toisistaan eri jätejakeet
- käyttää työtehtävän edellyttämiä telemaattisia sovelluksia
- huolehtia työympäristönsä järjestyksestä ja siisteydestä
- ottaa kuljetustehtävässään huomioon terveyteen, turvallisuuteen ja toimintakykyyn sekä ympäristön suojeluun vaikuttavat asiat
- noudattaa työssään sisäisen yrittäjyyden periaatteita ja laatujärjestelmien sekä ympäristölain vaatimuksia
- toimia asiakaspalvelutilanteissa sopimuksen mukaisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kuormaamalla ja kuljettamalla kuorma-autolla jätejakeista muodostuvan kuorman. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• suorittaa omaa työtään ohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	• suoriutuu itsenäisesti annetusta tehtävästä
Kiitettävä K3	• noudattaa työsuunnitelmaa itsenäisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• suorittaa ympäristöhuollon perustehtävät annettujen ohjeiden mukaan
Hyvä H2	• suorittaa ympäristöhuollon keskeiset tehtävät itsenäisesti ohjeiden mukaan ja osoittaa toiminnallaan ottavansa huomioon muut työyhteisönsä jäsenet sekä työympäristön
Kiitettävä K3	• suoriutuu ympäristöhuollon prosessista vastuullisesti ja turvallisesti sekä arvioi ja kehittää toimintaansa

Taloudellinen ja laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii ohjattuna asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• toimii ja kehittää toimintaansa laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Reittitoteutus	
Tyydyttävä T1	• selviytyy opastettuna kartan tai navigaattorin tai molempien avulla oikeaan määränpäähän
Hyvä H2	• suorittaa työtehtävän suunnitellulla reitillä
Kiitettävä K3	• pystyy toteuttamaan itsenäisesti suunnitelman mukaisen reittikeräilyn taloudellisesti ja turvallisesti

Kuljetustehtävä	
Tyydyttävä T1	• selviytyy ohjatusti ympäristöhuollon kuljetuksesta säädösten mukaisesti • selvittää kuorma-auton tai yhdistelmäajoneuvon asiakirjoista säädösten mukaisen kuormauksen
Hyvä H2	• suorittaa ympäristöhuollon kuljetuksen turvallisesti ja säädösten mukaisesti • täyttää kuljetustehtävän edellyttämiä raportteja
Kiitettävä K3	• suorittaa ympäristöhuollon kuljetuksen asiakaspalvelun vaatimusten mukaisesti turvallisesti, taloudellisesti ja ennakoivan ajon periaatteiden mukaisesti • laatii laatujärjestelmän edellyttämiä poikkeama- tai vahinkoraportteja

Päälirakenteet ja välineet	
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjatusti ympäristönhuollossa käytettävissä ajoneuvoissa olevia laitteita ja välineitä
Hyvä H2	• käyttää itsenäisesti käyttää ympäristönhuollossa käytettävissä ajoneuvoissa olevia laitteita ja välineitä
Kiitettävä K3	• käyttää ja tarkastaa ajoneuvossa olevia laitteita ja välineitä määräysten mukaan sekä suorittaa päivittäisen tarkastuksen ja huollon

Asiakaspalvelu	
Tyydyttävä T1	• käyttäytyy ja vastata puhelimeen ohjeiden mukaisesti.
Hyvä H2	• pukeutuu ja toimii asiallisesti työtehtävän edellyttämällä tavalla.
Kiitettävä K3	• on itsenäinen sekä arvioi ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella.

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Turvallinen kuljettaminen	
Tyydyttävä T1	• kuljettaa ajoneuvoa turvallisesti ja säädösten mukaisesti. • tunnistaa ajo- ja lepoaikalain sekä työaikalain eroavaisuudet • tunnistaa ennakoivan ajon periaatteet
Hyvä H2	• tietää ympäristönhuollon kuljetuksiin liittyvät säädökset • tietää ajo- ja lepoaikasäädökset sekä keskeiset työaikasäädökset ja soveltaa niitä työssään • ymmärtää ennakoivan ajamisen turvallisuusvaikutukset
Kiitettävä K3	• tunnistaa ja erottaa toisistaan eri jätejakeet ja niiden ominaisuudet sekä soveltaa oman toimintansa erilaisiin tilanteisiin • suunnittelee ja aikatauluttaa työtehtävänsä ottaen huomioon ajo- ja lepoaikasäädökset tai työaikasäädökset • suorittaa oman työtehtävänsä ennakoivan ja taloudellisen ajon periaatteita noudattaen

Hydrauliikan ohjausjärjestelmät	
Tyydyttävä T1	• erottelee sähköisen ja pneumaattisen ohjausjärjestelmän toisitaan.
Hyvä H2	• hallitsee yhden ohjausjärjestelmän toimintaperiaatteen.
Kiitettävä K3	• suorittaa itsenäisesti hydraulikan ohjausjärjestelmän tarkastuksen ja koekäytön.

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja ohjeita sekä tietää työvireyteen vaikuttavat asiat
Hyvä H2	• tunnistaa ja välttää turvallisuusriskejä työtehtävissään ja huomioi ergonomian vaikutuksen terveyteen
Kiitettävä K3	• arvioi ja kehittää työympäristöään sekä toimintatapojaan turvallisemmiksi • tietää terveellisen ravinnon ja liikunnan vaikutukset terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävänä tekijänä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen
Hyvä H2	• toimii vuorovaikutustilanteissa ja työskennellä asiakkaiden kanssa
Kiitettävä K3	• toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa sekä osaa johdattaa asiakkaan vuorovaikutustilanteeseen

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja välttää niitä
Hyvä H2	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia käytettävissä olevilla keinoilla
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmia hankkimalla lisätietoa ja punnitsemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja raportoi poikkeamista sekä käyttäytyy asiallisesti • tunnistaa alansa kestävän kehityksen periaatteet.
Hyvä H2	• toimii yleisesti sovittujen toimintamallien mukaisesti • toimii alansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Kiitettävä K3	• suorittaa työtehtävänsä sovittujen toimintamallien mukaisesti ja kehittää ammattinsa arvostusta omalla toiminnallaan • edistää alansa kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

6.38. Yrityksessä toimiminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- arvioida oman alan tarjontaa ja uusien asiakkaiden löytymistä tuotteistamisen lähtökohdista
- täsmentää taloudellisesti kannattavan liikeidean ja kehittää toiminta-ajatuksen
- suunnitella yrityksen toimintaa tavoitteellisesti ja asiakaslähtöisesti
- tehdä yrityksen toimintaan liittyviä työtehtäviä
- hankkia yhteistyökumppaneita ja rakentaa liiketoiminnan edellyttämiä verkostoja
- esitellä yrityksen toimintaa erilaisissa tilanteissa
- käyttää toiminnassaan apuna tieto- ja viestintätekniikkaa
- toimia yrityksessä osana ryhmää, mutta kykenee myös itsenäiseen toimintaan ja päätöksentekoon
- arvioida yrityksen kehittämistarpeita.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä toimimalla yhteistyössä ryhmän, yhteistyöyrityksen ja eri toimijoiden kanssa esim. omassa yrityksessä, harjoitusyrityksessä tai vastaavassa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava ammattitaito vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• osallistuu yrityksen toiminnan suunnitteluun ja toimii ryhmän jäsenenä vastaten omista töistään
Hyvä H2	• suunnittelee yrityksen toimintaa ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti ja vastuullisesti vastaten omista töistään
Kiitettävä K3	• suunnittelee yrityksen toimintaa innovatiivisesti ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti, vastuullisesti ja kannustavasti vastaten omista töistään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• etenee opastettuna työssään järjestelmällisesti
Hyvä H2	• etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti
Kiitettävä K3	• etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti sovittaen työnsä ryhmän toimintaan

Ajankäytön hallinta	
Tyydyttävä T1	• suunnittelee eri tehtäviin kuluvaa aikaa tarviten siihen jonkin verran ohjausta ja seuraa omaa ajankäyttöään
Hyvä H2	• suunnittelee eri tehtäviin kuluvaa aikaa ja seuraa omaa ajankäyttöään
Kiitettävä K3	• suunnittelee eri tehtäviin kuluvan ajan ottaen huomioon tehokkaan ajanhallinnan ja seuraa omaa ajankäyttöään

Laadukas ja kustannustietoinen toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii työlleen asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella • toimii palveluhenkisesti
Hyvä H2	• toimii yhdessä asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa • toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävästi
Kiitettävä K3	• toimii yhdessä asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi • toimii palveluhenkisesti ja varmistaen asiakastyytyväisyyden.

TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Tieto- ja viestintätekniikan käyttäminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjeistettuna tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	• käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti
Kiitettävä K3	• käyttää itsenäisesti ja sujuvasti tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti

Liiketoimintaympäristön selvittäminen	
Tyydyttävä T1	• arvioi ryhmän jäsenenä hankkimansa tiedon pohjalta uudet asiakasryhmät ja näille toteutettavat tuotteet ja palvelut tarviten ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• arvioi ryhmän jäsenenä hankkimansa tiedon pohjalta uudet asiakasryhmät ja näille toteutettavat tuotteet ja palvelut
Kiitettävä K3	• arvioi ryhmän jäsenenä ja itsenäisesti sekä ennakkoluulottomasti hankkimansa tiedon pohjalta uudet asiakasryhmät ja näille toteutettavat tuotteet ja palvelut

Liikeidean täsmentäminen	
Tyydyttävä T1	• määrittelee ryhmän jäsenenä taloudellisesti kannattavan liikeidean ja toiminta-ajatuksen tarviten jonkin verran ohjausta
Hyvä H2	• määrittelee ryhmän jäsenenä taloudellisesti kannattavan liikeidean ja toiminta-ajatuksen
Kiitettävä K3	• määrittelee itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä taloudellisesti kannattavan liikeidean ja toiminta-ajatuksen

Yrityksen toiminnan suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• laatii ohjatusti yrityksen perustoiminnoille tavoitteet ja niille asiakaslähtöisen suunnitelman, jossa kertoo, millaisilla toimenpiteillä tavoitteisiin päästään
Hyvä H2	• laatii yrityksen perustoiminnoille tavoitteet ja niille asiakaslähtöisen suunnitelman, jossa kertoo, millaisilla toimenpiteillä tavoitteisiin päästään
Kiitettävä K3	• laatii itsenäisesti ja perustellen yrityksen perustoiminnoille tavoitteet ja niille asiakaslähtöisen suunnitelman, jossa kertoo, millaisilla toimenpiteillä tavoitteisiin päästään

Yhteistyökumppaneiden hankkiminen	
Tyydyttävä T1	• määrittelee ryhmän jäsenenä yhteistyökumppanit ja sopii yhteistyön muodosta sekä solmii tarvittaessa sopimuksia tarviten sopimusten laatimisessa ohjausta
Hyvä H2	• määrittelee ryhmän jäsenenä yhteistyökumppanit ja sopii yhteistyön muodosta sekä solmii tarvittaessa sopimuksia
Kiitettävä K3	• määrittelee ryhmän jäsenenä innovatiivisesti ja laaja-alaisesti yhteistyökumppanit ja sopii yhteistyön muodosta sekä solmii tarvittaessa sopimuksia

Yrityksen työtehtävien tekeminen	
Tyydyttävä T1	• hoitaa itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä joitakin yrityksen toimintaan liittyvistä työtehtävistä, kuten materiaalihankinnat, tuotteiden valmistaminen ja markkinointi, myynti ja jakelu
Hyvä H2	• hoitaa itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä yrityksen toimintaan liittyviä työtehtäviä, kuten materiaalihankinnat, tuotteiden valmistaminen ja markkinointi, myynti ja jakelu
Kiitettävä K3	• hoitaa itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä yrityksen toimintaan liittyviä työtehtäviä, kuten materiaalihankinnat, tuotteiden valmistaminen ja markkinointi, myynti ja jakelu osoittaen toiminnassa joustavuutta ja hyvää ajankäytön hallintaa

Yrityksen toiminnan esittely	
Tyydyttävä T1	• osallistuu joihinkin yrityksen tuotteiden tai palvelujen esittelytilaisuuksiin (myynti- ja markkinointi, yhteistyökumppaneiden hankkiminen, kirjanpitopalveluiden hankkiminen, rahoittajatapaamiset, logistiikka)
Hyvä H2	• esittelee yritystä ja sen tuotteita tai palveluja (myynti- ja markkinointi, yhteistyökumppaneiden hankkiminen, kirjanpitopalveluiden hankkiminen, rahoittajatapaamiset, logistiikka)
Kiitettävä K3	• esittelee yritystä ja sen tuotteita tai palveluja vakuuttavasti erilaiset asiakasryhmät huomioiden (myynti- ja markkinointi, yhteistyökumppaneiden hankkiminen, kirjanpitopalveluiden hankkiminen, rahoittajatapaamiset, logistiikka)

Liiketoiminnan kehittäminen	
Tyydyttävä T1	• seuraa ohjatusti liiketoimintaympäristön ja asiakastarpeiden muuttumista, jonka pohjalta arvioi liiketoiminnan kehittämistarpeita
Hyvä H2	• seuraa liiketoimintaympäristön ja asiakastarpeiden muuttumista, jonka pohjalta arvioi liiketoiminnan kehittämistarpeita
Kiitettävä K3	• seuraa laaja-alaisesti liiketoimintaympäristön ja asiakastarpeiden muuttumista, jonka pohjalta arvioi liiketoiminnan kehittämistä ja toimii luovasti

Yrityksen lopettaminen	
Tyydyttävä T1	• laatii ohjatusti yrityksen lopettamisasiakirjat
Hyvä H2	• laatii yrityksen lopettamisasiakirjat
Kiitettävä K3	• laatii yrityksen lopettamisasiakirjat ja on arvioinut yrityksen lopettamisen yhteydessä myös yrityksen myynnin mahdollisuuksia.

TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Liiketoimintaympäristön selvittäminen	
Tyydyttävä T1	• hankkii tietoa alalla toimivien kilpailevien yritysten tarjonnasta ja asiakkaista tarviten ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• hankkii tietoa alalla toimivien kilpailevien yritysten tarjonnasta ja asiakkaista
Kiitettävä K3	• hankkii tietoa itsenäisesti ja laaja-alaisesti alalla toimivien kilpailevien yritysten tarjonnasta ja asiakkaista

Liikeidean täsmentäminen ja yrityksen toiminnan suunnittelu	
Tyydyttävä T1	• hakee ohjatusti tietoa yrityksen perustamiseen ja valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä • hankkii ohjatusti yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa
Hyvä H2	• hakee tietoa yrityksen perustamiseen ja valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä • hankkii yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa
Kiitettävä K3	• hakee itsenäisesti ja laaja-alaisesti tietoa yrityksen perustamiseen ja valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä • hankkii itsenäisesti ja laaja-alaisesti yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa

Yrityksen työtehtävien tekeminen	
Tyydyttävä T1	• hankkii ohjatusti tietoa erilaisista tarvittavista teknologisista tai muista tuotantoon liittyvistä ratkaisuista sekä tukitehtävistä
Hyvä H2	• hankkii tietoa erilaisista tarvittavista teknologisista tai muista tuotantoon liittyvistä ratkaisuista sekä tukitehtävistä
Kiitettävä K3	• hankkii innovatiivisesti ja ennakkoluulottomasti tietoa erilaisista tarvittavista teknologisista tai muista tuotantoon liittyvistä ratkaisuista sekä tukitehtävistä.

ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• ratkaisee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintaa liittyviä ongelmatilanteita tarviten jonkin verran tukea
Hyvä H2	• ratkaisee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintaa liittyviä ongelmatilanteita
Kiitettävä K3	• ratkaisee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintaa liittyviä ongelmatilanteita varmistaen aina asiakastyytyväisyyden

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• osallistuu ryhmän valintojen ja päätösten valmisteluun • arvioi ohjattuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä • osallistuu yhteistyöneuvotteluihin ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa
Hyvä H2	• tekee ryhmässä ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä • arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä • neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten kanssa ja osallistuu yhteistyöneuvotteluihin sidosryhmien kanssa
Kiitettävä K3	• tekee ryhmässä perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi • arvioi omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä • neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa ohjattuna yritystoiminnassa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja
Hyvä H2	• noudattaa yritystoiminnassa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja
Kiitettävä K3	• noudattaa yritystoiminnassa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja ja perustelee niiden merkityksen yritystoiminnalle

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja huolehtii asiakkaiden turvallisuudesta annettujen ohjeiden mukaisesti • varmistaa opastettuna oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden tutuissa tilanteissa.
Hyvä H2	• toimii työssään ja siihen liittyvissä asiakaspalvelutilanteissa alan työturvallisuusohjeita noudattaen ja ennakoi mahdollisia työturvallisuusriskejä ja vaaratilanteita • varmistaa ohjeiden mukaan oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa.
Kiitettävä K3	• toimii työssään ja siihen liittyvissä asiakaspalvelutilanteissa alansa työturvallisuusohjeita noudattaen ja tekee realistisia esityksiä alansa työturvallisuuden kehittämiseksi • varmistaa oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa • opastaa muita toimimaan terveellisesti ja turvallisesti toimiessaan ryhmän jäsenenä.

6.39. Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- arvioida oman osaamisensa tuotteistamista tai markkinoilla olevaa liiketoimintamahdollisuutta
- selvittää perustettavan yrityksen liiketoimintaympäristöä ja kilpailutilannetta
- esittää liikeidean ja yritysmuodon
- laatia yritykselle liiketoimintasuunnitelman
- laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa suunnittelemalla yrityksen perustamiseen ja toimintaan liittyvät tehtävät. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

TYÖPROSESSIEN HALLINTA

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Tyydyttävä T1	• kartoittaa opastettuna yritystoiminnan suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheet
Hyvä H2	• kartoittaa yritystoiminnan suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheet ja toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti
Kiitettävä K3	• kartoittaa yritystoiminnan suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheet innovatiivisesti ja toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti

Työn kokonaisuuden hallinta	
Tyydyttävä T1	• etenee opastettuna työssään järjestelmällisesti
Hyvä H2	• etenee työssään järjestelmällisesti
Kiitettävä K3	• etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti

Laadukas toiminta	
Tyydyttävä T1	• toimii työlleen asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella
Hyvä H2	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa
Kiitettävä K3	• toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi.

TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Tieto- ja viestintätekniikan käyttäminen	
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjeistettuna suunnittelussaan tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	• käyttää suunnittelussaan tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti
Kiitettävä K3	• käyttää suunnittelussaan itsenäisesti ja sujuvasti tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti

Liiketoimintaympäristön selvittäminen	
Tyydyttävä T1	• arvioi miten omaa osaamista voidaan tuotteistaa tai millaisia liiketoimintamahdollisuuksia markkinoilta on löydettävissä, tarviten ajoittain tukea ja ohjausta • kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja asiakkaita tarviten ajoittain ohjausta • arvioi kartoituksen pohjalta oman suunnitelmansa toteutusmahdollisuuksia ottaen huomioon toimialan lainsäädännön ja kilpailulain pääsisällön tarviten ajoittain ohjausta • esittää suunnittelemalleen asiakasryhmälle tuotteen tai palvelun kuvaamalla sen tuottamia asiakashyötyjä tarviten ajoittain ohjausta
Hyvä H2	• arvioi miten omaa osaamista voidaan tuotteistaa tai millaisia liiketoimintamahdollisuuksia markkinoilta on löydettävissä • kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja asiakkaita • arvioi kartoituksen pohjalta oman suunnitelmansa toteutusmahdollisuuksia ottaen huomioon toimialan lainsäädännön ja kilpailulain pääsisällön • esittää tuotteen tai palvelun suunnittelemalleen asiakasryhmälle kuvaamalla sen tuottamia asiakashyötyjä
Kiitettävä K3	• arvioi itsenäisesti miten omaa osaamista voidaan tuotteistaa tai millaisia innovatiivisia liiketoimintamahdollisuuksia markkinoilta on löydettävissä • kartoittaa itsenäisesti ja laaja-alaisesti alalla toimivia yrityksiä • arvioi kriittisesti kartoituksen pohjalta oman suunnitelmansa toteutusmahdollisuuksia ottaen huomioon toimialan lainsäädännön ja kilpailulain pääsisällön • esittää tuotteen tai palvelun suunnittelemalleen asiakasryhmälle kuvaamalla kattavasti sen tuottamia asiakashyötyjä

Yrityksen perustaminen	
Tyydyttävä T1	• valitsee ohjeistettuna yritykselle yritysmuodon • laatii yrityksen perustamisasiakirjat tarviten jonkin verran ohjausta
Hyvä H2	• valitsee yritykselle yritysmuodon • laatii yrityksen perustamisasiakirjat
Kiitettävä K3	• valitsee itsenäisesti ja perustellen yritykselle yritysmuodon • laatii itsenäisesti yrityksen perustamisasiakirjat

Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	
Tyydyttävä T1	• selvittää markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä tarviten jonkin verran ohjausta • esittää suunnitelman eri toimintojen (kuten myynti, markkinointi, tuotanto, ostot, logistiikka, teknologiset ratkaisut sisältäen tieto- ja viestintäteknologian, kirjanpito) hallinnoinnista ja resursoinnista tarviten jonkin verran ohjausta • laatii budjetin ja rahoitussuunnitelman tarviten ajoittain ohjausta • tekee yrityksen riskienhallinta-analyysin ja turvallisuussuunnitelman tarviten jonkin verran ohjausta
Hyvä H2	• selvittää markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä • esittää suunnitelman eri toimintojen (kuten myynti, markkinointi, tuotanto, ostot, logistiikka, teknologiset ratkaisut sisältäen tieto- ja viestintäteknologian, kirjanpito) hallinnoinnista ja resursoinnista • laatii budjetin ja rahoitussuunnitelman tiedostaen yrittäjän vastuun • tekee yrityksen riskienhallinta-analyysin ja turvallisuussuunnitelman
Kiitettävä K3	• selvittää itsenäisesti ja laaja-alaisesti markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä • esittää realistisen ja perustellun suunnitelman eri toimintojen (kuten myynti, markkinointi, tuotanto, ostot, logistiikka, teknologiset ratkaisut sisältäen tieto- ja viestintäteknologian, kirjanpito) hallinnoinnista ja resursoinnista • laatii budjetin ja rahoitussuunnitelman itsenäisesti tiedostaen yrittäjän vastuun • tekee itsenäisesti yrityksen riskienhallinta-analyysin ja turvallissuunnitelman.

TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Yritysmuodon valinta sekä tiedon hankinta liittyen yrityksen perustamiseen ja lopettamiseen	
Tyydyttävä T1	• hakee ohjattuna tietoa yrityksen perustamiseen ja lopettamiseen sekä valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä ja asiakirjoista
Hyvä H2	• hakee tietoa yrityksen perustamiseen ja lopettamiseen sekä valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä ja asiakirjoista
Kiitettävä K3	• hakee itsenäisesti ja laaja-alaisesti tietoa yrityksen perustamiseen ja lopettamiseen sekä valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä ja asiakirjoista

Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	
Tyydyttävä T1	• hankkii ohjattuna yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa • hankkii ohjattuna tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut.
Hyvä H2	• hankkii yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa • hankkii tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut.
Kiitettävä K3	• hankkii itsenäisesti ja laaja-alaisesti yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa • hankkii laaja-alaisesti tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut.

ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Tyydyttävä T1	• tekee ohjattuna päätöksiä • arvioi opastettuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä
Hyvä H2	• tekee valintoja ja päätöksiä • arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä
Kiitettävä K3	• tekee perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi • arvioi oma-aloitteisesti omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Tyydyttävä T1	• neuvottelee opastettuna yhteistyöstä sidosryhmien kanssa
Hyvä H2	• neuvottelee yhteistyöstä sidosryhmien kanssa
Kiitettävä K3	• neuvottelee innovatiivisesti yhteistyöstä sidosryhmien kanssa

Ammattietiikka	
Tyydyttävä T1	• noudattaa ohjattuna yritystoiminnan suunnittelussa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja
Hyvä H2	• noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja
Kiitettävä K3	• noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja ja perustelee niiden merkityksen yritystoiminnalle

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Tyydyttävä T1	• käyttää pääsääntöisesti turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian.
Hyvä H2	• käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian.
Kiitettävä K3	• käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian. Toimii oma-aloitteisesti työturvallisuuden ja ergonomian parantamiseksi omassa työpisteessään.